

Condor Rapporten 536 A

198000.000

198150.000

Michel Theysstraat 54 -56 te Diest

Archeologienota door middel van
bureauonderzoek

T. Deville, S. Houbrechts, R. Simons & G. De Nutte

1. Inhoudsopgave

1. Inhoudsopgave.....	3
2. Colofon.....	5
3. Beschrijvend gedeelte	6
3.1. Administratieve gegevens.....	6
3.2. Verstoorde zones	8
3.3. Archeologische voorkennis	10
3.4. Onderzoeksopdracht	11
3.5. Randvoorwaarden	12
3.6. Geplande werken	13
4. Landschappelijke ontwikkeling.....	24
4.1. Ligging	24
4.2. Algemeen	24
4.3. Geologie, geomorfologie en bodem.....	25
4.4. Historische situatie en ligging.....	33
4.5. Erfgoedwaarden en archeologische vindplaatsen.....	67
5. Synthese.....	78
5.1. Archeologisch verwachtingspatroon.....	78
5.1.1. Potentieel voor steentijd artefactensites.....	78
5.1.2. Potentieel voor (proto-)historische sites	81
5.1.3. Potentieel voor natte contexten/beekdalarcheologie	87
5.2. Afweging verder onderzoek	88
5.3. Afweging onderzoeksmethoden.....	90
5.4. Beantwoording onderzoeksvragen	105
6. Samenvatting.....	110
7. Bibliografie.....	113

Uitgegeven bronnen	113
Digitale bronnen.....	120
8. Lijst met gebruikte dateringen.....	121

Bijlagen:

- Bijlage 1: Kaarten- en Plannenlijst
- Bijlage 2: Plannen toekomstige ontwikkeling

2. Colofon

Condor Rapporten 536 A
Michel Theysstraat 54 - 56, Diest – Gemeente Diest
Archeologienota door middel van archeologisch bureauonderzoek

ISSN-nummer: 2034-6387

Auteurs: T. Deville, R. Simons, S. Houbrechts & G. De Nutte
Foto's en tekeningen: Condor Archaeological Research bvba, tenzij anders vermeld

Condor Archaeological Research, Hasselt, September 2019.

Condor Archaeological Research bewaart op een beveiligde wijze enkel informatie over opdrachtgevers en initiatiefnemers met specifieke doelen. Gegevens worden niet gedeeld met derden zonder uitdrukkelijke toestemming van de opdrachtgevers of initiatiefnemers. Gegevens worden op vraag van de opdrachtgevers of initiatiefnemers aangepast of gewist.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder vooraf schriftelijke toestemming van de uitgevers. Voor alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Indien u gebruik wenst te maken van enig materiaal gelieve hiervoor ons te contacteren via info@condorarch.be

Condor Archaeological Research BVBA

Bedrijfsstraat 10 bus 13

3500 Hasselt

Tel 0032 (0)11 247 810

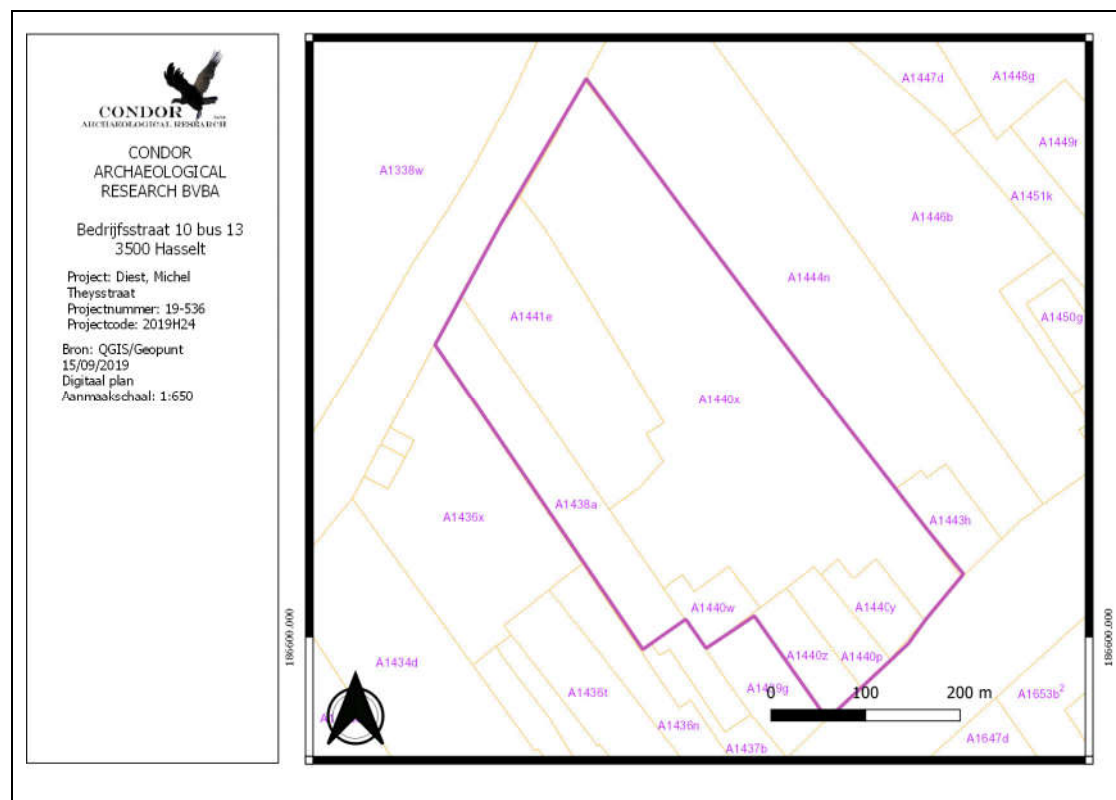
E-mail: info@condorarch.be

www.archeologienota.com

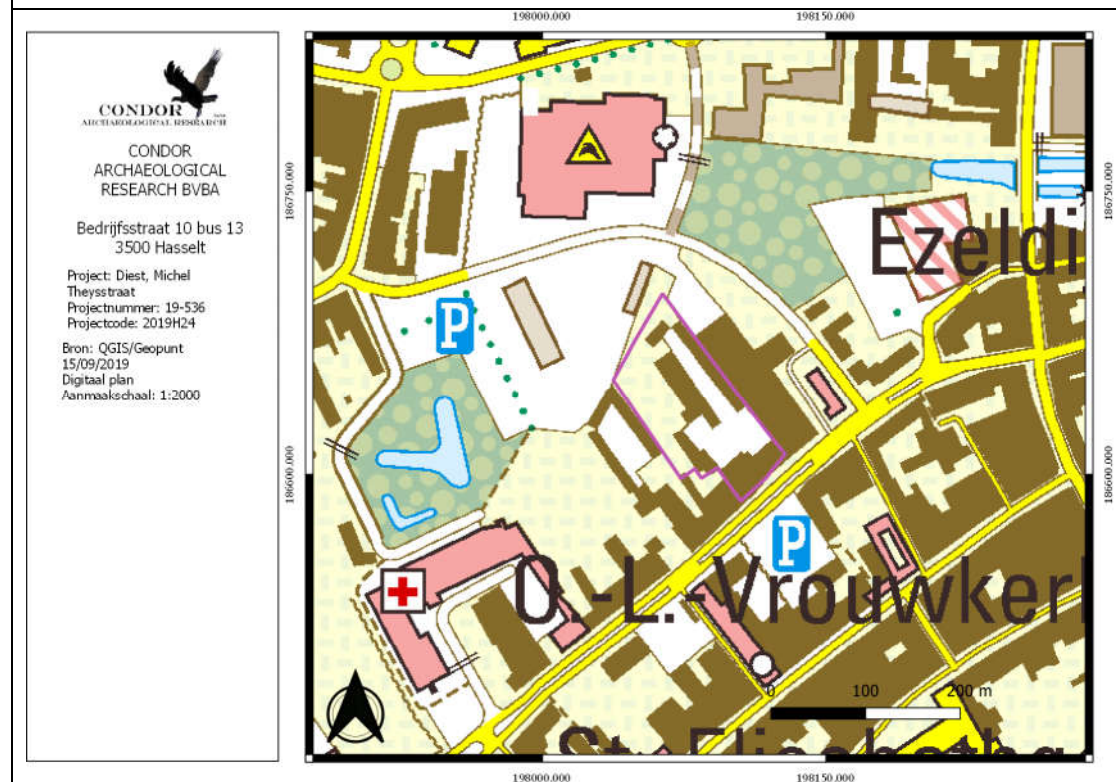
3. Beschrijvend gedeelte

3.1. Administratieve gegevens

Projectcode	2019H24
Nummer wettelijk depot	Niet van toepassing
Naam en erkeningsnummer erkend archeoloog	Condor Archaeological Research bvba (OE/ERK/Archeoloog/2016/0107), Bedrijfsstraat 10, 3500 HASSELT
Provincie	Vlaams-Brabant
Gemeente	Diest
Deelgemeente	Diest
Plaats	Michel Theysstraat 54 - 56
Toponiem	Bleekery
Bounding Box	X: 198037.265625 Y: 186585.734375 X: 198128.3125 Y: 186695.421875
Kadastrale gegevens	Gemeente: Diest Afdeling: 1 Sectie: A Nrs.: 1441E, 1440X, 1440Y, 1440P, 1440W, 1483A en 1440Z
Kaartblad	/
Kadasterkaart	

Topografische kaart

Datum uitvoering

25/09/2019 tot en met 26/09/2019

Thesaurus

Bureauonderzoek, fluviale processen, mariene processen, paleolithicum, mesolithicum, neolithicum, metaaltijden, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd en

	kleine steden
--	---------------

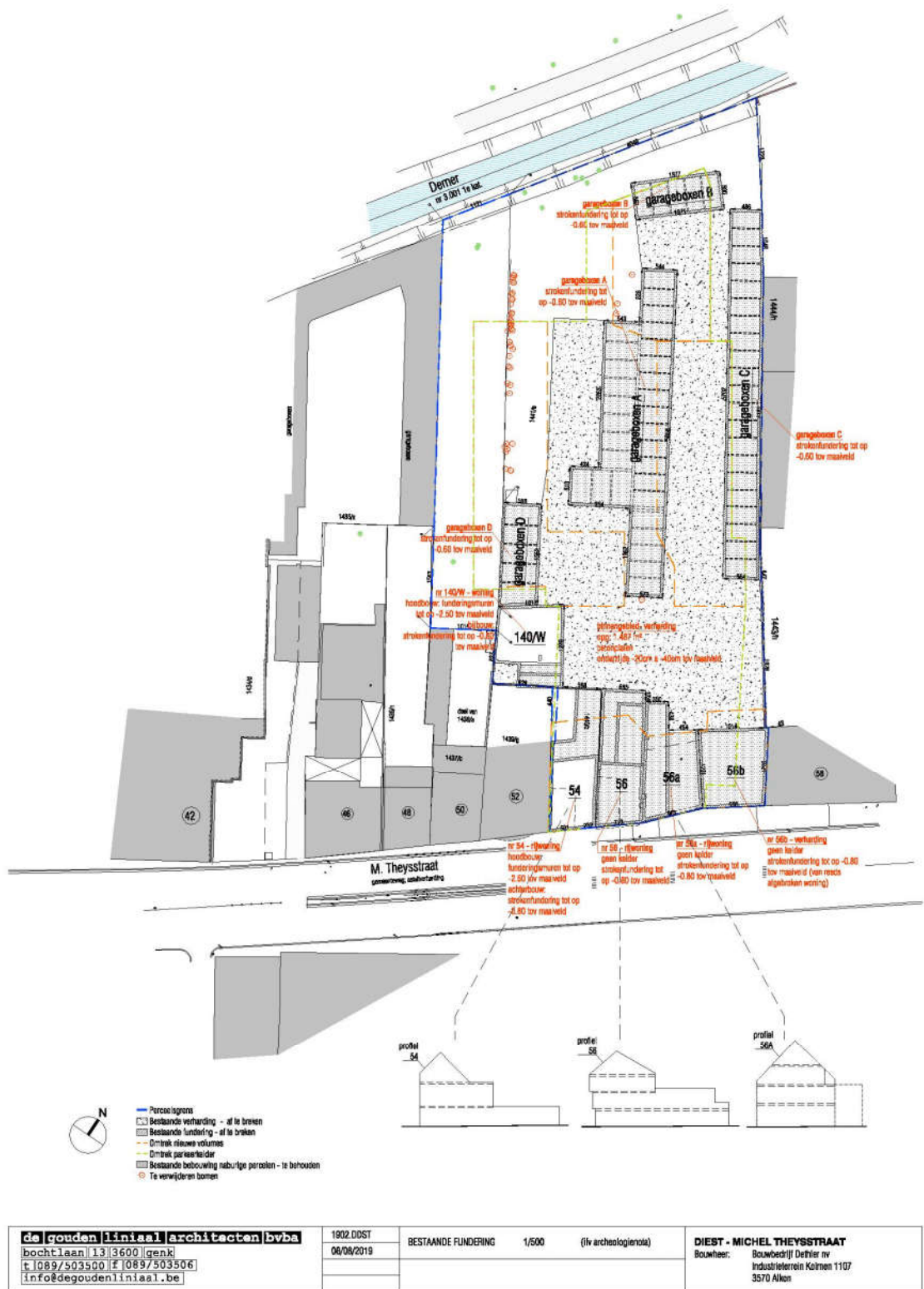
3.2. Verstoorde zones

Aan de straatzijde is het plangebied volledig bebouwd (*Afbeelding 3.2.1*). Geen van deze woningen is (volwaardig) onderkelderd. De algemene funderingen zijn wel vorstvrij aangezet, op minimum 80 cm onder het huidige maaiveld.

Een achterbouw en het huis nr. 54 vertonen echter ook funderingsmuren tot 2,50 m onder het bestaande maaiveld.

Achter de woonhuizen zijn garageboxen gelegen. Deze zijn op een strokenfundering gebouwd. Deze zijn aangezet op een diepte van 60 cm onder het bestaande maaiveld.

Rondom de garageboxen is een betonnen vloerplaat gestort. De dikte hiervan bedraagt circa 20 à 40 cm. Afgaande van deze laatste gegevens is er daar enkel sprake van een zeer oppervlakkige verstoring.

Afbeelding 3.2.1 : Overzichtsplan funderingen van de bestaande toestand (bron: De gouden liniaal architecten bvba).

Op de inventaris van bouwkundig erfgoed onder ID 42183 staat ter hoogte van Michel Theysstraat 56 een stadshuis met als muuranker het jaar 1666. Dit betreft vastgesteld bouwkundig erfgoed. Deze is echter administratief foutief geplaatst. In werkelijkheid betreft dit het gebouw tussen nr. 56 dat grenst aan nr. 58. Dit gebouw was echter blijkbaar zo bouwvallig dat door de administratieve discordantie dit afgelopen tijd is ontmanteld. Hier is echter geen weet van of dit oppervlakkig is gebeurd of tevens met het slopen van de ondergrondse delen.

Het effectieve huis ter hoogte van nr. 56 blijkt echter bouwkundig niet zo waardevol zijn.

Binnen de rest van het plangebied is er tot op heden geen specifieke kennis betreffende aanwezige verstoringen en de precieze locaties hiervan en/of de specifieke(maximale) dieptes.

3.3. Archeologische voorkennis

In een groot deel van onderhavig plangebied heeft reeds een voorgaand archeologisch onderzoek plaatsgevonden. Dit was echter exclusief het achterliggend perceel achter nr. 50 oftewel 1483A als nr. 54 en 54A dat kadastraal bekend is onder 1440Z.

Concreet gaat het om een geaktenaamde archeologienota met als ID 3610 (<https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/3610>). Deze bestond uitsluitend uit een archeologisch bureauonderzoek. Deze werd archeologienota vormt dan ook grotendeels de basis voor onderhavige archeologienota. Echter er dient hierbij rekening te houden met de gewijzigde toekomstige werkzaamheden en de vigerende De Code van Goede Praktijk voor Archeologie en Metaaldetectie 4.0 sinds 19 april 2019.

Tegen de noordgrens aan werd in 2013 een archeologische begeleiding uitgevoerd¹.

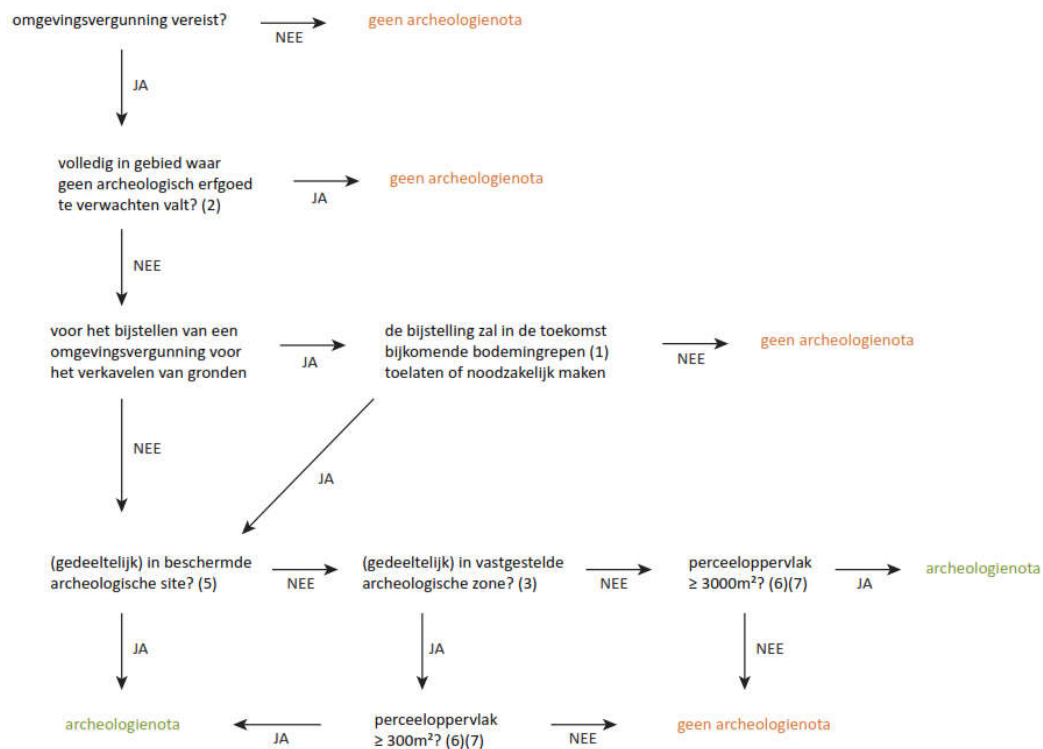
¹ Mervis 2015.

3.4. Onderzoeksopdracht

De wetgeving met betrekking tot archeologie omvat zowel het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 als het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014, evenals alle latere wijzigingen die voor archeologie in werking zijn getreden sinds juni 2016.

Een ter akte genomen archeologienota dient verplicht bijgevoegd te worden bij de aanvraag van een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden indien het resultaat uit onderstaande beslissingsboom positief is:

Criteria bij omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden

Afbeelding 3.4.1: Stroomschema archeologie bij het verkavelen van gronden.

Het archeologisch bureauonderzoek heeft als doel om op basis van bestaande bronnen informatie te verzamelen over de aan-of afwezigheid van een archeologische site op het terrein, de karakteristieken, de bewaringstoestand en de wetenschappelijke waarde ervan en zijn relatie met het landschap. Verder wordt een beschrijving gemaakt van de geplande

werken waarvoor de omgevingsvergunning wordt aangevraagd, van de uitvoeringswijze van deze werken en van de potentiële impact van deze werken op het bodemarchief.²

Gezien het onderzoeksgebied gelegen is in een zone met een lage densiteit aan bebouwing in het verleden, dient tevens bijzondere aandacht besteed te worden aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Volgende onderzoeksvragen dienen tijdens het bureauonderzoek behandeld te worden:

- Wat zijn de relevante ecologische, aardkundige en landschappelijke gegevens en bronnen?
- Wat zijn de gekende archeologische, historische en iconografische gegevens voor het projectgebied en welke informatie geven deze?
- Wat is het archeologische potentieel binnen de grenzen van het plangebied?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabij gelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Wat zijn de gekende verstoringen binnen het plangebied en wat is de impact van de geplande werken op de eventuele aanwezige archeologische resten?
- Is verder aanvullend vooronderzoek noodzakelijk? Indien ja, motiveer de keuze van de te gebruiken archeologische onderzoeksmethode(s).

3.5. Randvoorwaarden

Voor het opstellen van onderhavig archeologisch bureauonderzoek zijn geen specifieke randvoorwaarden van toepassing.

Verder is het tevens zo dat indien in het kader van het opstellen van de archeologienota nog andere onderzoeken met als zonder ingreep in de bodem nodig zouden zijn, dan is het niet mogelijk sommige hiervan uit te voeren.

De opdrachtgever en initiatiefnemer hebben hierbij besloten na overleg, indien verder archeologisch vooronderzoek zou nodig zijn, te opteren voor een uitgesteld traject. De pro's

² CGP 2019, p. 49

en contra's zijn hiervan afgewogen. Men wil echter de omgevingsvergunning zo snel mogelijk indienen.

Tevens is het zo dat de garageboxen nog altijd in gebruik zijn, ontsluiting bestaat uit betonplaten (*Afbeelding 3.6.2*) en de gebouwen zijn nog niet ontmanteld. Hierbij is dus quasi onmogelijk om het merendeel van eventuele archeologische onderzoeken met als zonder ingreep uit te voeren

3.6. Geplande werken

De toekomstige werkzaamheden hangen samen met de bepalingen in het RUP Diest Centrum Fase 1 waarbij het plangebied deel uitmaakt van het ontwikkelingsproject Ververgracht, Stedelijk ontwikkelingsgebied Woonontwikkeling binnengebied Michel Theysstraat SO5 (*Afbeelding 3.6.1*). Nieuwe woningen kunnen toegelaten worden wanneer dit leidt tot een herwaardering van de binnen gebieden.

Voor het plangebied wordt aangegeven dat de bestaande bouwblok (deels) kan ontmanteld worden en de garageboxen (*afbeelding 3*) gesloopt. De garageboxen beslaan een gezamenlijk oppervlakte van 941 m² en de bebouwing ongeveer 518 m² (*Afbeelding 3.6.3*).

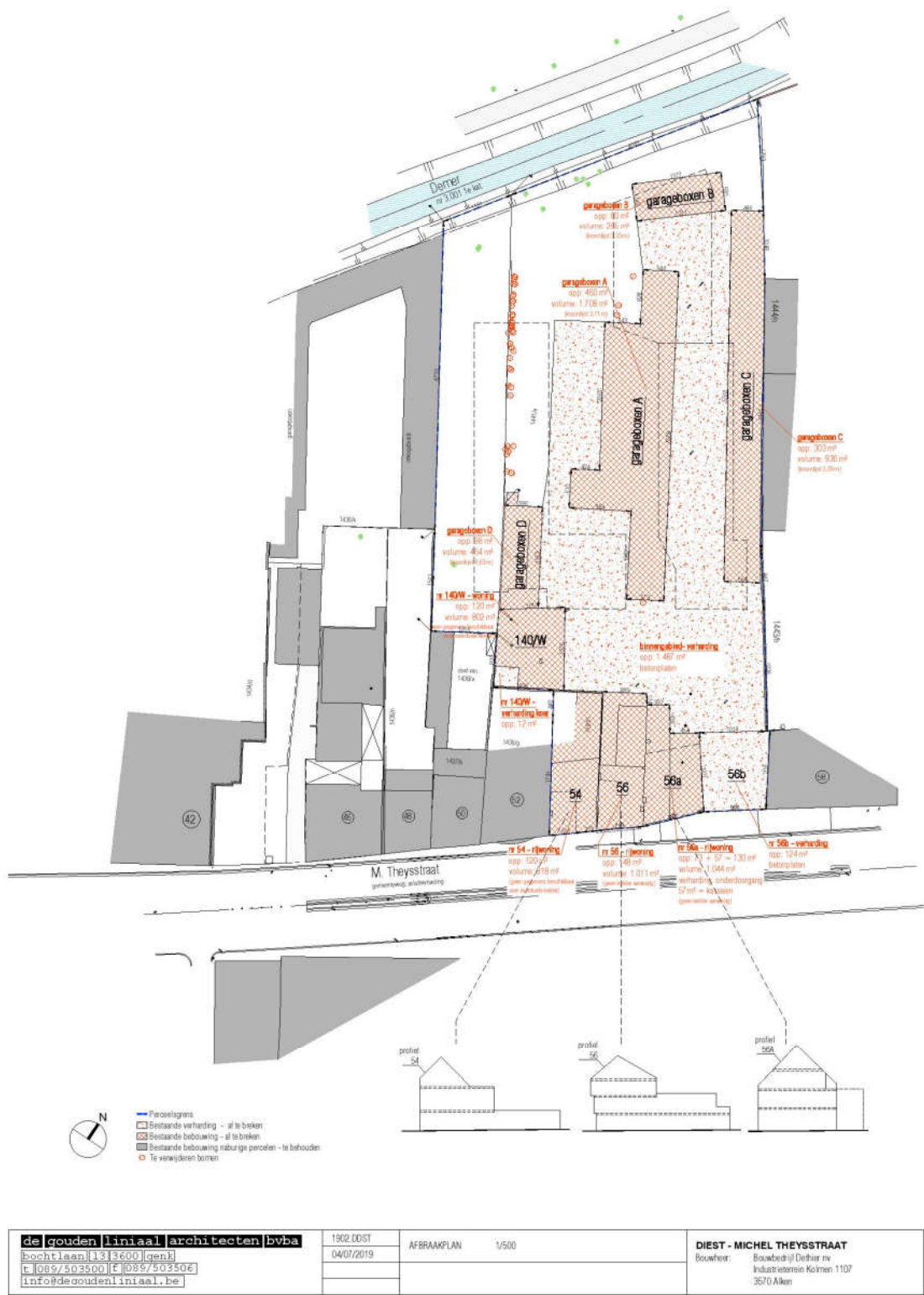

Afbeelding 3:6.1: Suggestieve inrichtingsschets van de omgeving van het plangebied (rode kader)³.

³ RUP Diest Fase 1

Afbeelding 3.6.2: Garageboxen zoals waargenomen tijdens veldbezoek.

Afbeelding 3.6.3: Afbraakplan (bron: De gouden liniaal architecten bvba).

Binnen de contouren van het plangebied dient men aanvankelijk een verkaveling te realiseren (Afbeelding 3.6.7).

De voorgaande opgestelde archeologienota ID 3610 (<https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/3610>) was namelijk een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen en besloeg enkel de percelen **1441E, 1440X, 1440Y, 1440P en 1440W**.

De huidige eigenaar heeft echter de percelen 1483A (achter nr. 50) en 1440Z (Nr. 54 en 54A) bijgekocht en wil dit toevoegen aan het projectgebied. Daarom is een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden nodig.

In totaal gaat het hierbij om een oppervlakte van ongeveer 4 582 m².

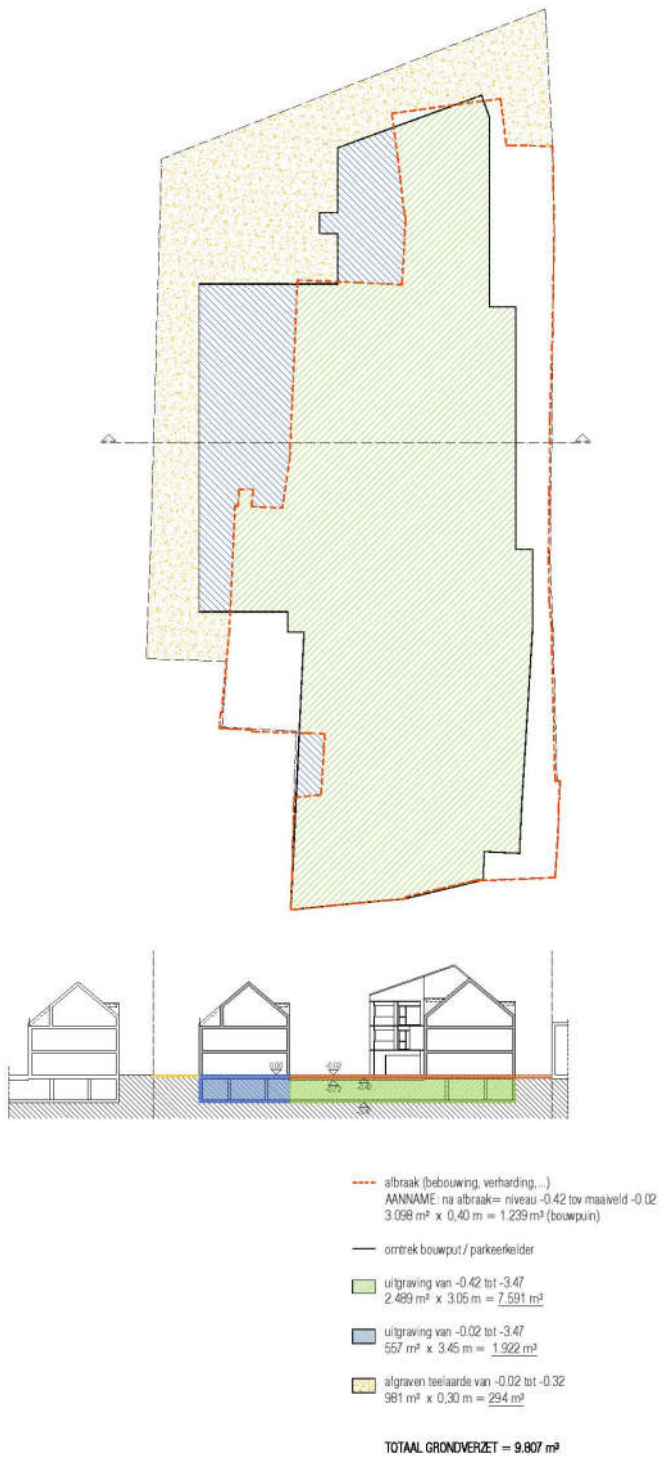
Hierna zal aansluitend en gelijktijdig een stedenbouwkundige vergunning worden aangevraagd. De specifieke werkzaamheden liggen namelijk al concreet op tafel binnen de verkaveling.

Over een oppervlakte van 3 046 m² (*Afbeelding 3.6.4; groene (2 489 m²) en blauwe (557 m²) contour*) zal men diepschalige vergravingen uitvoeren. Deze zullen 3,47 m diep zijn.

Ter hoogte van de groene contour zal men hierbij effectief 3,47 m moeten ontgraven terwijl dit ter hoogte van de blauwe zone wat minder zal moeten zijn om deze diepte eveneens te kunnen bereiken.

Binnen deze contour zal men een ondergrondse parkeerkelder realiseren van 2 367 m².

Tenslotte zal in het westen en noorden een bufferzone gecreëerd worden. Over een oppervlakte van 987 m² zal men enkel de teelaarde ontgraven. Dit met een dikte van 0,02 en 0,32 cm.

de gouden liniaal architecten bvba	1902 DOST	BEREKENING GRONDVERZET	1/500	DIEST - MICHEL THEYSSTRAAT
bochtlaan 13 3500 genk	09/07/2019			Bouwheer: Bouwbedrijf Dieker nv
t 089/503500 f 089/503506				Industrieterrein Kolmen 1107
info@degoudenliniaal.be				3570 Aiken

Afbeelding 3.6.4: Grondverzetplan (bron: De gouden liniaal architecten bvba).

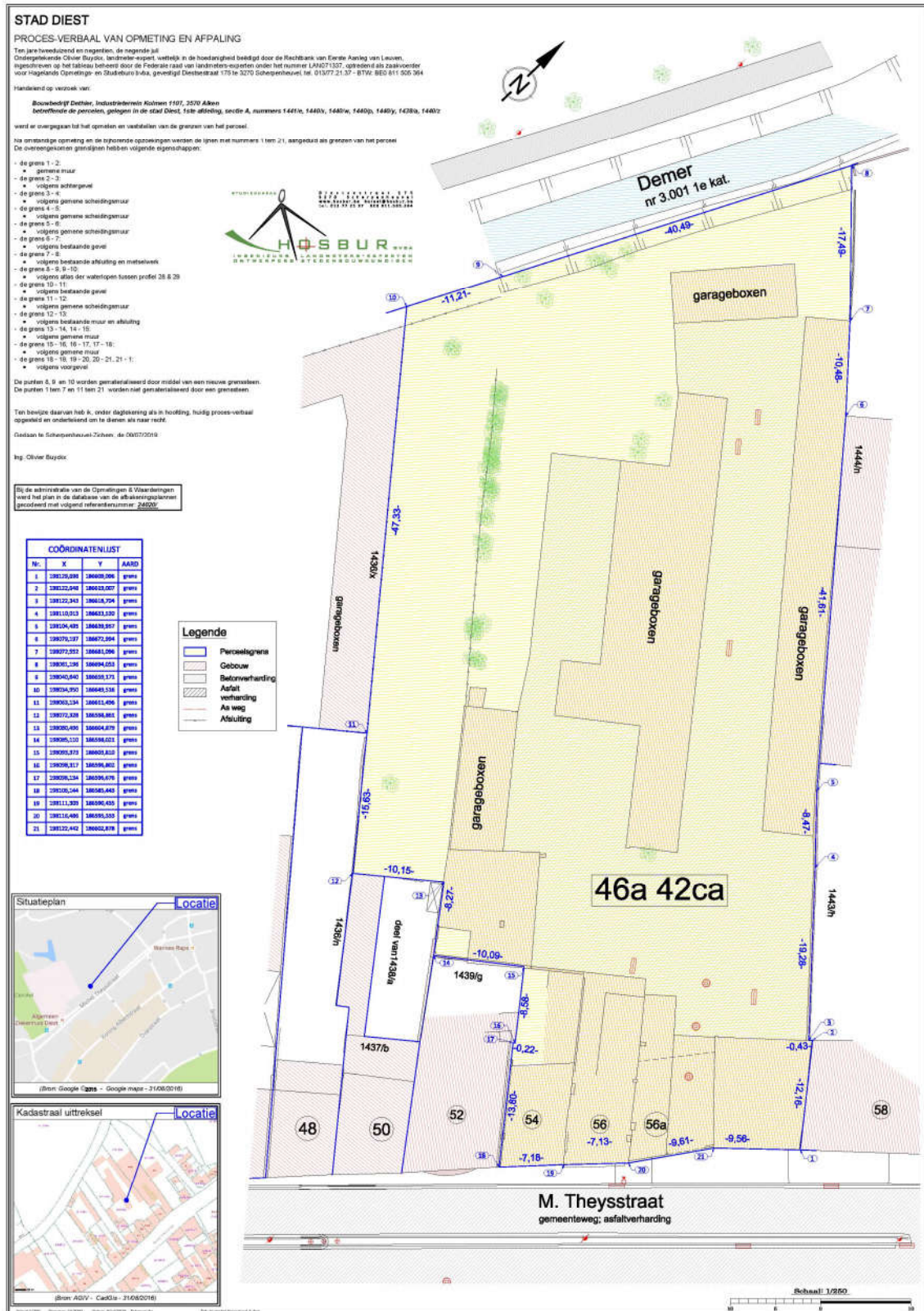
Afbeelding 3.6.5: Contour en snede van het ondergronds parkeerniveau (bron: De gouden liniaal architecten bvba).

Afbeelding 3.6.6: Grondplan gelijkvloers toekomstige situatie (bron: De gouden liniaal architecten bvba).

Aan de Michels Theysstraat worden twee gebouwen opgetrokken (*Afbeelding 3.6.6; oranje cirkels*) waartussen de inrit komt te liggen naar het achterliggende terrein.

Op dit achterliggende terrein zullen drie bouwblokken worden opgetrokken (A, B en C).
Bouwblokken A en B liggen in de lengterichting van het terrein, bouwblok C ligt dwars op gebouw B.

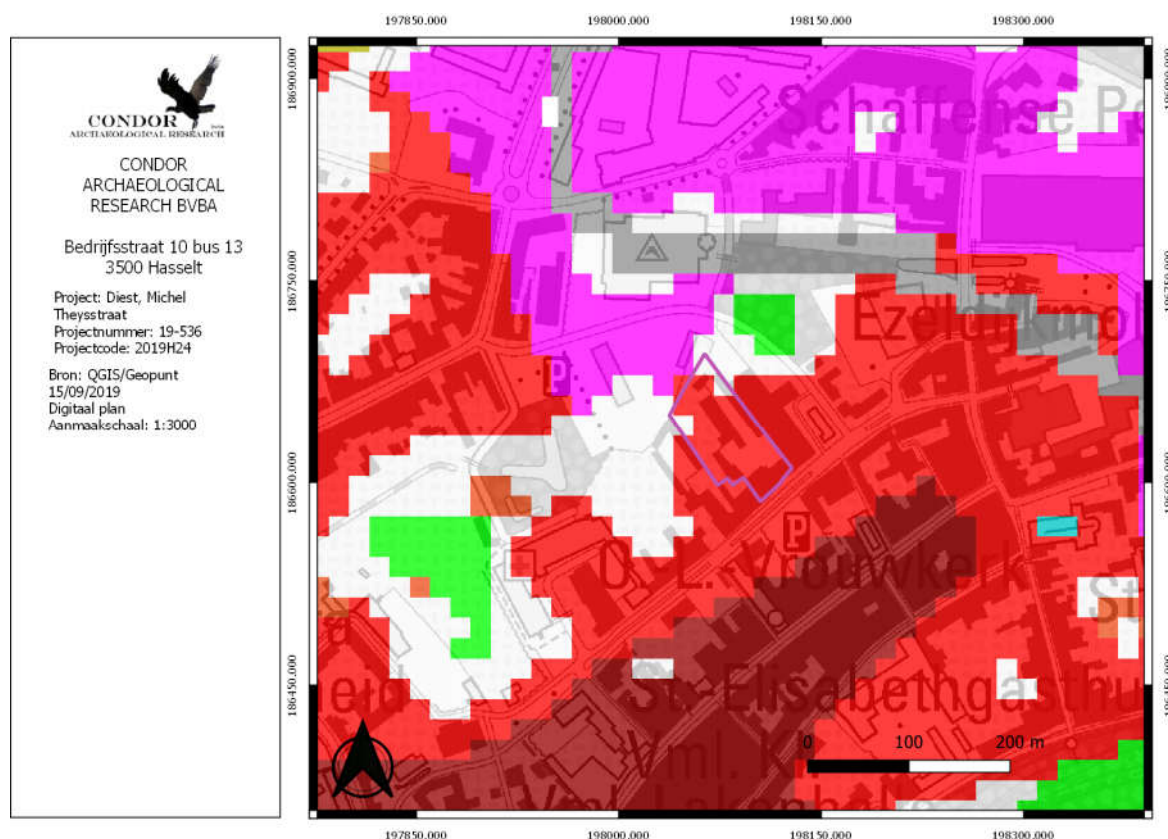
Afbeelding 3.6.7: Opmetingsplan verkaveling (bron: De gouden liniaal architecten bvba).

4. Landschappelijke ontwikkeling

4.1. Ligging

Het plangebied ligt aan de Michel Theysstraat 54 en 56 in het centrum van de stad Diest.

Volgens de bodemgebruikskaart uit 2001 komt binnen het plangebied voornamelijk bebouwing (*Afbeelding 4.1.1, kleurcode rood*) voor.

Afbeelding 4.1.1: Bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (rode lijn). De rode pixels staan voor bebouwing, de gele voor weiland en de groene voor bos.

4.2. Algemeen

De ligging van archeologische vindplaatsen relateert in hoge mate aan het natuurlijk landschap waarin deze zich bevinden. Het huidige landschap is hierbij intussen het resultaat van een lange en complexe ontwikkeling.

Belangrijke fysische variabelen zijn: de geologie, de geomorfologie, de bodemgesteldheid en de hydrologie. Op basis hiervan kunnen uitspraken worden gedaan over de landschapsgenese, de bodemopbouw, de ligging en stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische vindplaatsen kunnen zijn ingebed. Tevens is van belang het grondgebruik in het heden en verleden te inventariseren.

Bovenstaande elementen zijn gewichtige uitgangspunten om gefundeerde uitspraken te kunnen doen over het archeologische verwachtingspatroon (zie *infra*).

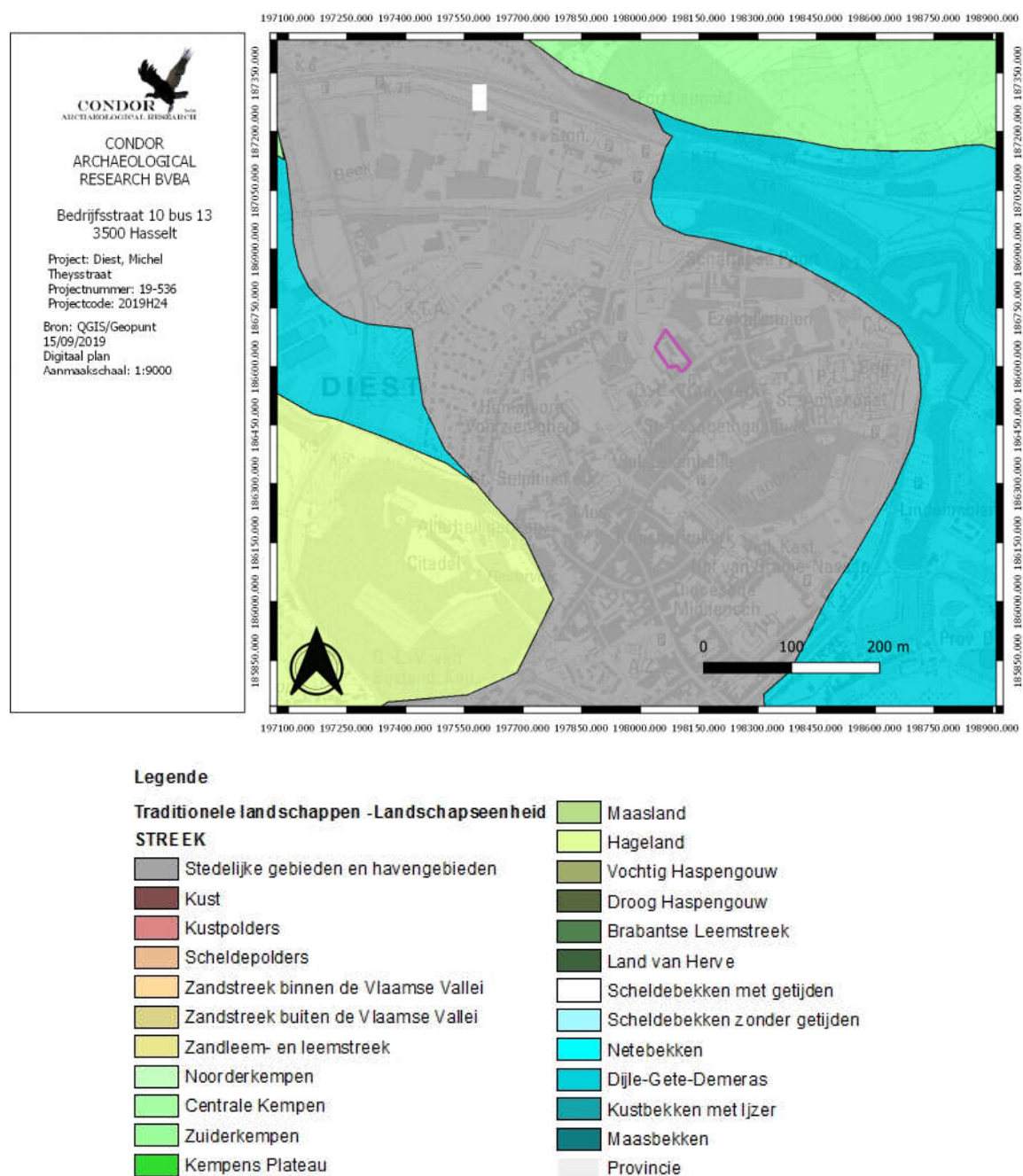
4.3. Geologie, geomorfologie en bodem

Geomorfologisch gezien ligt het plangebied in feite in het Demer bekken in een stedelijk gebied (*Afbeelding 4.3.1*).

Diest is hierbij gelegen op de uiterste zuidgrens van de Kempen, grenzend aan de noordelijke uitlopers van de Zandleemstreek. Onderscheidenlijk tussen het Heuvelland van Lummen, dat ten oosten hiervan voorkomt, en het Hageland, dat ten zuidwesten ervan gelegen is.⁴

Het onderzoeksgebied maakt deel uit van het stroomgebied van de huidige Demer en in het verleden van verschillende paleo-Demerfases. Ter hoogte van Diest vormt de kronkelende riviervallei zelfs een vernauwing.

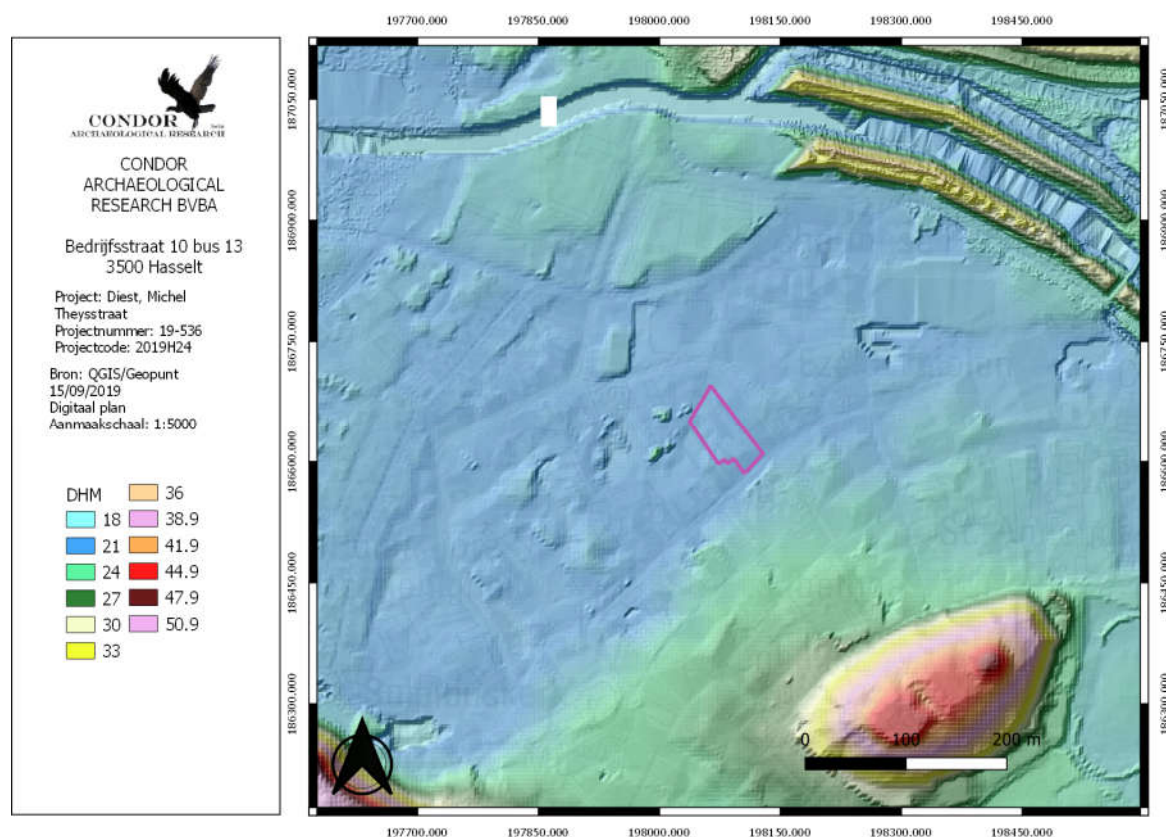
⁴ Beiden zijn heuvellandschappen, grotendeels gemodelleerd door de Tertiaire ondergrond en het rivierstelsel.

Afbeelding 4.3.1: Uitsnede uit de kaart van de traditionele landschappen met aanduiding van het plangebied (rode lijn).

Op de uitsnede van het Digitaal HoogteModel (DHM, *Afbeelding 4.3.2*) is de vallei van de Demer en de Zwarte beek duidelijk herkenbaar. Ter hoogte van Diest knijpt dit beekdal, door de situering tussen verschillende tertiaire getuigenheuvels.

Ten zuiden van het plangebied ligt het Warandepark en de Citadel op een dergelijke getuigenheuvel.

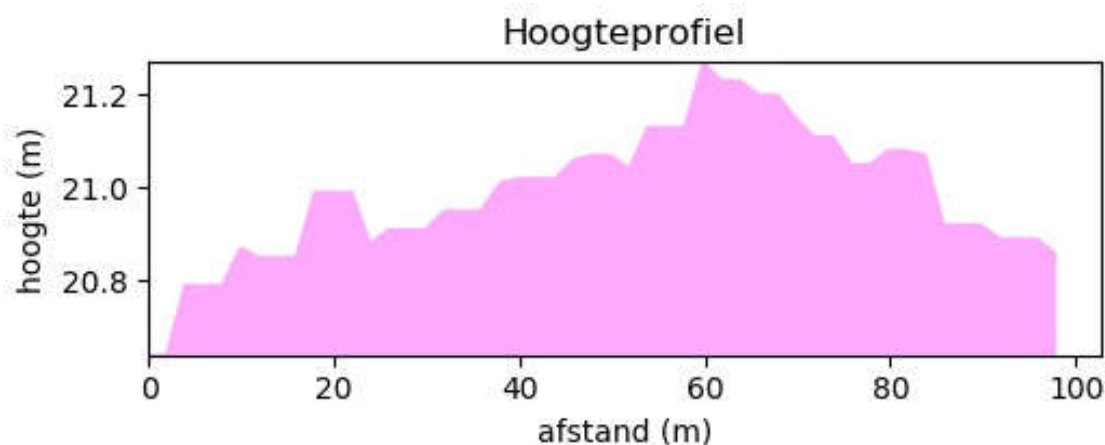
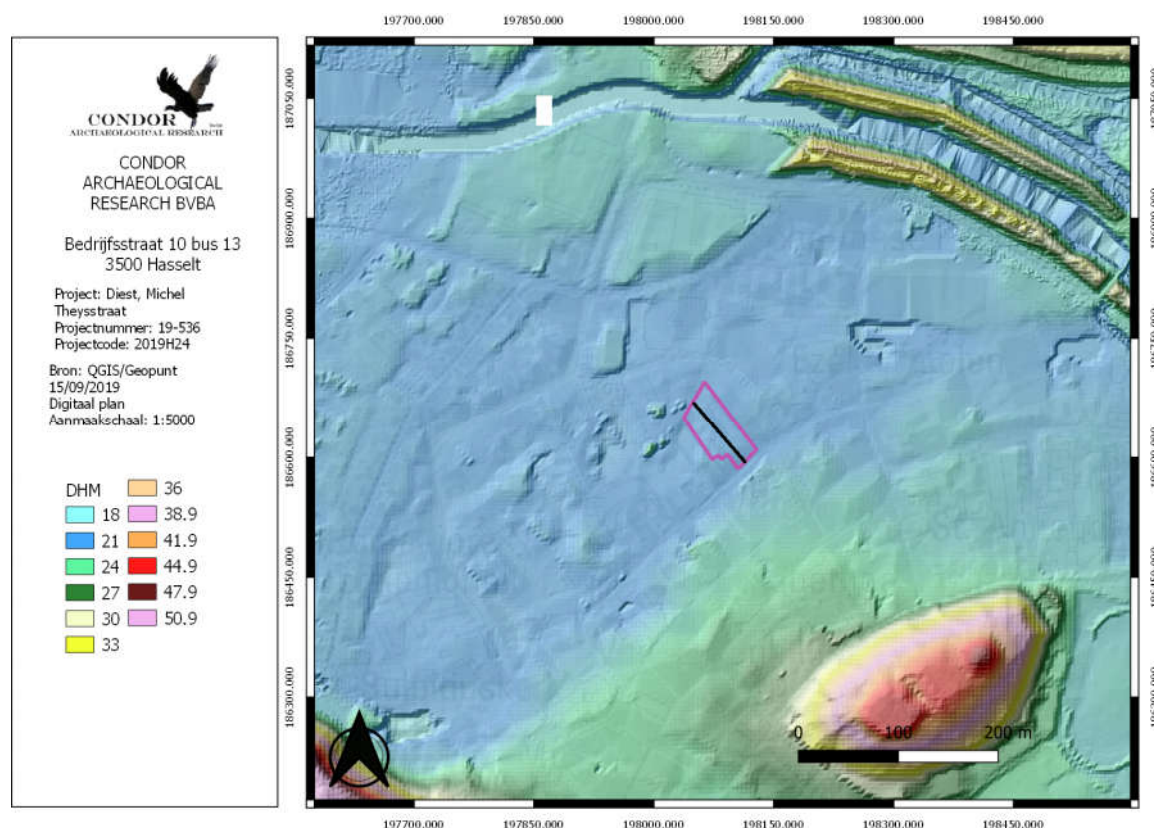

Afbeelding 4.3.2: Digitaal HoogteModel van de wijde omgeving van het onderzoeksgebied (rode lijn).

Binnen het plangebied zelf worden geen opvallende hoogteverschillen waargenomen van noordt naar zuid, dit gezien de valleisituatie (*Afbeelding 4.3.3*).

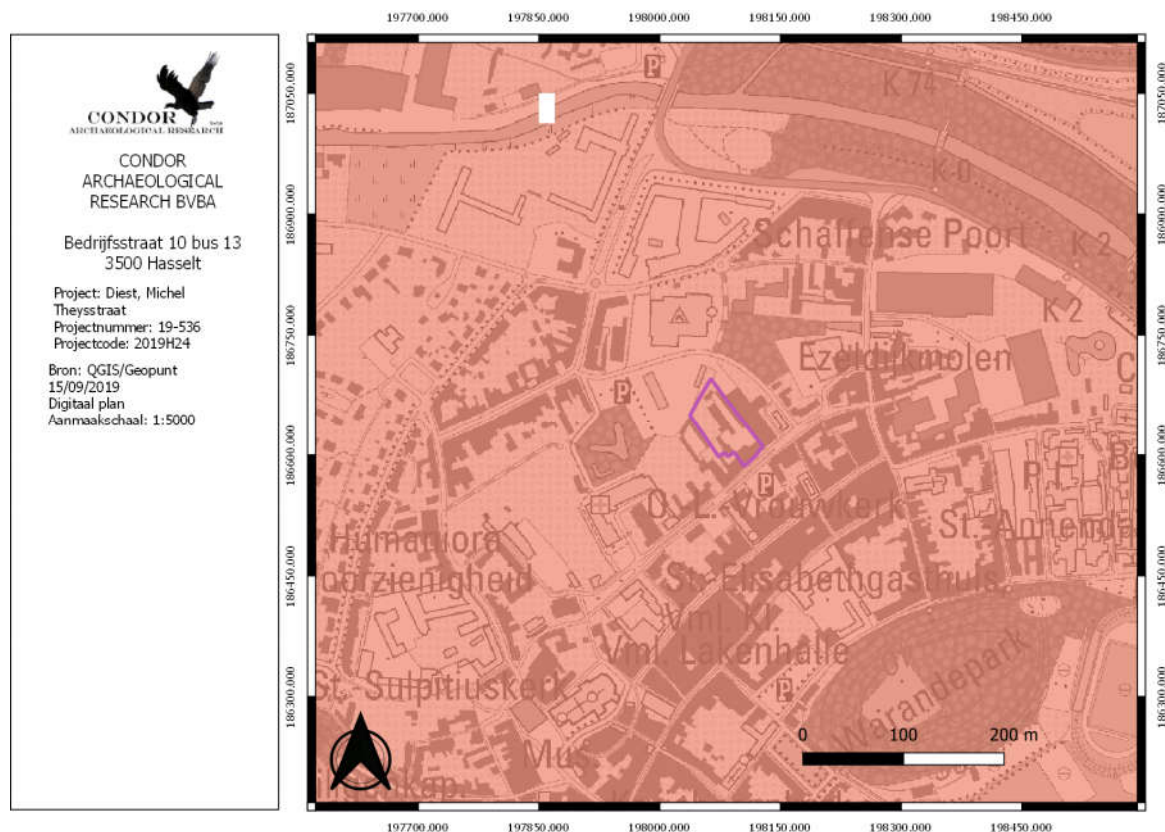
Er wordt maximaal een hoogteverschil van 0,60 m waargenomen over een afstand 100 m.

Het terrein loopt vanaf de Michel Theysstraat (20,60 m +TAW) langzaam aan naar boven richting de 21,20 m +TAW. Vervolgens holt het geheel langzaam weer af richting de Demer.

Afbeelding 4.3.3: Terreindoorsnede op basis van Digitaal HoogteModel voor het onderzoeksgebied (rode lijn).

Volgens de Tertiair geologische kaart (*Afbeelding 4.3.4*) komt in de diepe ondergrond de Formatie van Diest. Deze sedimenten bestaan uit glauconiet- en micariek groene tot bruine heterogene zanden met meerdere grindlagen, (ijzer)zandsteenbanken en kleirijke horizonten met een schuine gelaagdheid.

Afbeelding 4.3.4 : Tertiair geologische kaart met aanduiding van het plangebied (rode lijn).

Volgens de Kwartair geologische kaart⁵ (Afbeelding 4.3.5) komt binnen het plangebied nabij het maaiveld Demeralluvium (kleurcode donkerpaars) voor.

Het betreffen dus rivierafzettingen. Typerend onderaan grofzandig en naar de oppervlakte toe lemiger en kleiiger. Ze dateren vooral uit het Holocene (zie *infra*) maar kunnen op ietwat geringe diepte ook nog van laat-pleistocene ouderdom zijn.

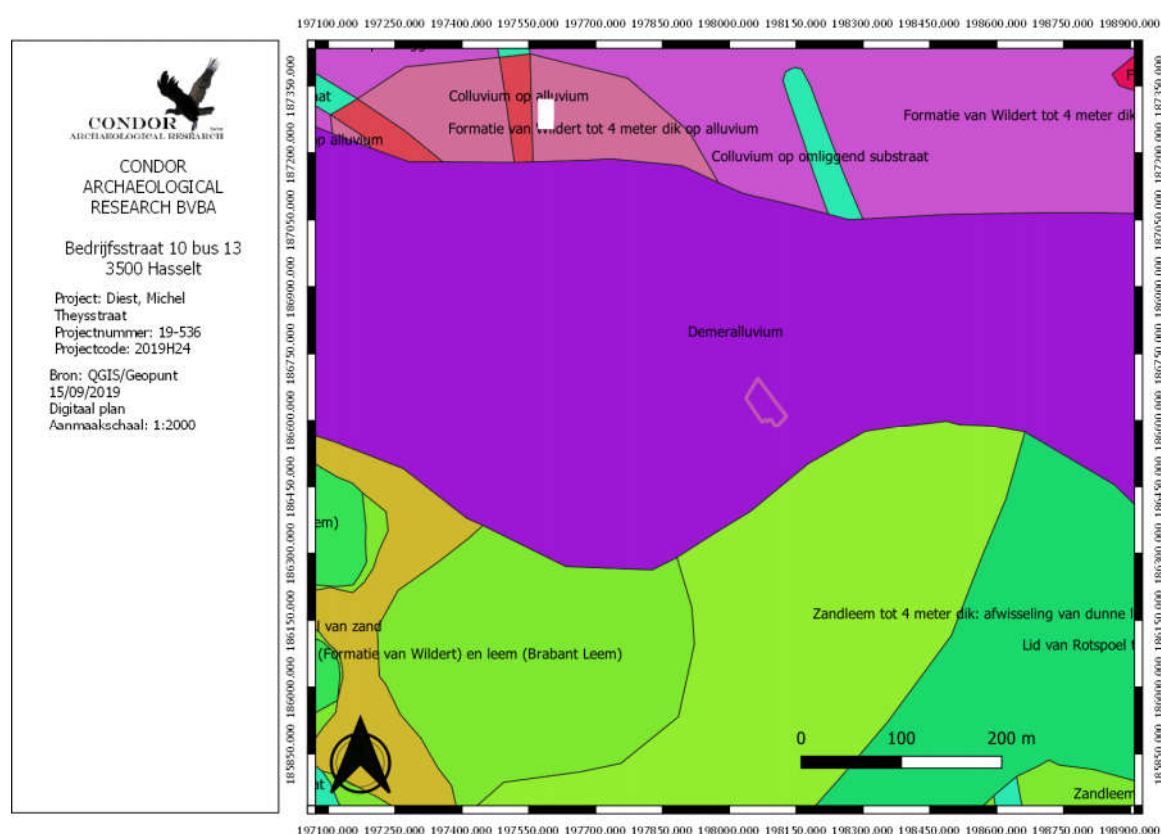
Het heterogene karakter is het gevolg van de afzettingen waarin de Demer en al haar stroomopwaartse zijrivieren zich insnijden. Simplistisch gezegd, kunnen er zo lemige afzettingen voorkomen afkomstig uit het Haspengouwse brongebied.

Daarnaast zijn er zandigere (verspoeld dekzand), zelfs grindige afzettingen afkomstig van beken en rivieren die hun brongebied hebben op het Kempisch plateau alsook zelfs grof zand van de Formatie van Diest (Heuvellandschap van Lummen en het Hageland).

Ten noorden van Diest zijn er geomorfe boringen, uitgevoerd in het alluvium. Deze vertonen volgende natuurlijke stratigrafie:

⁵ Frederickx 1996.

- Tot circa 1 m onder maaiveldniveau: vaste bruine leem;
- Tussen 1 en 2 m onder maaiveld: grijsgele vaste leem met zoetwaterschelpen;
- Tussen 2 en 2,5 m onder maaiveld: leemachtig geel zand;
- Tussen 2,5 en 3 m onder maaiveld: grijsbruine leem met plantaardige stoffen;
- Tussen 3 en 3,5 m onder maaiveld: zeer fijn geel zand
- ...

Afbeelding 4.3.5 Kwartairgeologische kaart van het plangebied (rode lijn) en omgeving.

Afbeelding 4.3.6: Bodemkaart met aanduiding van het plangebied (rode lijn).

Door deze klimaatsverbetering kon bodemvorming optreden. De ruimtelijke verspreiding van de verschillende bodemeenheden is in hoge mate gerelateerd aan de geologische en geomorfologische opbouw van het landschap. Daarnaast hangt de ontwikkeling van de bodemtypen samen met de aard van het moedermateriaal, het klimaat en de hydrologische omstandigheden. De bodems in het onderzoeksgebied zijn van nature ontwikkeld in holoceen alluvium.

Aangezien het plangebied zich situeert ter hoogte van de stadskern van Diest en dus bebouwd is, is het niet bodemkundig gekarteerd volgens de bodemkaart van Vlaanderen (*Afbeelding 4.3.6, bodemserie OB*). Uit extrapolatie van de bodemgegevens uit de wijdere omgeving gecombineerd met gelijkaardige geomorfologische situaties kan (bijna) met zekerheid toch wat afgeleid worden voor het desbetreffende plangebied.

Hoogstwaarschijnlijk situeren/situeerden er zich matige droge tot matig natte leembodems zonder profiel (code: complex ADp, drainageklasse c-d) en/of zeer sterk gleyige kleibodems met reductiehorizont zonder profielontwikkeling (code: Efp).

Gronden zonder een duidelijke profielopbouw rekent men tot de “vaaggronden”. Typierend is hun niet of slecht (vaag) ontwikkelde A-horizont: immers een relatief weinig donker gekleurde bovengrond met een laag humusgehalte.

De afwezigheid van een bodemprofiel kan hier het gevolg zijn van drie verschillende oorzaken:

Enerzijds een nasleep van een te natte ondergrond, bijvoorbeeld in beek- en rivierdalen waar de hoge grondwatertafel het niet toelaat dat bodemdeeltjes migreren. Deze vertonen algemeen een 20-35 cm dikke donkergrijsbruine humushoudende bovengrond. Daaronder ligt meteen de/een C-horizont (moederbodem). De licht grijsbruine tot grijze, humusarme C-laag bestaat uit sterk lemig, zeer fijn tot matig fijn zand en is meestal gelaagd met lemige bandjes. Nog dieper situeert zich voornamelijk zwartblauwige klei vaak met half verteerde plantenresten.

Karakteristiek aan dergelijk bodemprofiel is het voorkomen van (intense) gley-verschijnselen, soms al bovenaan in het profiel. Roest ontstaat door een aanvoer van ijzer met het grondwater vanuit de hoger gelegen (dekzand)gebieden. Een grote ijzeraanvoer met het grondwater kan leiden tot een verkitting van de zandkorrels en dan spreekt men van ijzeroer.

Anderzijds kan het het gevolg zijn van het jonge karakter van de bovengrond, waardoor er nog geen profielontwikkeling heeft kunnen plaatsgrijpen. Hiertoe worden naast colluviale afzettingen op hellingen ook de alluviale afzettingen in dalen toegerekend.

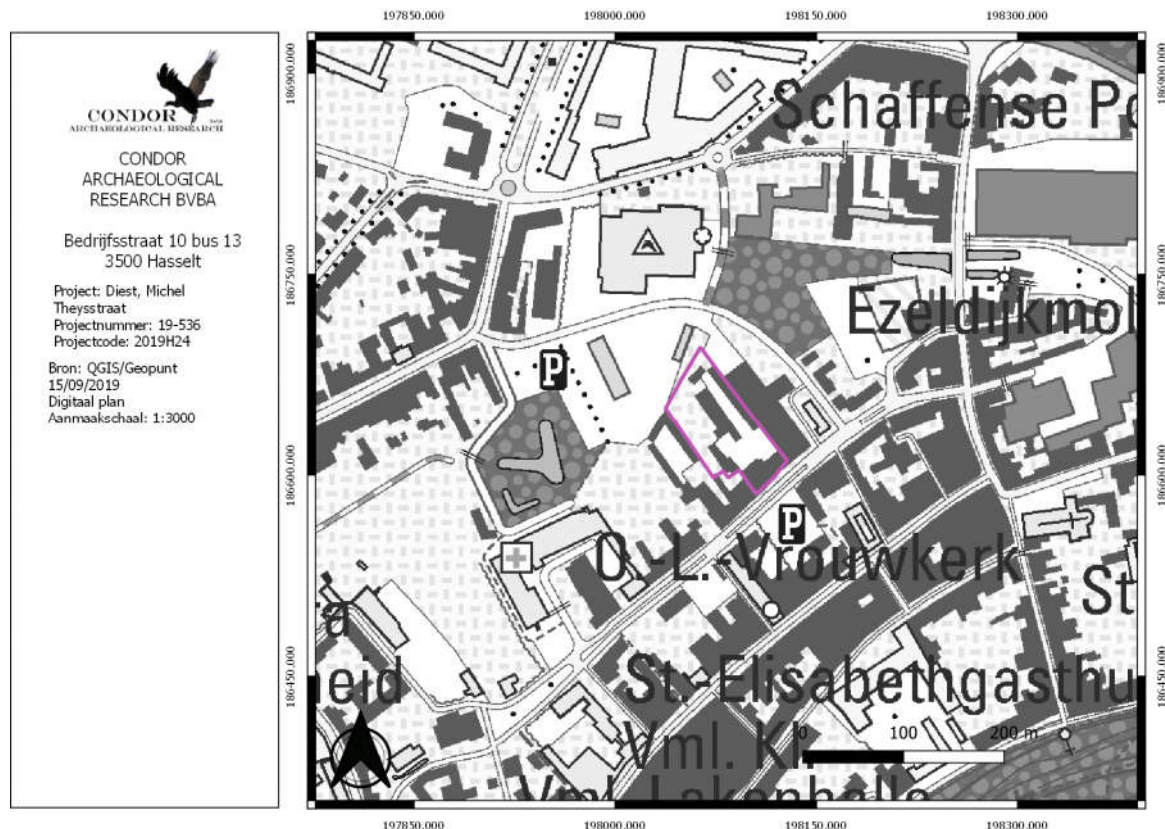
Het alluviaal/colluviaal dek kan hierbij rusten op een afgeërodeerde of deels geërodeerd ander bodemprofiel dat op zeer wisselende diepte kan voorkomen. Bij een ADp-bodem kunnen de sedimenten hierbij veelal rusten op een afgeknotte textuur B of op een Tertiair substraat.

Een derde oorzaak is dat het oorspronkelijk bodemprofiel geheel of grotendeels door ontginning, afgraving en/egalisatie in het (sub)recente verleden is verdwenen. Dit is bijvoorbeeld het geval ten oosten nabij het onderzoeksgebied, waar zich sterk vergraven gronden (*code: OT*) situeren.

Archeologische resten kunnen onder ongekarteerde bebouwde zones zeker niet worden uitgesloten. Deze kunnen lokaal ofwel bewaard zijn gebleven ofwel (deels) verdwenen.

Ter hoogte van opgehoogde gronden kunnen archeologische resten nog bewaard zijn gebleven en worden deze op grotere diepte verwacht.

Terwijl men bij sterk vergraven gronden en groeves er meteen mag van uitgaan dat alle ooit aanwezige archeologische waarden binnen deze bodemeenheden volledig letterlijk van de kaart zijn verdwenen.

Afbeelding 4.3.7: Potentiële bodemerosiekaart per perceel met aanduiding van het plangebied (rode lijn).

Ter afsluiting van het aardkundig en bodemkundige deel werd de bodemerosiekaart bekeken (*Afbeelding 4.3.7*). Er is echter geen waardebeoordeling vastgesteld als evenmin voor de bredere omgeving.

4.4. Historische situatie en ligging

Volgens de overlevering zou de H. Remigius in de 6^e eeuw een kerkje hebben opgericht ter ere van zijn leermeester, de H. Sulpitius (570 - 644/647) te Diest.

De oudste historische vermelding dateert pas uit 837(?) / 877. “*Dioste*” beschrijft men als hoofdplaats van de “*pagus Diestenis*”, namelijk een graafschap binnen het Karolingische rijk.⁶ Diest zou afkomstig zijn van de Indogermaanse stam “*dbens*”, hetgeen goddelijk en/of heilig betekent. Het achtervoegsel “-t” betekent nederzetting. De betekenis zou dan zijn “nederzetting bij heilig water”.⁷

Wat later, in 908-915 geniet de Demer haar eerste vermelding als *Tamera*/*Temera*. Het is een samenstelling van *tam* en *ara*, namelijk zwart of donkerkleurig en water. Demer zou dan willen zeggen donkerkleurige rivier. Opmerkelijk is dat een bijrivier te Molenstede “Zwartwater” heet en een andere de “Zwartebeek”. Voor de zwarte kleur zou mogelijk een verklaring kunnen gezocht worden in de bodemafzettingen. Specifiek dat van turf, dat nog tot in de 17^e en 18^e in de omgeving van stad gestoken werd.⁸

De oudst gekende nederzetting (10^e eeuw) ontstond op de noordwestelijke helling van de Warande, een door de Begijnenbeek en Demer omsloten heuvel. Aldus een ideale verdedigingspositie voor de burcht van de Heren van Diest. De eerste toren was niets meer dan een toren op een kunstmatige heuvel, de zogenaamde Tafelrond. Nadien werd er een grotere burcht gebouwd op het vlakke deel van de Warande dat uitkijkt op het huidige Verstappenplein.⁹

In de loop van de 12^e eeuw groeide Diest reeds verder uit tot een relatief belangrijk centrum. De oudste nederzettingskern strekte zich uit vanaf de linker Demeroever via de flank van de Allerheiligenberg tot op de Markt, vandaar via de Cabaretstraat naar de huidige lakenhalle en zo opnieuw tot op de Demer.

Maar al snel was het klein geworden en nieuwe wijken werden bijgebouwd. Zo ontstond een ganse nieuwe wijk met als centrale as de Lange Steenweg of huidige Koning Albertstraat. Deze wijk werd begrensd langs de ene zijde door de Verversgracht¹⁰, een kunstmatige Demerarm, en langs de andere zijde door de Overstraat. Op het uiteinde van deze nieuwe wijk verzorgde de Bruidstraat de verbinding met de burcht. Deze oude stadskern moet aanvankelijk voorzien geweest zijn van primitieve wallen, palissades en poorten.¹¹

⁶ [Lagrou, Van De Broek, Devos & Vries](#), 1978: 80.

⁷ Van der Eycken, 1980: 12.

⁸ Claes, 1979: 27-28.

⁹ Van der Eycken, 1980: 16.

¹⁰ Wellicht in de eerste helft van de 12^e eeuw al gegraven of ouder zelfs.

¹¹ Van der Eycken, 1980: 16-18.

Aanvankelijk concentreerde de bevolking zich dus uitsluitend op de linkeroever, min of meer halve maan-vormig begrensd door water. Geleidelijk kwam er ook bewoning tot stand op de rechteroever. Aanvankelijk waren het de Minderbroeders, tussen 1228-1230¹² die zich hier in de Refugiestraat vestigden. Voor die nieuwe wijk(en) spreekt men zelfs in de bronnen van “Nuland” of “Nieuwland”. De late ingebruikname van dit deel wijst op het natte karakter van de gronden die nog (te) vaak overstroomden, omwille van hun lage ligging. Op basis van onder andere de gekarteerde bodemeenheid Efp (zeer sterk gleyige kleibodems zonder profiel), mag men zelfs spreken van een waterziek gebied. In de winter overstroomden dergelijke eenheden en in de zomer daalt het grondwater slechts tot op 40-80 cm diepte ten opzichte van het maaiveld. Typisch voor dit stadsgedeelte was wel dat de straten en huizen gelegen waren op dijken, hetgeen wegens de jaarlijkse overstromingen van de Demer zeker geen overbodige luxe was. Naast landbouwexploitaties vestigden zich hier vooral personen die door hun stiel aan het water gebonden waren, zoals bijvoorbeeld huidevetters.¹³

Het plangebied situeert zich binnen de eerste uitbreiding van de stad dat uit het begin van de late middeleeuwen dateert.

In 1299 verleent de Hertog van Brabant Hendrik I (1160 - 1235) stadsrechten. Samen met Leuven en Zoutleeuw behoorde Diest tot de drie belangrijkste steden binnen het hertogdom Brabant. De stad dankte haar expansie aan haar gunstige ligging: langs de handelsweg Brugge-Keulen en aan de Demer.

Aanvankelijk bezaten de diverse wijken, die organisch bij de oude stadskern toegevoegd werden, allemaal een soort verdedigingssysteem.¹⁴ Onderhavig plangebied viel oorspronkelijk buiten deze eerste beschermingsgordel. Een eerste uniforme omwalling werd opgetrokken in 1365 -waarbinnen het onderzoeksgebied nu wel viel- en bleef in gebruik tot het begin van de 16^e eeuw. Het was een ruim bemeten verdedigingsgordel met overwegend aarden wallen met daarvoor droge en natte grachten. Alsook voorzien van acht¹⁵ stadspoorten en een 30-tal verdedigingstorens opgetrokken in ijzerzandsteen. Twee monumentale versterkte poorten, de Schaffense- en de Antwerpsepoort en drie kleinere poorten, de Hasseltse-, de Leuvense-

¹² Van der Eycken, 1980: 101.

¹³ Van der Eycken, 1980: 35.

¹⁴ Van der Eycken, 1980: 44.

¹⁵ Of tien indien met rekening houdt met de drie-dubbelse Schaffensepoort. Bron Van der Eycken, 1980: 45.

en de Zichemsepoort verleenden toegang tot de binnenstad.¹⁶ De aanleg van de vestingen kostte veel geld en sleepte met onderbrekingen twee eeuwen aan.¹⁷

In de 14^e en 15^e eeuw leefden de inwoners in grote welstand door een druk bezochte landbouw-, graan- en veemarkt, maar vooral door de lakennijverheid en -handel. Het Diestse laken was op bijna alle grote West-Europese markten te koop.

In 1499 kwam de stad door ruil in het bezit van het Nederlandse huis Nassau en bleef in het bezit van de Oranje's tot 1795.

Door haar ligging bij de Demer, op de grens van het hertogdom Brabant en het prinsbisdom Luik en de connecties met Oranje-Nassau werd de stad vaak belegerd, verdedigd, geplunderd en verwoest. Overheen de 15^e tot de 18^e eeuw kregen ze diverse bezoeken van de Hollanders, de Spanjaarden, de Fransen, de Oostenrijkers en de brigands.

Historische militaire conflicten en bezettingen zijn onder meer gekend op:

-1 tot 4 oktober 1496: hertog Willem van Gulik-Berg (1455-1511), aan het hoofd van 250 ruiters en een bende voetvolk bezette de stad op een zaterdagmorgen.¹⁸

-september 1567 - oktober 1568 (?): Spaanse ruitery en garnizoen soldaten onder het bevel van de hertog van Alva (1507-1582) kwartierden in Diest.¹⁹

-7 januari tot 23 augustus 1569: Een deel van het koninklijke-Spaanse "Leger van Vlaanderen" stationeerde hier, circa 1400 manschappen.²⁰

-1570: Kleinere Spaanse garnizoenen volgende elkaar op.²¹

-1 september tot 2 oktober 1572: 400 ruiters en 400 voetknechten onder de geuzenkapitein Carlo behorende tot het Oranje-leger nam Diest in en plunderde ze.²²

-2 oktober 1572 - 8 november 1576: Spaanse troepen (her)veroveren de stad op de geuzen.²³

¹⁶ Paesmans, 1995: 3

¹⁷ Van der Eycken, 1980: 45.

¹⁸ Van der Eycken, 1980: 126.

¹⁹ Van der Eycken, 1980: 131-132.

²⁰ Van der Eycken, 1980: 132-133.

²¹ Van der Eycken, 1980: 132-133.

²² Van der Eycken, 1980: 135.

²³ Van der Eycken, 1980: 135.

-19 tot 21 februari 1578: Het resterende leger van Oranje, op de vlucht voor de troepen van Alexander Farnese (1545-1592), plunderen het historische hart en steken zelfs de Allerheiligenkapel in brand.²⁴

-25/26 februari 1578: De Spaanse landvoogd van de Nederlanden, Farnese proclameert de overgave van de stad opnieuw aan de Spanjaarden.²⁵ Ruitery en voetsoldaten legeren opnieuw in.²⁶

-8 juni 1580: De stad wordt bij verassing bestormd tussen de Zichemse- en Leuvensepoort door Franse troepen, die bondgenoot waren van de Hollanders. Dit onder het bevel van kolonel de la Garde. Het gelegeerde “Spaanse” garnizoen bestond uit Duitsers en Walen. De Fransen verwoestten en vernielden deels de stad. De stad bleef in handen van het huis Oranje tot 24 mei 1583.²⁷

-24 mei 1583: De Nederlandse landvoogd Alexander Farnese keerde terug. Deze nieuwe stevige Spaanse bezetting bleef duren tot 1595(?). Op het einde van het jaar 1591 brak er zelfs muiterij op.²⁸

-19 maart 1600 tot 25 februari 1601: Onder aartshertog Albrecht VII van Oostenrijk (1559-1612) en diens vrouw Isabella van Spanje (1566-1633) was muiterij van hun Spaanse troepen schering en inslag. Ze werden verschillende malen “gedwongen” bepaalde steden als betaling aan hun soldaten te geven. Deze stelden zich dan tevreden met de stad zelf en de omgeving ervan te beroven. In 1600 werd Diest als soldij uitbetaald. 2000 voetknechten en 1000 ruiters, vergezeld van hun vrouwen en kinderen leefden op de kap van de plaatselijke bevolking.²⁹

-9 december 1606 tot 27 november 1607: Een tweede maal werd de stad gebruikt als uitbetaling aan de Spaanse legereenheden die anders gingen muiten. Ditmaal waren het er “slechts” 2000 manschappen.³⁰

-Tussen 1621-1635: Er kazerneerde weer militairen *intra muros*.³¹

-10 juni 1635: Prins Frederik-Hendrik van Oranje-Nassau (1584-1647) aan het hoofd van een Hollandse-Franse troepenmacht claimde Diest. Een garnizoen van vendels voetvolk bleef achter onder het bevel van kolonel Wijnbergen.³²

²⁴ Van der Eycken, 1980: 136.

²⁵ Van der Eycken, 1980: 136.

²⁶ Van der Eycken, 1980: 136-137.

²⁷ Van der Eycken, 1980: 138-139.

²⁸ Van der Eycken, 1980: 139-140.

²⁹ Van der Eycken, 1980: 140.

³⁰ Van der Eycken, 1980: 140.

³¹ Van der Eycken, 1980: 187-188.

-juli 1635: Een troepenmacht van circa 2000 man sterk, onder het bewind van kardinaal-Infant Don Ferdinand van Oostenrijk (1584-1647) belegerden de stad. Na twee dagen deden ze hun intrede in de stad. Opnieuw hernam het traditionele leventje van inkwartieringen en allerhande opeisingen.³³

- eind 1646: De militaire activiteit bereikte een hoogtepunt in Diest. Naast het normale garnizoen verbleef hier de volledige ruitery van de prins Henri Louis Ernest de Ligne (1609-1641). Alsook een 2000 sterke troepenmacht onder bevel van Leopold Willem van Oostenrijk (1614-1662). Daarboven kwamen nog 1800 binnenlandse troepen alsook 300 Italianen bovenstaande eenheden vervoegen. De vreugd was dan ook groot onder de bevolking wanneer dit leger vertrok op 16 oktober.³⁴

-1648-1653: De troepenmacht van de prins van Darmstadt, van kolonel Garnier en van maarschalk de Bentivoglio maakten kwartier.³⁵

-1661: Manschappen van kolonel Diego d'Ascona hielden alle schepen op de Demer in het oog. Als ze naderden stormden men er op af en plunderden ze. Dergelijke praktijken duurden tot september. Iedereen hield zich dan koest tot het vertrek in januari het jaar daarop.³⁶

-1667 tot het begin van de 18^e eeuw: Constante inkwartiering van legereenheden. In 1692 logeerden niet minder dan 21 compagnies binnen de wallen. Eind oktober tot begin november van dat jaar kwamen 600 ruiters en vier reguliere soldaten van de Hannoveraanse legereenheden te Diest in garnizoen. Deze bleven in de stad tot de lente van 1693. Zij werden in de zomermaanden daarop opgevolgd door twee regimenten dragonders met hun paarden.³⁷

-1702: De Fransen plaatsten een sterk garnizoen binnen de stad. Terwijl waren ook verbeteringswerken van de wallen en vestigingen aan de gang.³⁸

-24 juli 1705: Op bevel van hertog John Churchill Marlborough (1650-1722) -de bekwaamste veldheer van zijn tijd want hij verloor geen enkele veldslag- het hoofd van een combineerde Engels-Hollandse-Oostenrijkse troepenmacht werd de stad bezet door een regiment

³² Van der Eycken, 1980: 189.

³³ Van der Eycken, 1980: 189.

³⁴ Van der Eycken, 1980: 190.

³⁵ Van der Eycken, 1980: 191.

³⁶ Van der Eycken, 1980: 191.

³⁷ Van der Eycken, 1980: 193.

³⁸ Van der Eycken, 1980: 193.

Munsters voetvolk, een regiment Denen, een Engels ruiterij en twee regimenten Fries voetvolk.³⁹

-25 oktober 1705: Een *raid* van de Frans-Spaanse troepen deed zich voor op de stadspoorten. Onder andere buiten de Allerheiligenpoort werd artillerie opgesteld. Vanaf elf uur deden Franse grenadiers de ene stormaanval na de andere maar werden door de Munsterse soldaten en twee compagnies Walen tegengehouden. Na een derde bloedige aanval slaagden de Fransen erin de fortificaties aan de Allerheiligenberg in te nemen. De verdedigers bouwden daarop een noodwal met behulp van de banken en meubelen uit de Allerheiligenkapel. Ondertussen beschoten de Fransen ongestoord de wallen en weldra volgde de overgave.⁴⁰

-4 november 1705: De Franse bevelhebber vaardigde in naam van de koning het bevel uit om de stadswallen te slopen en de poorten af te breken. Alle inwoners werden terstond opgeëist. Na één week was reeds een belangrijk deel van de wallen ontmanteld. Op 11 november werden de werken stilgelegd. Men was van oordeel dat de ontmanteling voldoende gevorderd was. Tijdens de volgende maanden en jaren beleefde Diest opnieuw de ongemakken van talrijke en ongedisciplineerde inkwartieringen van soldaten.⁴¹

-1707: De krijgskansen keerden en Diest kwam zonder slag of stoot in handen van het Engels-Hollands-Oostenrijkse leger. Opnieuw had de stad af te rekenen met inkwartieringen.⁴²

-11 april 1713: De Vrede van Utrecht werd getekend. Het gevolg was dat de Spaanse Nederlanden overgedragen werden aan de Oostenrijkers. Het aantal Oostenrijkse kwartieringen de jaren daarop was zeer gering.⁴³

-1740-1748: De Oostenrijkse Successieoorlog zorgde voor een onderbreking in de rust, die de stad gekend had. Opnieuw deden diverse legereenheden Diest min of meer lange tijd aan. Het duurde echter tot februari eer de stedelingen rechtstreeks belaagd werd door de oorlogvoerende partijen. De zesde verscheen een Franse eenheid voor de stad en alhoewel er nog een Oostenrijkse garnizoen aanwezig was, werd de regering overgedragen voor dertien dagen en vervolgens opnieuw voor drie dagen aan de Fransen. Diest zat als het ware geklemd tussen beide legers en kon niets anders doen dan financieel afdokken.

³⁹ Van der Eycken, 1980: 194.

⁴⁰ Van der Eycken, 1980: 194.

⁴¹ Van der Eycken, 1980: 194-195.

⁴² Van der Eycken, 1980: 195.

⁴³ Van der Eycken, 1980: 195.

In maart 1746 namen de Fransen zonder slag of stoot de stad in en gedurende meer dan twee jaar zouden zij te Diest de plak zwaaien. Ook werden regelmatig soldaten opgeëist voor Frankrijk. Op 13 oktober 1748 werd de Vrede van Aken getekend. Het duurde echter nog tot de lente van 1749 eer de laatste Franse soldaat Diest verlaten had. De komende veertig jaar verliep rustig⁴⁴

-12 oktober 1781: Luitenant-kolonel Jamez startte een studie ter ontmanteling der wallen. Het jaar daarop begon de sloop. Een volledige ontmanteling zou teveel kosten daarom werd toegestaan dat slechts de muren en buitenwerken zouden worden afgebroken. De aarden wallen en grachten werden behouden en indien het niet teveel moeite kostte deels weggegraven.⁴⁵

-15 mei 1789: Een Oostenrijks regiment kwam aan om de brigands een halt toe te roepen.⁴⁶

-29 juli 1789: Twee Habsburgse compagnies kregen opnieuw de opdracht de rust te doen weerkeren.⁴⁷

-Eind september 1789: Talrijke keizerlijke regimenten verzamelden te Diest om een expeditie te plannen op het Luikse grondgebied.⁴⁸

-24 november 1789: Generaal Jan André Van der Meersch (1734-1792) der patriotten staat voor de poorten. De stadspoorten werden kapot geschoten en men viel de stad binnen.⁴⁹

-Eind november 1790: Oostenrijkers bezetten opnieuw de stad. Tijdens de wintermaanden van het daaropvolgende jaar verbleef een garnizoen over hier.⁵⁰

Op het eind van de 18^e eeuw werden de Zuidelijke-Nederlanden bij Frankrijk aangehecht. Onze streken werden namelijk bevrijdt in 1792 door de *sanculotten*. Tijdens de wintermaanden van 1792-1793 was het dertiende regiment ruitery onder het bevel van kolonel Baillot hier gelegerd. Opluchting was er onder de bevolking wanneer ze op 22 februari met de noorderzon vertrokken met de. Echter de eerste dagen van maart was Diest herhaaldelijk het schouwtoneel van doortrekkende Franse legereenheden. Op 12 maart logeerden er liefst 4000 manschappen gedurende vier dagen. Acht dagen later verbleven er 1000 Fransen. Maar ook de Oostenrijkse voorhoede naderde. Na een 24u durende beleg trok het keizerlijke leger Diest binnen, hetgeen gepaard ging met bijzonder veel wreedheden tegenover de

⁴⁴ Van der Eycken, 1980: 195-196.

⁴⁵ Van der Eycken, 1980: 196.

⁴⁶ Van der Eycken, 1980: 242.

⁴⁷ Van der Eycken, 1980: 242.

⁴⁸ Van der Eycken, 1980: 243.

⁴⁹ Van der Eycken, 1980: 243.

⁵⁰ Van der Eycken, 1980: 244.

burgerbevolking. Wanorde, troepenbewegingen en onveiligheid kenmerken dit Oostenrijks bewind. Verschillende regimenten verbleven beurtelings voor min of meer lange tijd in garnizoen.

Op 26 juni 1794 werd het Oostenrijkse leger verslagen door de Fransen nabij Fleurus. Tijdens de volgende dagen trokken talrijke groepen Oostenrijkers langs Diest terug. Op 16 juli kampeerden 15000 in en rond de stad! Op 23 juli kwamen de eerste Fransen Diest binnen. Op 12 augustus volgde de eigenlijke bezettingsmacht. Diest werd één van de garnizoensteden net zoals Antwerpen, Brussel, Mechelen en Leuven.⁵¹

Pieter Corbeels (1755-1799), verzetsleider tijdens de Boerenkrijg trok op 25 oktober 1798 aan het hoofd van enkele compagnies boeren naar Diest en nam de stad in. Door een tactische vergissing verloor hij echter 's anderendaags opnieuw de stad. De Franse Generaal Durutte (1767-1827) heroverde Diest met een strijdmacht van 150 infanteristen, enige ruiters en twee stuks veldgeschut. Ondertussen was ook de strijdmacht van generaal Chabert (1770-1839), bestaande uit een 600-tal manschappen, op weg naar Diest en verbleven er deels. In de nacht van 11 op 12 november bereikte de Boerentroepen onder leiding van Jan Cornelis Elen (1747-?) Diest dat slechts beschermd werd door een 90-tal Franse soldaten. In reactie hierop besloten de Generaals Chabert, Jardon (1768-1809), Lacroix en Collaud hen te belegeren. De 15^e rukten ze de stad binnen op wraaklust.⁵²

Op 20 januari 1814 verlieten de Fransen, onder het bewind van keizer Napoleon (1769-1821), want de Huzaren van Hellweg vielen de stad binnen. Dit Pruisisch Vrijkorps zette de deuren open voor eenheden Saksen, Zweden, Pruisen en Russen die hier tot 1815 hier vertoefden.⁵³

Tussen 1815 en 1830 volgde opnieuw een Nederlandse periode, namelijk onder het zogenaamde Verenigd Koninkrijk der Nederlanden.

De Tiendaagse Veldtocht van 2 tot 12 augustus 1831 was een veldtocht van koning Willem I der Nederlanden (1772-1843) om de Belgische Opstand met wapengeweld te onderdrukken. Het stadsbestuur voelde echter weinig voor een heldhaftige verdediging van de stad. Wanneer een Hollandse patrouille de stad naderde, vonden ze deze op enkel soldaten na, gans verlaten. Vanaf 's middags begon de tweede Nederlandse Divisie, zowat 11000 man sterk, de stad binnen te trekken. Dit leger verbleef er tot 7 augustus en werd opgevolgd door

⁵¹ Van der Eycken, 1980: 245-248 en 254.

⁵² Van der Eycken, 1980: 254-256.

⁵³ Van der Eycken, 1980: 261.

de eerste divisie met 7000 manschappen en 500 paarden. Drie dagen later marcheerden ze richting Leuven. Frankrijk dreigde met militaire steun aan België waardoor de Hollandse troepen zich terugtrokken. Ze trokken opnieuw door Diest met alle gevolgen van dien. Enkele manschappen sloegen aan het plunderen. Opnieuw werden 6000 manschappen en 500 paarden tussen 14 en 17 te Diest gelogeed. Zodra de Nederlanders weg waren, trokken Franse troepen door de stad, op hun beurt gevolgd door het Belgische leger.⁵⁴

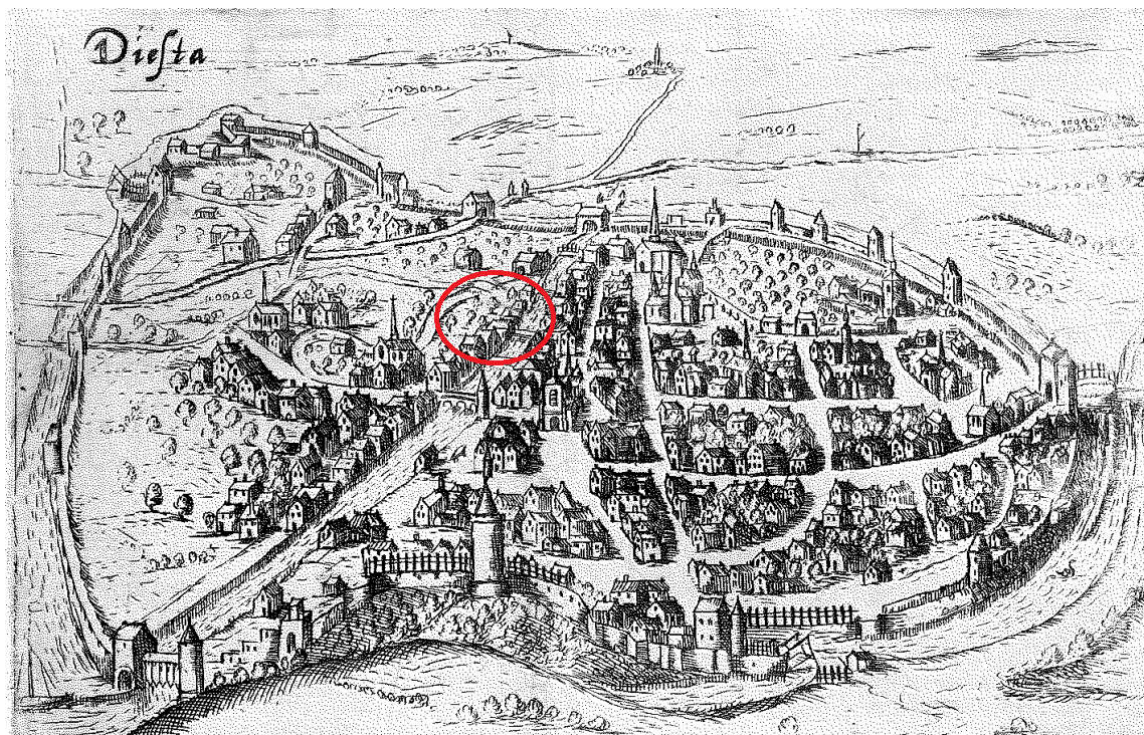
Tussen 1837 en 1853, na de Belgische onafhankelijkheid, werd de toenmalige Oranje-stad voorzien van nieuwe wallen en versterkingen, gericht tegen een mogelijke Hollandse inval.

Opmerkelijk is dat beide Wereldoorlogen geen grote schade veroorzaakt hebben.

Eén van de oudste beschikbare afbeeldingen met wat detail betreft een gravure, mogelijk van de hand van Jan de Haan, uit 1606 (*Afbeelding 4.4.1*). Het geeft een totaalzicht op de stad weer in vogelvlucht vanaf de zuidzijde, hoogstwaarschijnlijk vanuit de Allerheiligenberg. Een aantal markante gebouwen zijn duidelijk zichtbaar. Merkwaardig zijn een aantal gebouwen die toen niet meer bestonden. Mogelijk houdt dit in dat de kaart ouder is dan begin 17^e eeuw. Centraal merkt men de gegraven Verversgracht en links hiervan een deel van de “natuurlijke” oude Demer al slingerend door de stad op.

Het plangebied wordt weergegeven met een rode cirkel. De straatzijde is volledig bebouwd. Hierachter wordt tuin/boomgaard weergegeven.

⁵⁴ Van der Eycken, 1980: 278-281.

Afbeelding 4.4.1: Gravure uit 1606 door Jan de Haan met aanduiding van het plangebied (rode cirkel).

Relatief recent, namelijk in 2008 dook een gekleurde kaart uit 1669 (*Afbeelding 4.4.2 en 4.4.3*) van de hand van architect en landmeter Cornelis Lewis in het Rijksarchief Brussel op.⁵⁵

⁵⁵ Van der Eycken, 2010: 7.

Afbeelding 4.4.2: Kaart uit 1669 opgemaakt door Cornelis Lewis en bewaard in het Rijksarchief Brussel.

Wanneer de kaart in detail (*Afbeelding 4.4.3*) wordt bekeken dan is ook nu weer bebouwing herkenbaar langs Michel Theysstraat die indertijd de “Wederbroeck” heette. Wederbroeck is een verwijzing naar wede, een rode kleurstof die gebruikt werd in de lakennijverheid. Het betreft gebouwen opgetrokken in steenbouw waarachter tuinen en boomgaarden lagen.

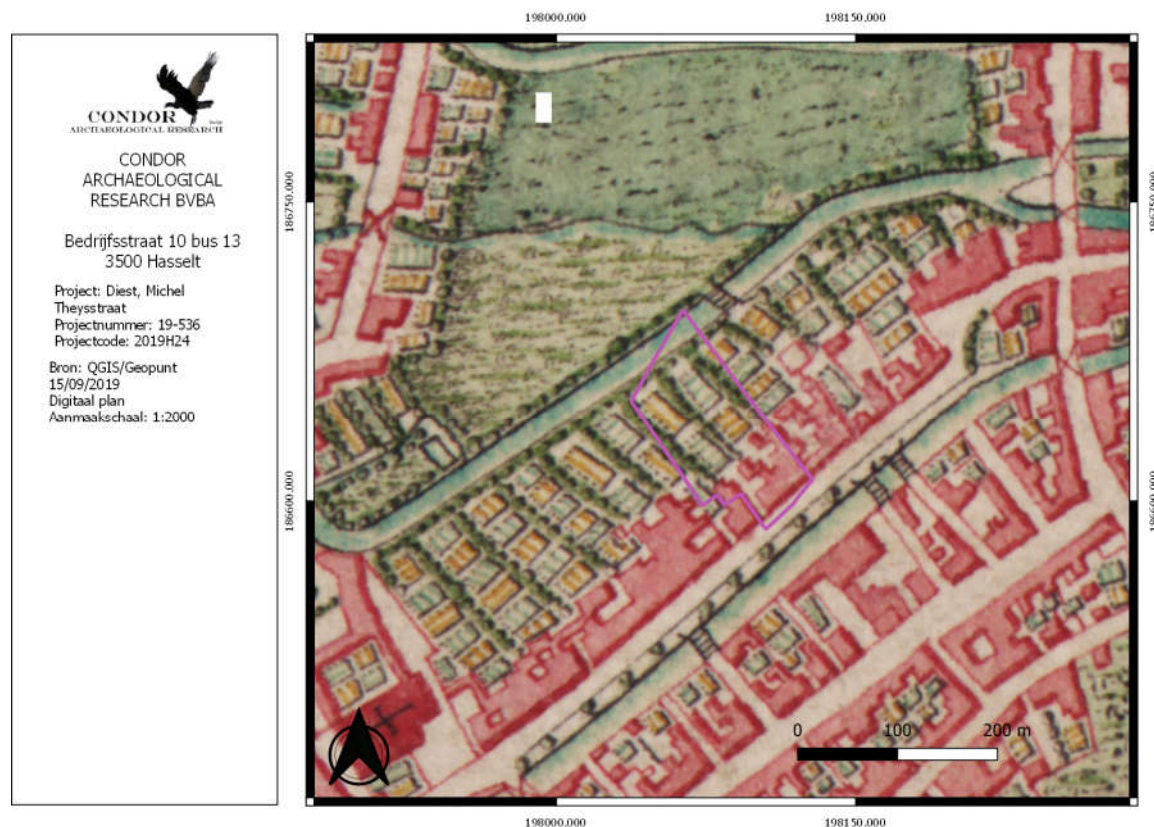

Afbeelding 4.4.3: detailuitsnede van de kaart van Cornelis Lewis met een indicatieve aanduiding van het plangebied (rode cirkel).

De oudste gedetailleerde beschikbare kaart die men wel kan georefereren, is die van Ferraris uit de periode 1771-1778⁵⁶ (*Afbeelding 4.4.4*).

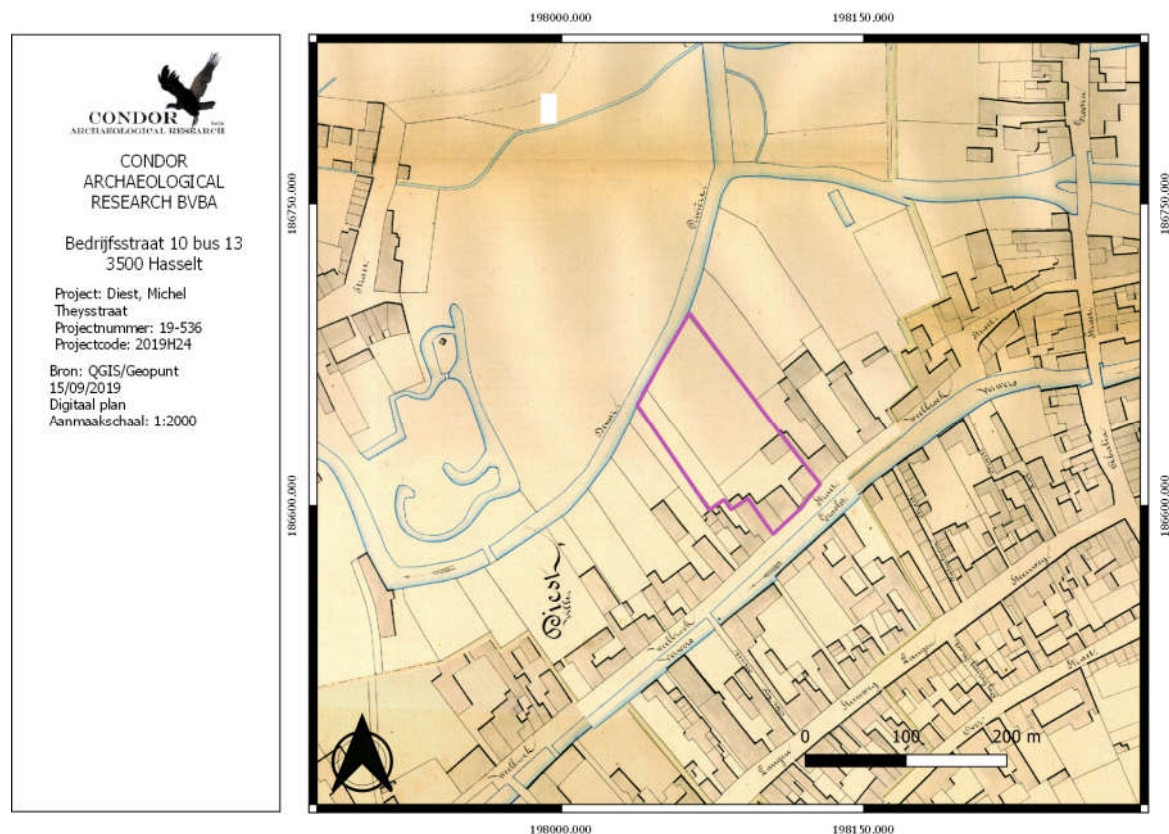
Deze kaart vertoont nu cartografisch quasi eenzelfde beeld wat reeds bekend is van de reeds voorgaande besproken kaarten. De straatzijde is volledig bebouwd. Meteen achter de huizen liggen koterijen. De noordelijke helft van het plangebied bestaat uit tuin. De tuinen werden van elkaar gescheiden door een bomenrij.

⁵⁶ Uitgeverij Lannoo n.v., 2009.

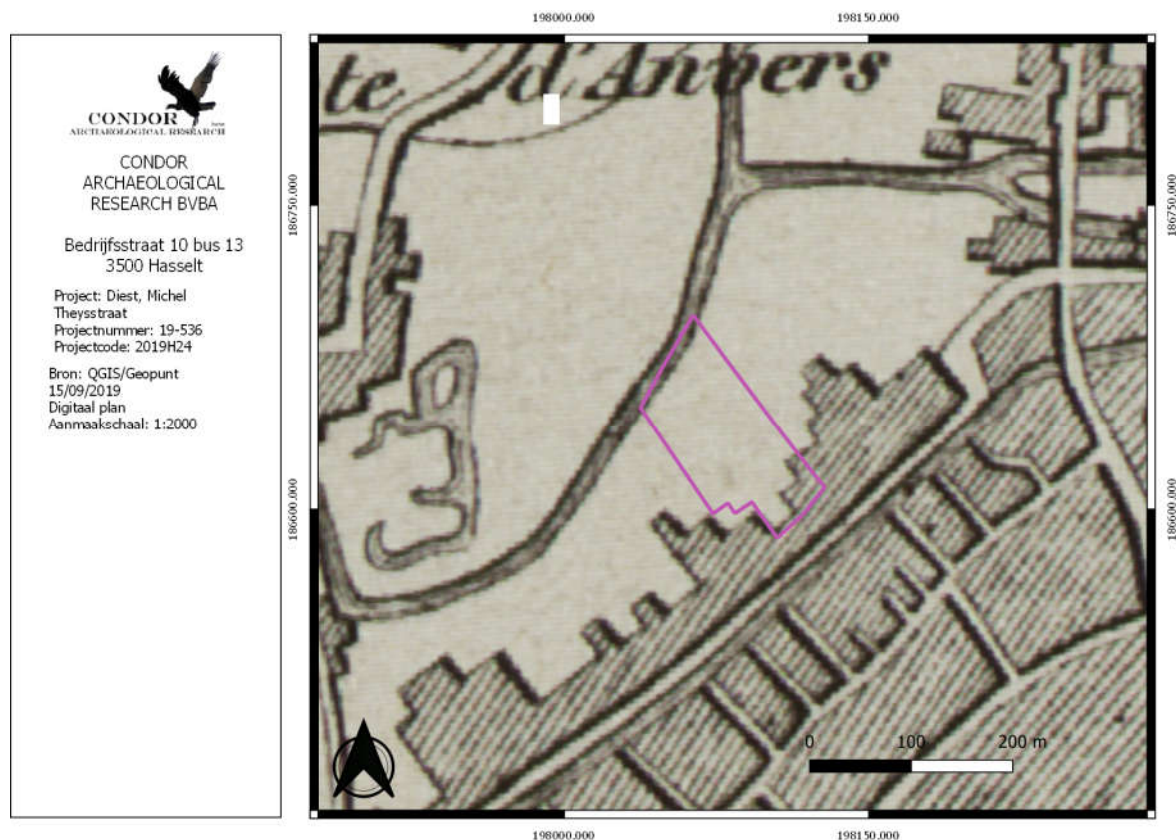
Afbeelding 4.4.4: Ferrariskaart uit 1771-1778 met aanduiding van het plangebied (rode lijn).

De Atlas van de Buurtwegen uit 1840 (*Afbeelding 4.4.5*), laat dezelfde situatie zien als de Ferrariskaart. De straatzijde is bebouwd. Centraal is er een doorgang tussen twee gebouwen waardoor het achtererf toegankelijk wordt.

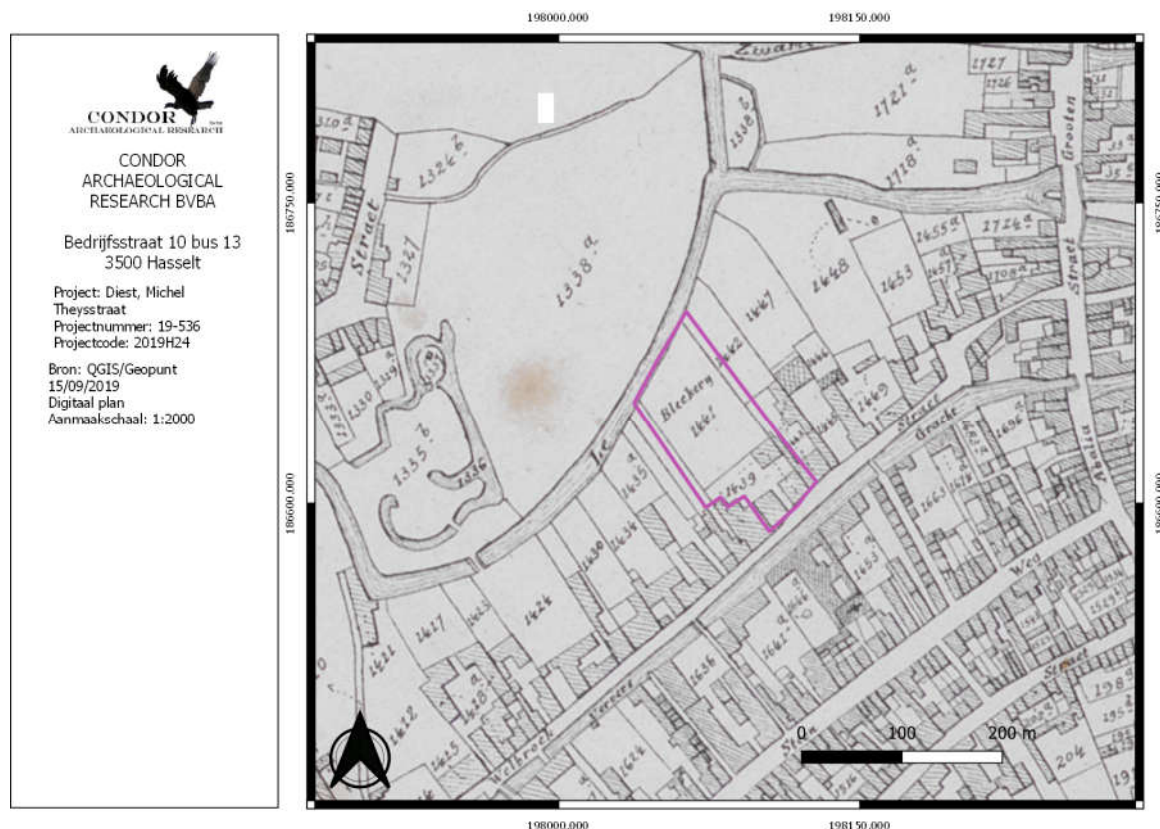
Afbeelding 4.4.5: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het plangebied (rode lijn).

De kaart van Vandermaelen uit 1846-1854 (*Afbeelding 4.4.6*) laat eenzelfde beeld zien. De doorgang kan hier echter niet op herkend worden.

Afbeelding 4.4.6: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het plangebied (rode lijn).

Omstreeks het midden van de 19^e eeuw bracht Popp een kadasterkaart uit (Afbeelding 4.4.7). Hier is de doorgang, zoals aangegeven op de Atlas der Buurtwegen weer duidelijk herkenbaar. Links van de doorgang wordt een brouwerij weergegeven. Omstreeks de 17^e eeuw was de lakennijverheid helemaal uit Diest verdwenen. In de omgeving van de Ververgracht vestigden zich verschillende brouwerijen. In eerste instantie werd het water uit de Demer gehaald, om te brouwen is namelijk een grote hoeveelheid water nodig. Gezien de mindere kwaliteit van het Demerwater werd reeds snel overgeschakeld op water uit de waterput. Het noordelijke deel van het plangebied wordt aangeduid als *bleekery*. De bleek/blek/blekers/blekke was de plaats waar het linnen te bleken werd gelegd. Deze gronden waren eertijds gemeenschappelijk bezit. Dergelijke zones werd nog tot aan de Tweede Wereldoorlog gebruikt door de Diestenaren om de was te bleek te leggen. Dit betekent dat de tuinen, zoals aangegeven op Ferraris werden ingeruild voor grasland om te bleken.

Afbeelding 4.4.7: Poppkaart met aanduiding van het plangebied (rode lijn).

Op basis van de bestudering van de topografische kaarten tussen 1873 en 1989 als de mutatieschetsen van het kadaster tussen 1869 en 1973 (*Afbeeldingen 4.4.8 – 4.4.24*) kan men nog volgende bouwevolutie schetsen van het plangebied:

In 1865 werd aan de oostzijde van het perceel een gebouw opgetrokken tussen de achterbouw en het gebouw dat aan de straatzijde lag. Ook aan de westzijde werden een deel van de gebouwen afgebroken ten voordele van een nieuwe achterbouw (*Afbeelding 4.4.8*). Deze laatste achterbouw werd echter enkele jaren later, in het jaar 1869 opnieuw aangepast (*Afbeelding 4.4.9*).

Op de topografische kaart uit 1904 (*Afbeelding 4.4.11*) komen er geen nieuwe gegevens naar voren.

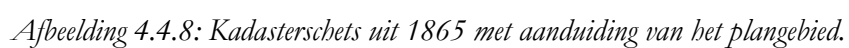
Tussen 1865 en 1938 breidt de brouwerij verder uit in noordelijke richting. De doorgang tussen de gebouwen wordt dichtgebouwd. In de oostelijke helft is de tussenbouw die in 1865 werd opgetrokken verder uitgebreid in westelijke richting. De kadasterschets uit 1938 (*afbeelding 4.4.14*) toont aan de westzijde een gebouw dat opgetrokken is tussen de achterbouw en het gebouw aan de straatzijde. Deze toestand blijft onveranderd tot in 1950. De kadasterschets uit dat jaar toont namelijk geen verschillen met de schets uit 1938.

Tussen 1950 en 1952 vindt er een uitbreiding in noordelijke richting plaats. In de westelijke helft en centraal binnen het plangebied worden twee achterbouwen gerealiseerd (*Afbeelding 4.4.15*).

In 1952 vindt er opnieuw een uitbreiding plaats. Centraal wordt een nieuw bijgebouw opgetrokken en de gebouwen aan de oostelijke zijde worden in richting uitgebreid (*Afbeelding 4.4.15*). Deze twee gebouwen worden in 1955 verder noordwaarts uitgebreid (*Afbeelding 4.4.16*). In 1957 (*Afbeelding 4.4.17*) wordt het oostelijke gebouw nogmaals verder noordwaarts uitgebreid. Ook centraal wordt een nieuwe bouwblok gerealiseerd. De situatie lijkt nu sterk op de huidige toestand. In 1959 (*Afbeelding 4.4.18*) vindt er centraal een kleine herverkaveling plaats.

In 1968 vinden in de westelijke helft kleine aanpassingen plaats aan de bestaande bijgebouwtjes (*Afbeelding 4.4.19*). In 1970 gebeurt dit nogmaals (*Afbeelding 4.4.21*).

In 1971 laat een luchtfoto eenzelfde beeld zien (*Afbeelding 4.4.25*). In 1973 verdwijnt aan de oostelijke zijde de tussenbouw die aanwezig was sinds het begin van de 20ste eeuw (*Afbeelding 4.4.22*). De laatste decennia is er weinig veranderd wat ons brengt bij de luchtfoto vandaag de dag (*Afbeelding 4.4.26*).

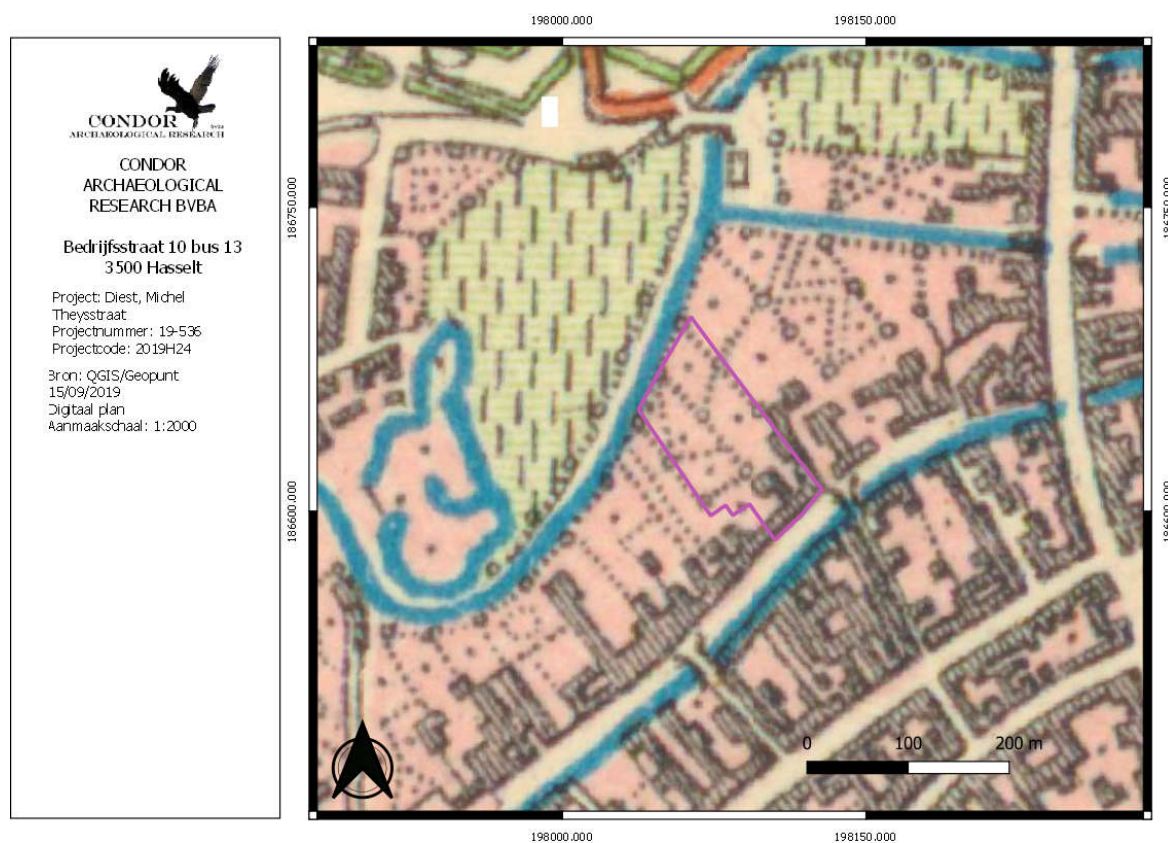

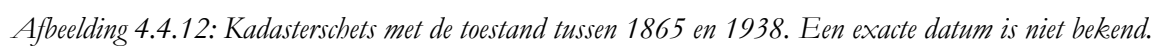
Afbeelding 4.4.9: Kadasterschets uit 1869 met aanduiding van het plangebied.

Afbeelding 4.4.10: Topografische kaart uit 1873 met aanduiding van het plangebied (rode lijn).

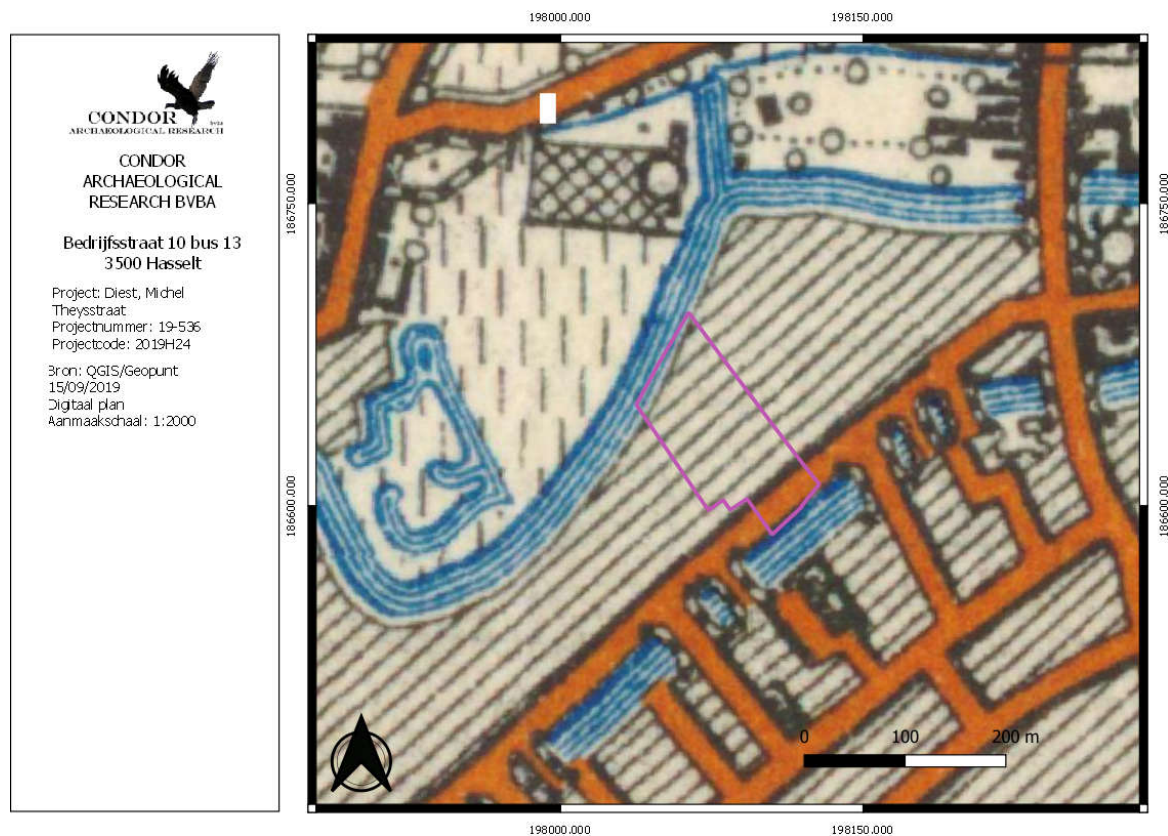

Afbeelding 4.4.11: Topografische kaart uit 1904 met aanduiding van het plangebied (rode lijn).

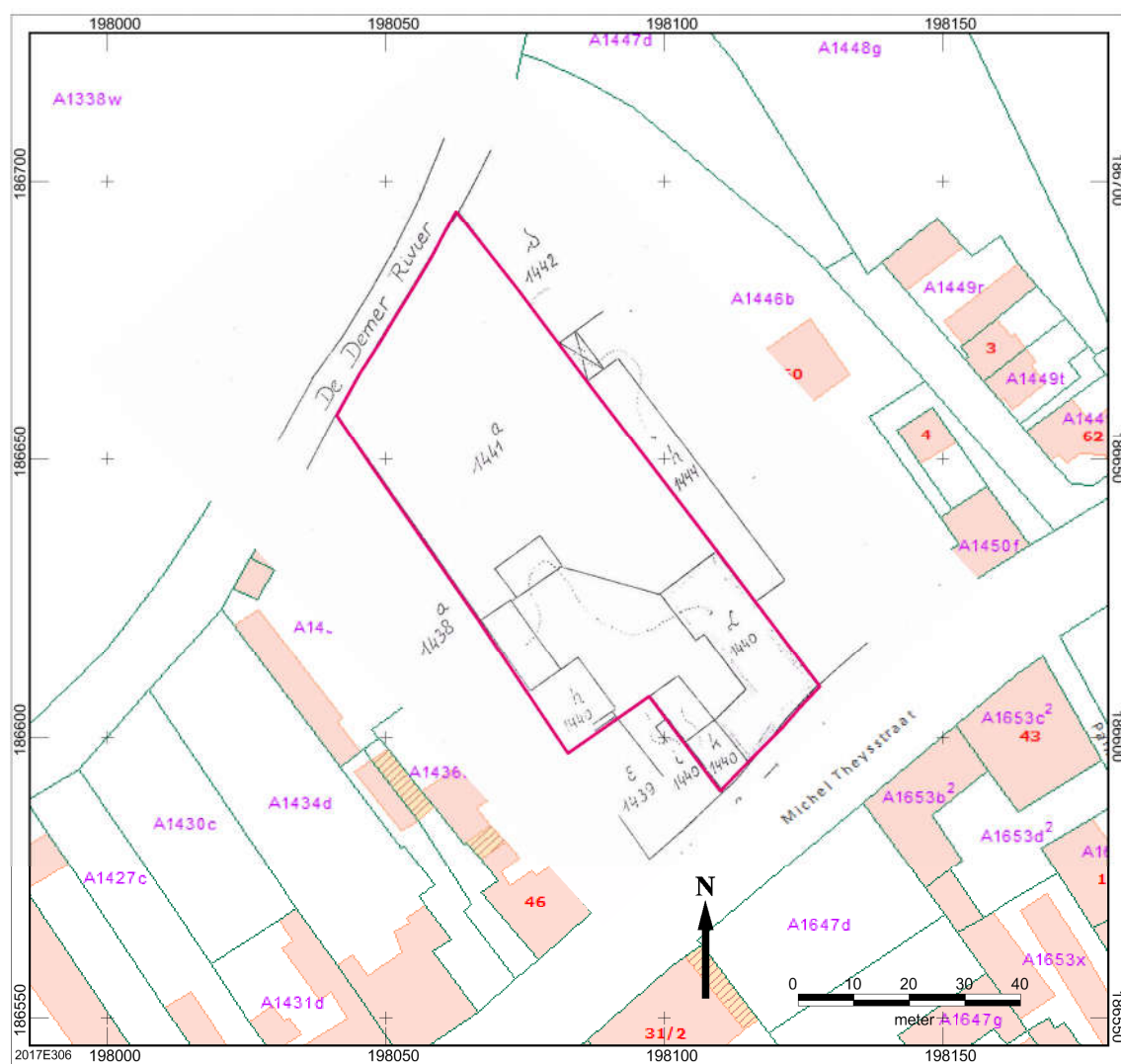

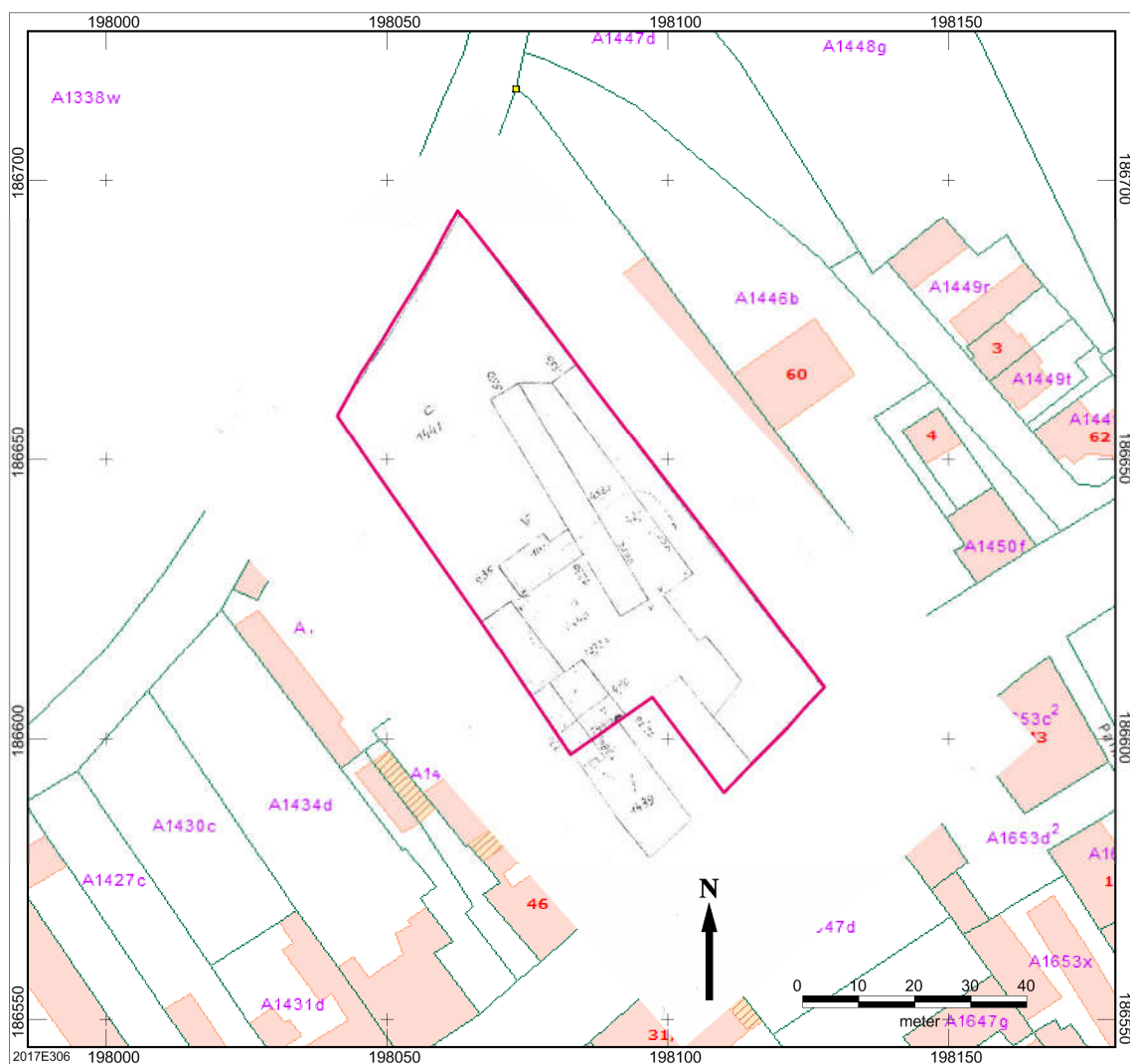
Afbeelding 4.4.13: Kadasterschets uit 1938 met aanduiding van het plangebied.

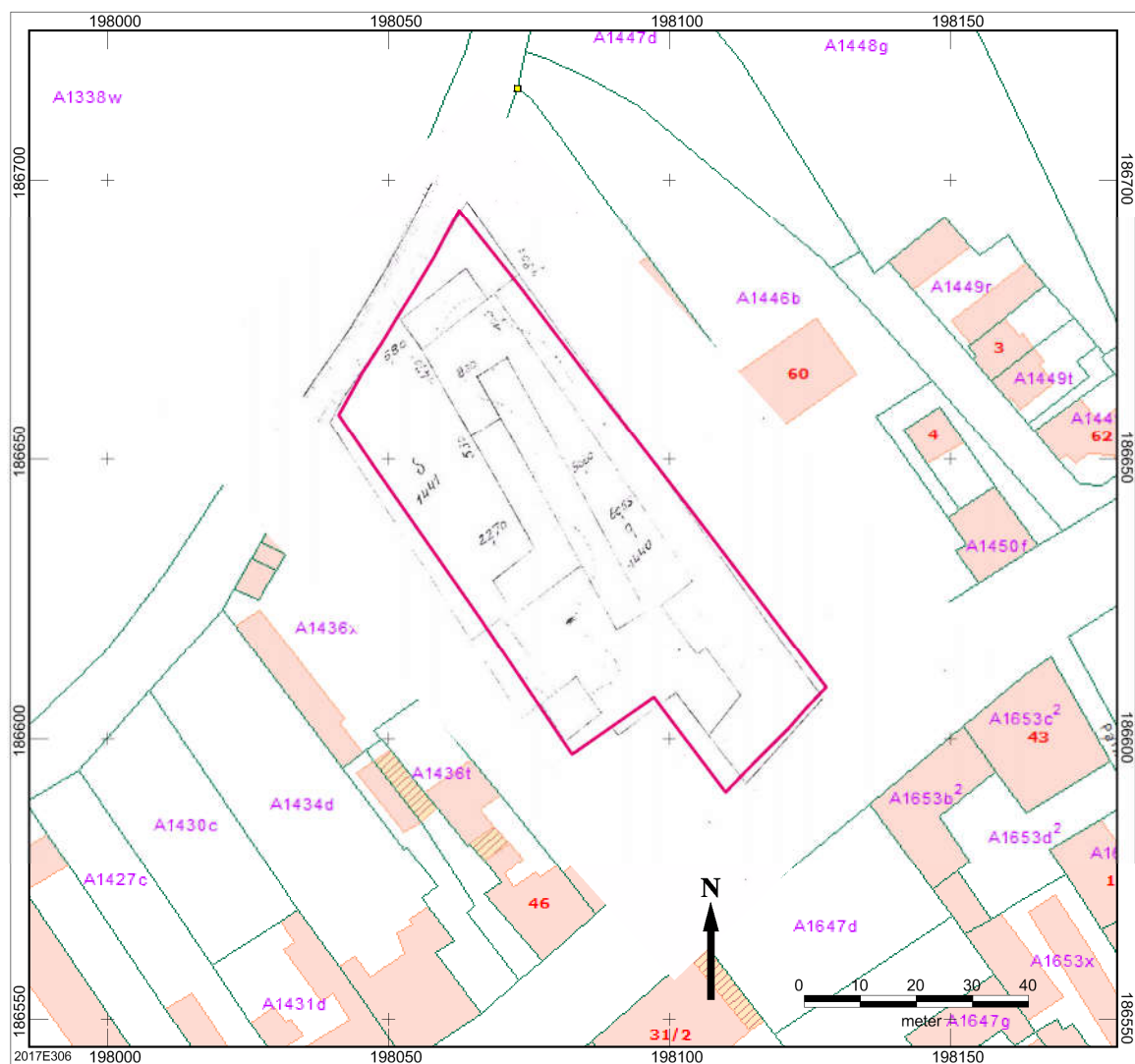
Afbeelding 4.4.14: Topografische kaart uit 1939 met aanduiding van het plangebied (rode lijn).

Afbeelding 4.4.15: Kadasterschets uit 1950-1952 met aanduiding van het plangebied.

Afbeelding 4.4.16: Kadasterschets uit 1955 met aanduiding van het plangebied.

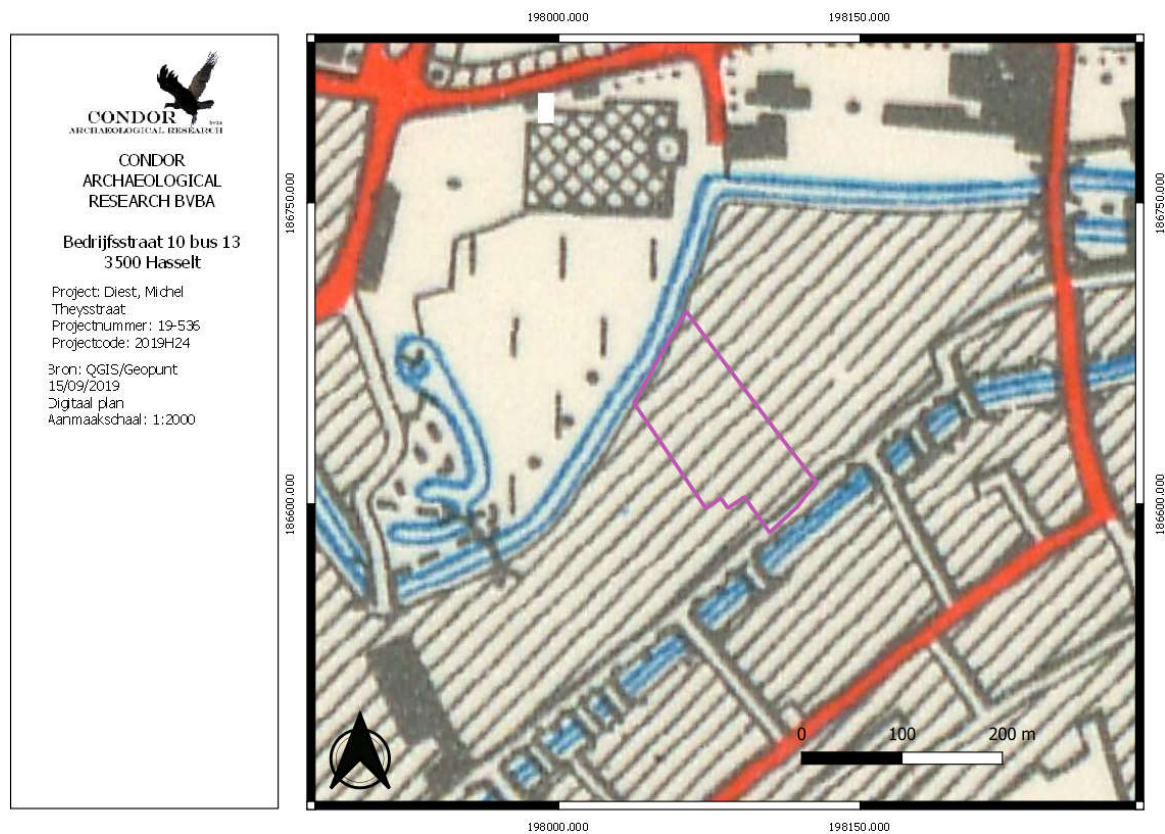
Afbeelding 4.4.17: Kadasterschets uit 1957 met aanduiding van het plangebied.

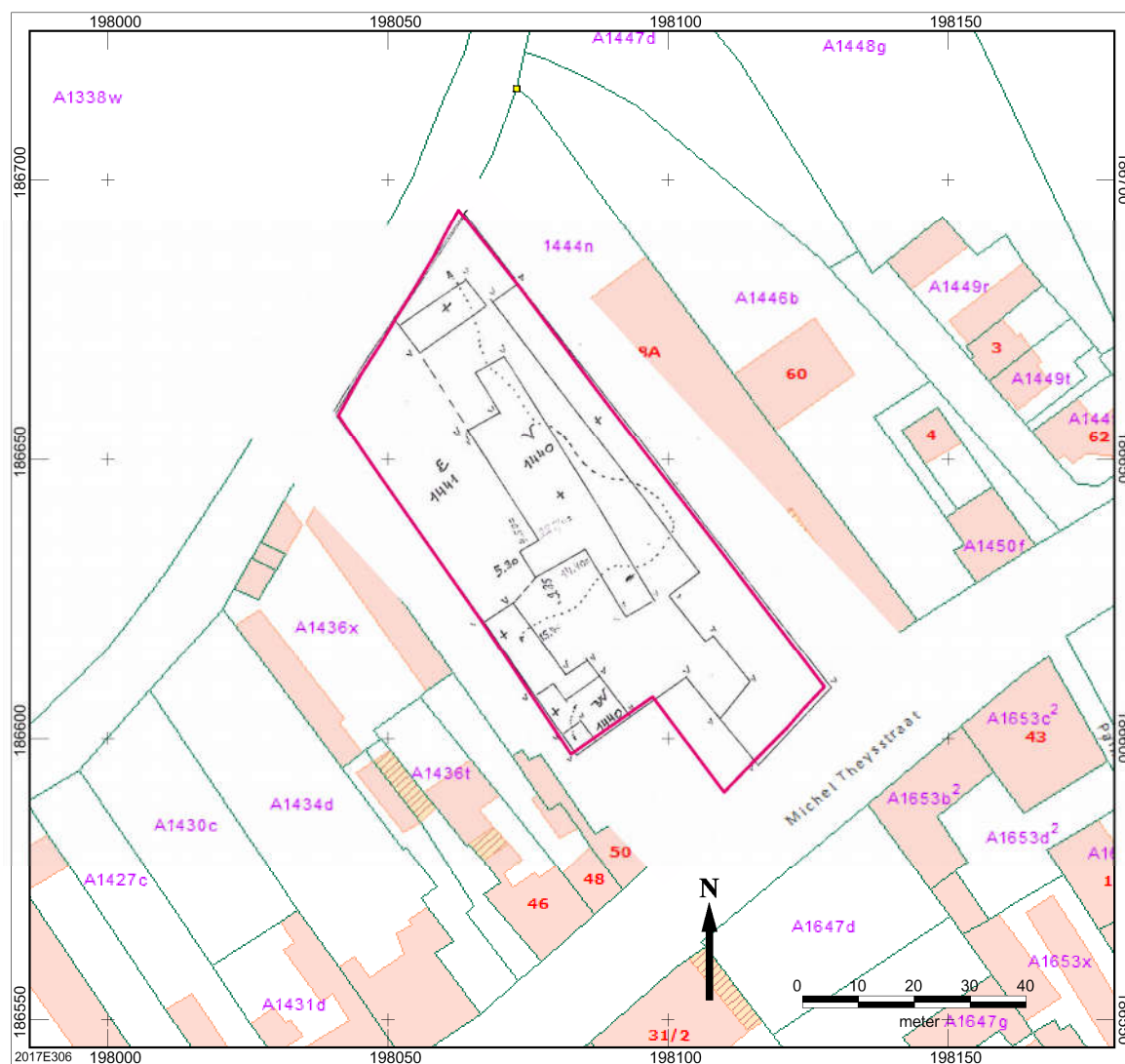
Afbeelding 4.4.18: Kadasterschets uit 1959 met aanduiding van het plangebied.

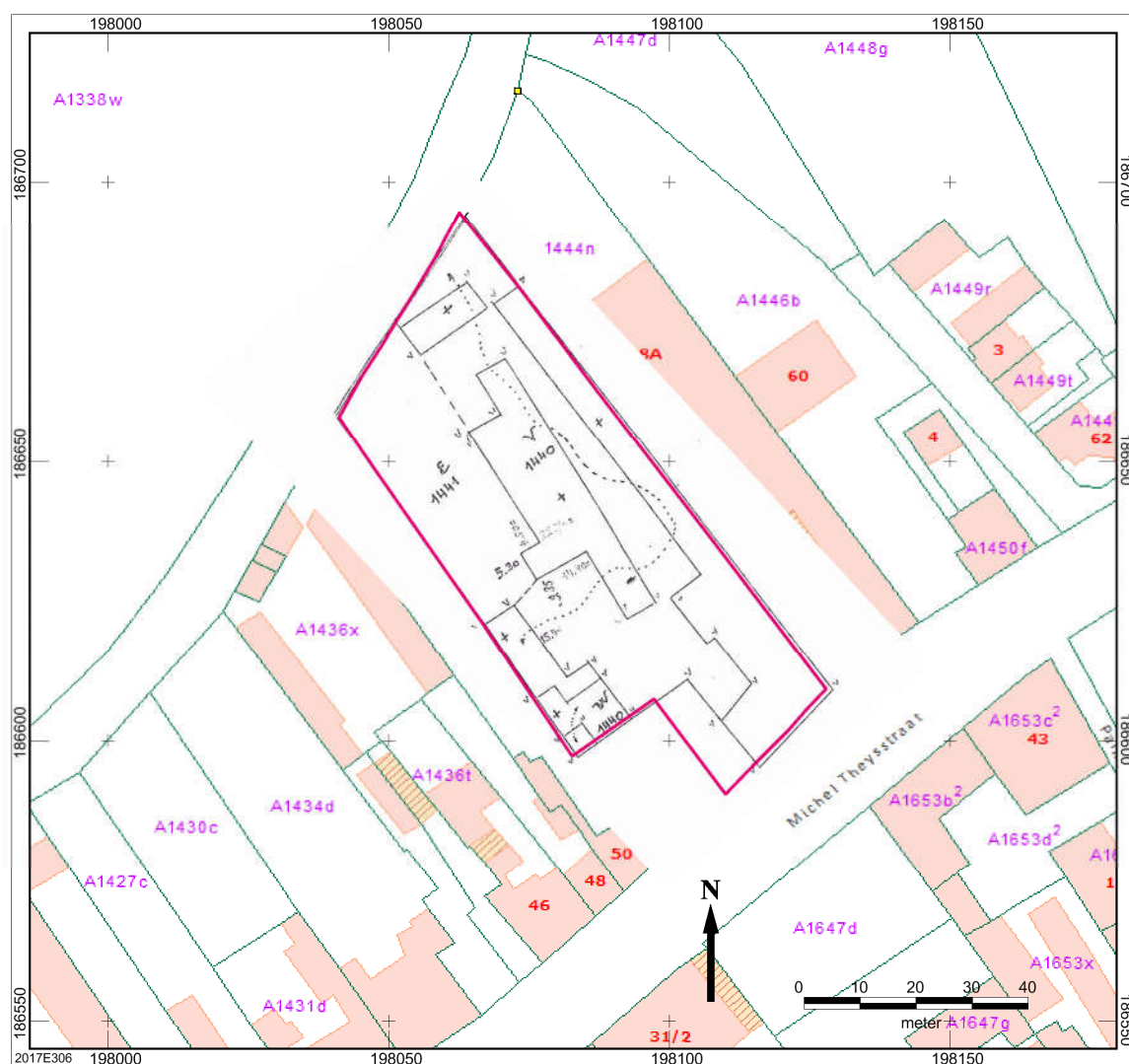
Afbeelding 4.4.19: Kadasterschets uit 1968 met aanduiding van het plangebied.

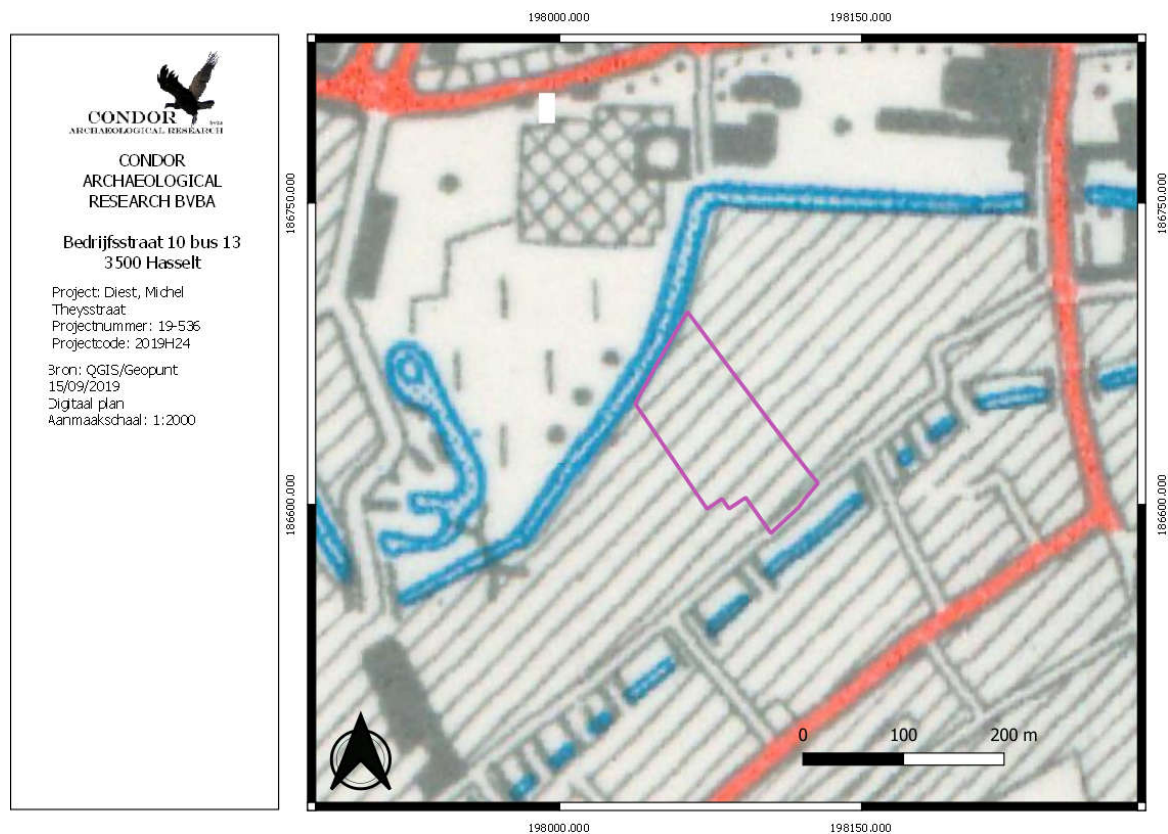
Afbeelding 4.4.20: Topografische kaart uit 1969 met aanduiding van het plangebied (rode lijn)

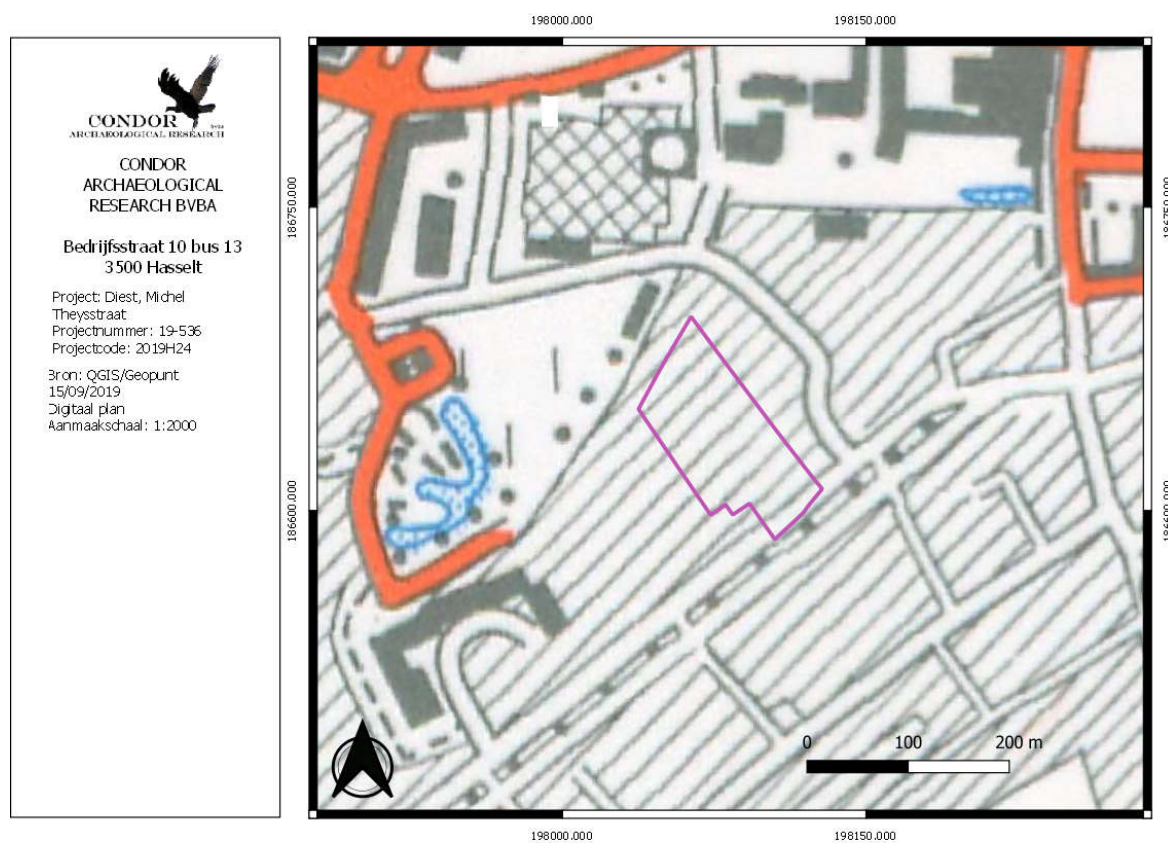
Afbeelding 4.4.21: Kadasterschets uit 1970 met aanduiding van het plangebied.

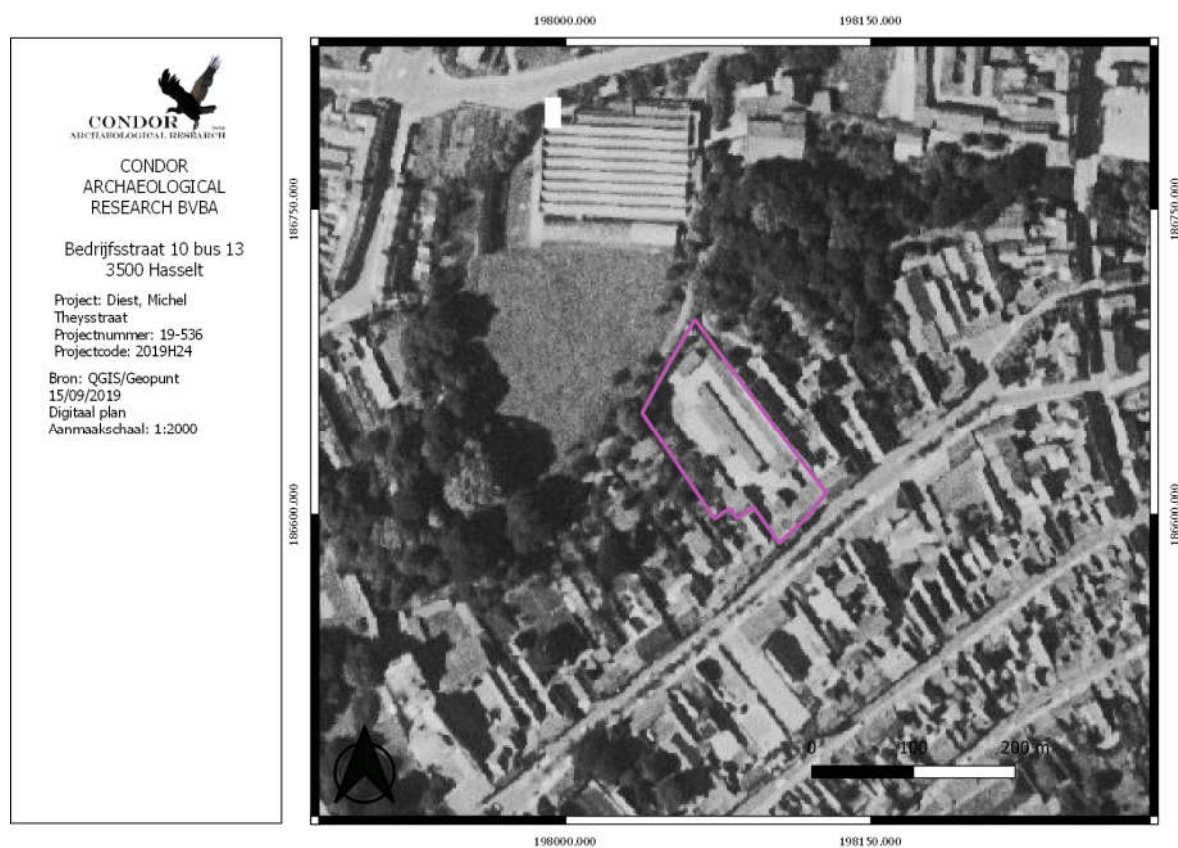
Afbeelding 4.4.22: Kadasterschets uit 1973 met aanduiding van het plangebied.

Afbeelding 4.4.23: Topografische kaart uit 1981 met aanduiding van het plangebied (rode lijn)

Afbeelding 4.4.24 : Topografische kaart uit 1989 met aanduiding van het plangebied (rode lijn)

Afbeelding 4.4.25: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het plangebied (rode lijn).

Afbeelding 4.4.26: Luchtfoto uit 2015 met aanduiding van het plangebied (rode lijn).

4.5. Erfgoedwaarden en archeologische vindplaatsen

Volgens de combinatiekaart van de vastgestelde inventarissen (*Afbeelding 4.5.1*) is er tot op heden een erfgoedwaarde bekend binnen het plangebied als diverse in de directe omgeving. Dit laatste is niet verwonderlijk gezien de ligging in een historische stad.

Naast de archeologische waarden (zie *infra*) gaat het hierbij ook om landschappelijk als bouwkundig erfgoed. Onder landschappelijke onderzoek verstaat men aangeduide en/of landschaps ankerplaatsen, hetzij tuinen & parken of houtachtige beplantingen met erfgoedwaarde. Het bouwbouwkundig erfgoed betreffen gehelen, relict(en) of orgel(s). Een oranje bolletje is een vastgesteld bouwkundig relict, een rode driehoek is niet vastgesteld bouwkundig erfgoed, tenslotte duidt een rode kleur om een monument.

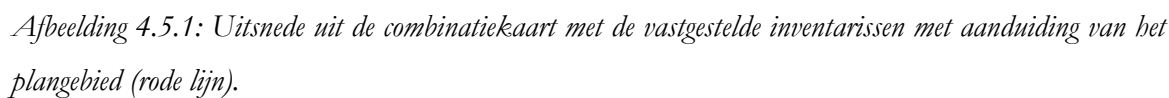
Allereerst is de historische stadskern van Diest een archeologische zone (*afbeelding 38, gearveerd*). De historische stadskern is een grote en complexe archeologische zone die het resultaat is van een eeuwenlange intense bewoning binnen de stedelijke grenzen, meestal een omwalling. De stadsplattegrond kent een cumulatief karakter en verschillende fasen, met een oude nederzettingkern die soms teruggaat op een vroeg- of pre-middeleeuwse aanwezigheid. Voor de afbakening is in eerste instantie gekeken naar het 19de-eeuwse gereduceerde kadaster omdat dit de eerste nauwkeurige kadasterkaart is die nog een tijdsbeeld geeft van voor de industrialisering.

Binnen het plangebied is één bouwkundig relict (*Afbeelding 4.5.1 en 4.5.2*) vastgesteld. Het betreft een stadswoning die dateert uit 1666⁵⁷.

Op de inventaris van bouwkundig erfgoed onder ID 42183 staat ter hoogte van Michel Theysstraat 56 een stadshuis met als muuranker het jaar 1666. Dit betreft vastgesteld bouwkundig erfgoed binnen de grenzen van het plangebied (*Afbeelding 4.5.1 en 4.5.2*). Deze is echter administratief foutief geplaatst. In werkelijkheid betreft dit het gebouw tussen nr. 56 dat grenst aan nr. 58. Dit gebouw was echter blijkbaar zo bouwvallig dat door de administratieve discordantie dit afgelopen tijd is ontmanteld. Hier is echter geen weet van of dit oppervlakkig is gebeurd of tevens met het slopen van de ondergrondse delen.

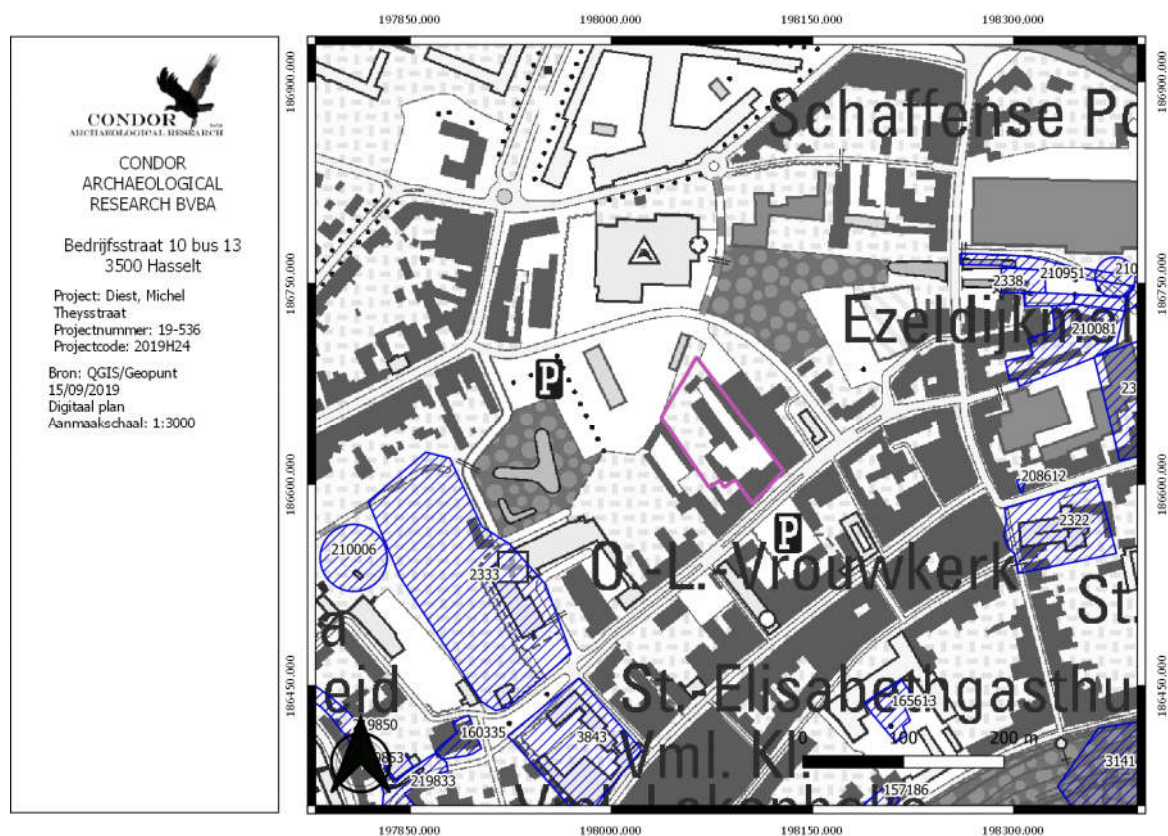
Het effectieve huis ter hoogte van nr. 56 blijkt echter bouwkundig niet zo waardevol zijn.

⁵⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016.

Afbeelding 4.5.2: Foto van de voorgevel van de woning aan de Michel Theysstraat (bron: Onroerend Erfgoed).

Afbeelding 4.5.3: Uitsnede uit de CAI met aanduiding van het plangebied (rode lijn).

Op de Centrale Archeologische Inventaris (*Afbeelding 4.5.3*), de Vlaamse archeologische database, staat in de omgeving van het plangebied (voorlopig) zeventien vindplaats aangegeven (peildatum: september 2019). Binnen de grenzen van het plangebied zelf staan ook tot op heden geen vindplaatsen geregistreerd.

Qua beschrijving zal men zich hier beperken tot de meest “aangrenzende” vindplaatsen.

Op de hoek van de Schaffensestraat en de Begijnenstraat ligt de OLV kerk (CAI Inventarisnr. 2.322). De oudste melding gaat terug tot in 1211 wanneer melding wordt gemaakt van een slotkapel. Vanaf 1253 wordt het de parochiekerk.

Ten oosten hiervan werd in 2015 bij toeval een waterput vastgesteld (CAI Inventarisnr. 208.612). De waterput was volledig opgebouwd uit bakstenen en gemetseld met een geelgrijze kalkmortel. De put was minstens 2.5 m diep, de exacte diepte kon niet achterhaald worden. Er werd geen archeologisch materiaal uit de opvulling gerecupereerd. Op basis van de opbouw wordt een datering in het eerste decennia van de 19^e eeuw vooropgesteld.

Net ten noorden hiervan ligt het voormalige Bogaardenklooster. Dit van oorsprong laat-middeleeuws klooster (ca. 1281 na Chr.) heeft in 1796 na Chr. haar functie als klooster verloren. Hierna werd in de gebouwen achtereenvolgens een katoenspinnerij, een college, een militaire hospitaal, een kazerne, sociale woningen en een sigarenfabriek ingericht. De restanten van de deels gesloopte kloostersite is in 2011 onderzocht door Group Monument.⁵⁸

Eén van de vermeldingen is de Ezeldijkmolen (CAI inventarisnr. 2338). De eerste vermelding van deze molen gaat terug tot 1334 na Chr. De molenbiotoop bestond toen uit twee molens welke genoemd waren naar een persoonsnaam. Op het Demereiland stond de Coenenmolen. De Coenenmolen vermaalde het eikenschors voor het Diesterse Looiersambacht. Tegenover deze molen aan de andere zijde van de oever bevond zich de Aleindemolen een graanmolen. Beide molens en hun functies zijn in het 16de eeuwse molencomplex aanwezig.

De huidige molen is gebouwd tussen 1547 en 1553 na Chr. Dit complex bood onderdak aan twee molens, een graanmolen in de zuidelijke en een schorsmolen in de noordelijke vleugel. Het gebouw in Vlaams renaissance stijl heeft tot na 1875 na Chr. haar functie als molen

⁵⁸ Trommelmans 2011

bekleed en is nadien ingezet als een watermolen en stoommaaldery tot 1946 na Chr. Voor deze omschakeling heeft men de molenloop, de in- en uitlaat, onder de molen aangepast.⁵⁹

Bij een archeologisch vooronderzoek in 2015 werd ten oosten van de Ezeldijkmolen een 7 m brede gracht vastgesteld (CAI Inventarisnr. 210.081). Het betreft de Verversgracht, een aftakking van de Demer.

De site van het Minderbroedersklooster (CAI-inventarisnr. 2333) is gelegen in het zogenaamde “Park Cerckel” tussen de Michel Theysstraat en de oude Demerbedding. De eerste vermelding van Diestse Franciscanen (*Ordo Fratrum Minorum*) dateert rond 1228-1230. De oudste archeologische sporen dateren voorlopig pas uit de late 14^e eeuw.⁶⁰ Sinds 1997 is het pand beschermd als monument.

Bij de ordegebouwen behoorde ooit de reeds verdwenen Binnenmolen/Grachtmolen (CAI-inventarisnr 160.335). Deze watermolen verkreeg zijn eerste historische vermelding in 1334 maar wellicht ook al in 1306. De zogenaamde Kleine Molen in de bronnen is een andere benaming. De “Grachtmolen” ontleende zijn naam aan de “Verversgracht”. Om het nog wat ingewikkelder te maken zijn, waren ook de namen “Marktmolen” gezien zijn nabij gelegen ligging, de “molen ter minderbroederen” alsook de “Kerkhofmolen” gezien de ligging nabij het kerkhof rondom de Sint-Sulpitius in gebruik. Op het einde van de 18^e eeuw verdwenen de Minderbroeders en raakte de “Binnenmolen” als term in gebruik, verwijzende naar zijn centrale ligging in de stad.⁶¹

Een ander behouden spiritueel gebouw betreft het Sint-Elisabethgasthuis oftewel het voormalig Sint-Eligius⁶²gasthuis (CAI-inventarisnr. 3843). Dit oudste vermelde gasthuis van de stad werd in 1203 gesticht door Arnold I (circa 1236-1296), heer van Diest, op het toen nog zijnde grondgebied van Webbekom. Het verzorgingshuis bleef in gebruik tot de 15^e eeuw. Circa 1526 werd gedeeltelijk een nieuw “ziekenhuis” herbouwd/gebouwd. Het huidige complex omvat de klooster- en hoevegebouwen uit de 17^e eeuw, een 18^e eeuwse kapel naast het herbouwde ziekenhuiscomplex gedurende het tweede en derde kwart van de 19de eeuw. In het verleden zijn begravingen aangetroffen, wellicht het hieraan verbonden kerkhof.⁶³

⁵⁹ Van der Eycken 1975

⁶⁰ Wouters, 2003: 3-4; Wouters, 2004; Wouters, 2004: 111-112; Genicot, Van Aerschot, De Crombrugghe, Sansen & Vanhove, 1971: 73; Deneef, 2007: 128-129 en Dengis, 2010.

⁶¹ Van der Eycken, 1975.

⁶² In de volksmond Sint-Elloi.

⁶³ Genicot, Van Aerschot, De Crombrugghe, Sansen & Vanhove, 1971: 73-74 en Gazet van Antwerpen, 10/12/1995.

In 2013 werd bij een archeologisch vooronderzoek (CAI Inventarisnr. 165.613) ter plaatse van de Freinetschool De Pit een concentratie van structuren aangetroffen. Deze hadden een duidelijke fasering. De aangetroffen vondsten, verschillende muurresten en een waterput dateren in de late middeleeuwen. De aanwezigheid van enkele vol middeleeuwse scherven wijzen op de nabijheid van oudere sporen⁶⁴.

320 m ten oosten van het plangebied, ter hoogte van de Fonteinstraat en Begijnenstraat werd het Bogaardenklooster in 2009 opgegraven.⁶⁵

Hier werd een laat-pleistocene dekzandsequentie vastgesteld met bovenliggende in dikte variërende alluviale sedimenten. Richting de Demer toe waren deze uiteraard dikker. Niettemin ging het omwille van de hoogteligging nog op relatief dun alluvium. Het gaat hier dus om een zandrug die door enkele centimeters of decimeters bedekt is met holocene alluviale afzettingen. Op het contactoppervlak werd een neolithische kling als een mesolithische microkling gedocumenteerd.

Op basis van deze vondsten werden stalen genomen van de bovenste lagen van de gele zandbodem. De monsters zijn in het kader van de basisverwerking niet uitgezeefd.

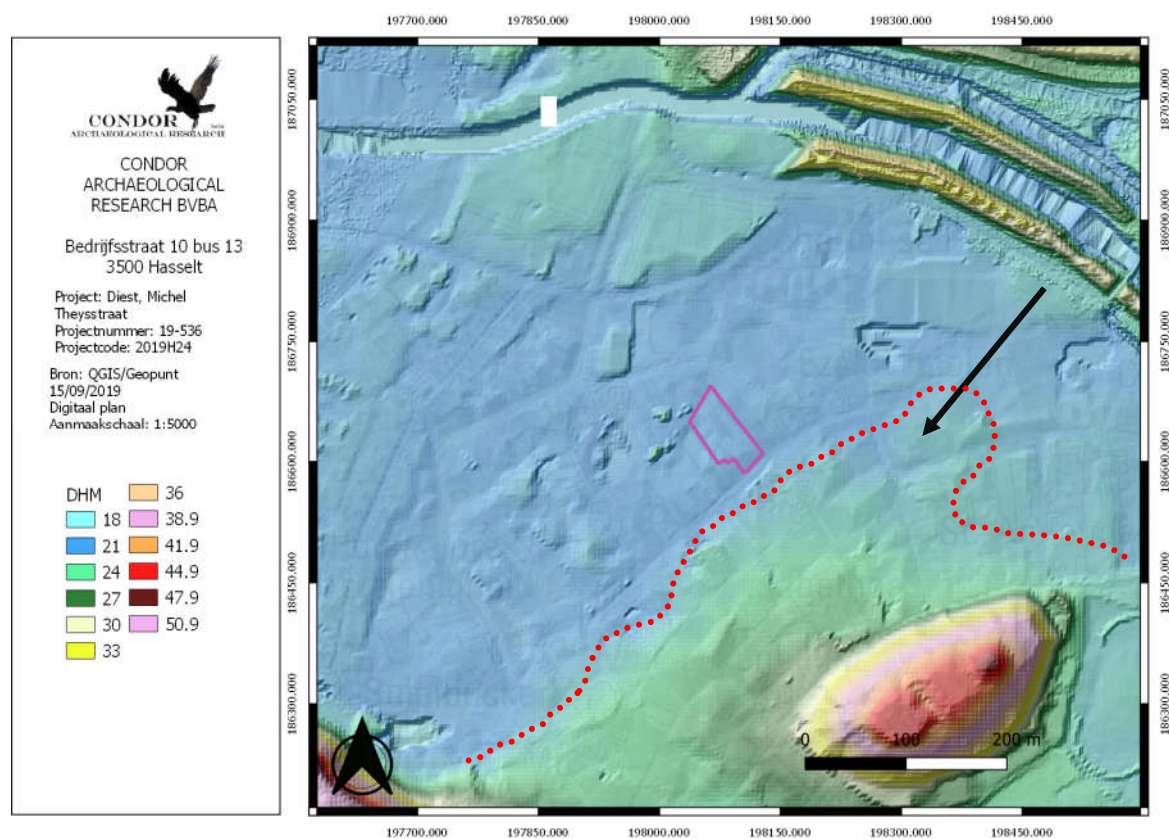
Er was voorafgaand aan het onderzoek tot op heden geen prehistorisch materiaal gevonden in de regio rond de Demervallei. Deze fragmenten duiden evenwel op een duidelijke menselijke aanwezigheid in de streek en vormen een precedent voor eventueel later gericht onderzoek langsheen de vallei.⁶⁶

Echter op onderhavige uitsnede van het DHM is de ligging van het huidige plangebied weergegeven ten opzichte van de site van het Bogaardenklooster. Het is duidelijk af te lezen dat onderhavig plangebied zich situeert binnen de loop van de Demer terwijl het Bogaardenklooster zich op de uitloper van een zandrug situeert dat deels overslibd is (*contour rode stippellijn*).

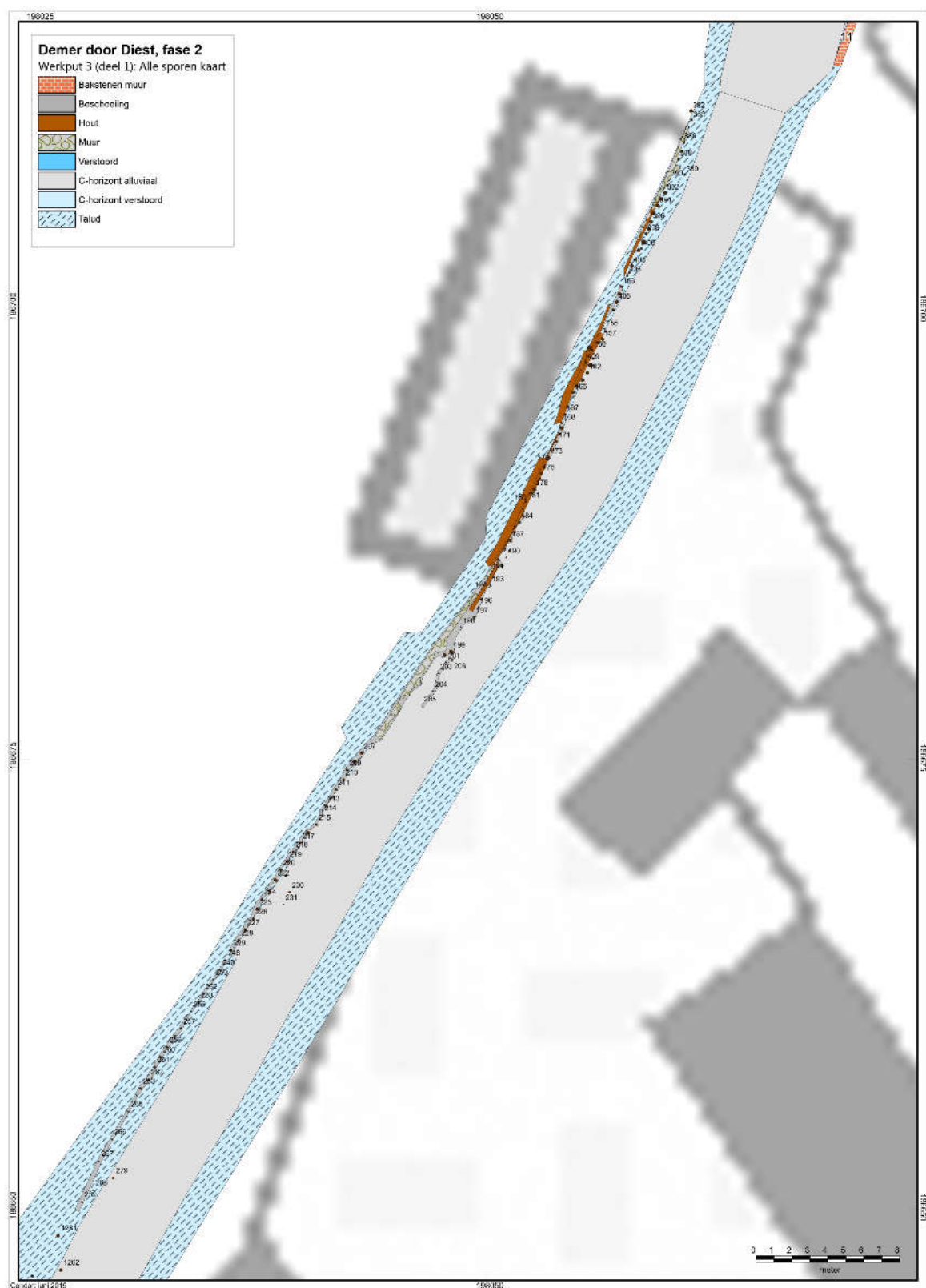
⁶⁴ Vanderginst 2013.

⁶⁵ Trommelmans, Maessen, Van Ransbeeck, Wyns & Acke, 2009

⁶⁶ Trommelmans, Maessen, Van Ransbeeck, Wyns & Acke, 2009: 14-16.

Afbeelding 4.5.4: Digitaal HoogteModel van de wijde omgeving van het onderzoeksgebied (rode lijn) en de site van het Bogaardenklooster (zwarte pijl).

Afbeelding 4.4.4: Allesporenkaart 2013 van de grenzend aan het plangebied.

Afbeelding 4.4.5: profieltekening van de oeverbeschoeiing op de rechteroever ter hoogte van het plangebied.

Afbeelding 4.4.6: Overzichtsfoto van het profiel ter hoogte van het plangebied.

Niet alle archeologische vindplaatsen staan weergegeven binnen de CAI. Zo heeft in 2013 tegen de noordgrens van het plangebied een archeologische begeleiding van de Demerwerken plaats gevonden. Gezien de locatie van de ontgraving is enkel de rechteroeverbeschoeiing vastgesteld (*Afbeelding 4.5.4 – 4.4.6*). De linkeroeverbeschoeiing kan nog binnen de grenzen van het plangebied worden aangetroffen. De rechteroeverbeschoeiing bestond uit een heterogene opeenvolging van ingeheide palen waartussen planken, vlechtwerk dan wel blokken natuursteen zijn aangebracht. Verder zuidwaarts, in profiel 11, is enkel de bovenzijde van de oeverbeschoeiing aangetroffen. De structuren worden gedateerd tussen 1647 en 1669.

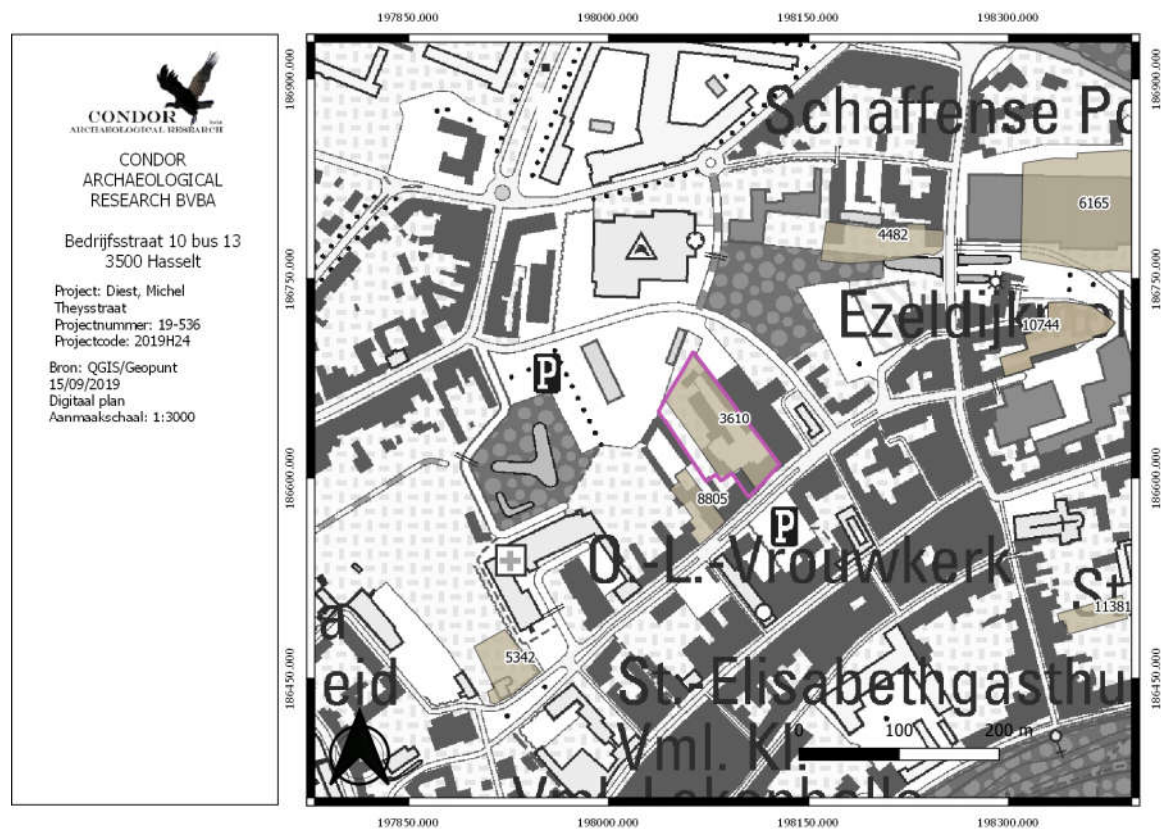
In de omgeving van het plangebied zijn reeds zeven archeologienota's opgesteld (*Afbeelding 4.5.7*).

Zoals reeds aangehaald werd in 2017 reeds voor onderhavig plangebied een archeologienota opgesteld, namelijk ID 3610.

Ter hoogte van de Michel Theysstraat 44 -46 werd in oktober een archeologienota positief bekrachtigd. Deze had als ID 8805.⁶⁷

Dit betreft uitsluitend een archeologisch bureauonderzoek. Verdere bouwkundige qua diepteligging en/of gaafheid van de archeologisch relevante niveau's kon hierbij niet extra achterhaald worden.

⁶⁷ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/8805>;

Afbeelding 4.5.7: Uitsnede met de geakte naamde archeologienota's en eindverslagen rondom het plangebied (rode lijn).

5. Synthese

5.1. Archeologisch verwachtingspatroon

5.1.1. Potentieel voor steentijd artefactensites

Jager-verzamelaars leefden voornamelijk van de jacht, de visvangst en het verzamelen van eetbare planten en vruchten. Omdat alle gewenste voedingsbronnen niet op één plaats aanwezig waren én om de natuurlijke omgeving niet uit te putten, trokken ze van de ene kampplaats naar de andere. Hierdoor ontstond na verloop van tijd een landschap waarin tal van tijdelijke, zowel grote als kleine kampementen voorkwamen.

Uit diverse ruimtelijke analyses van bekende kampementen blijken dat deze vaak op de overgang van droog (hoog) naar nat (laag) liggen, de zogenaamde gradiëntzone. Vaak zelfs in een strook die zich vanaf de gradiënt tot respectievelijk circa gemiddeld 200-250m in het droge deel uitstrekt⁶⁸. Dit verband is zelfs sterker naarmate de gradiënt markanter is.⁶⁹

De vindplaatsen komen dus vooral voor op plateau- en terrasranden in de omgeving van open water, zoals vennen, meren, beken, rivieren, afgesneden meanders of nabij diep

⁶⁸ Een gradiëntzone is namelijk per definitief zelf een overgangs-/transitiezone, waarin veranderingen zich geleidelijk over een zekere afstand manifesteren. Omdat er zekere marge optreedt, opteert men hierbij voor een buffer van 200 à 250 m. Het gros van dergelijke sites situeren zich namelijk dichterbij dan op een afstand van 200 – 250 m van de gradiënt. Echter met het oog op de “uitzonderingen” die wat verder gelegen zijn, heeft men meestal met een buffer van 200 à 250 m quasi alle/vele sites te pakken.

en

<https://www.slideshare.net/VIOE/presentaties-vormingsvoormiddag-steentijdonderzoek-in-functie-van-het-archeologietraject>

⁶⁹ Van Acker, 1999.

Van Acker, Govers, Van Peer, Verbeek, Desmet & Reyniers, 2001: 661-669.

Roymans & De Decker, 2001.

De Bie & Van Gils, 2002.

De Bie & Van Gils, 2004.

Robberechts, 2004.

Deeben & Rensink, 2005.

Van Gils & De Bie, 2006.

De Nutte, 2008.

Finke, Meylemans & van de Wauw, 2008: 2786-2796.

Verhoeven, Keijers, Anderson, De Nutte, Roymans, Ruijters, Sprengers & Vansweevelt, 2011.

Smit, 2011.

ingesneden droogdalen. Maar ook in en nabij beek- en rivierdalen op de oeverzones situeren zich kampementen die later eventueel zijn weg geërodeerd of afgedekt met sedimenten. Hier was namelijk water in de onmiddellijke omgeving aanwezig naast een grote biodiversiteit aan te verzamelen planten en dieren waarop kon worden gejaagd. Rivier- en beekdalen vormden tevens markante en goed herkenbare elementen (in het soms door bossen gedomineerde) in het landschap en waren waarschijnlijk de belangrijkste transportroutes, zowel voor mens als dier. Langs eroderende oevers konden vuursteenhoudende terrasafzettingen aan het daglicht treden wat een belangrijke bron van vuursteenontsluiting was.

Jager-verzamelaars leefden voornamelijk van de jacht, de visvangst en het verzamelen van eetbare planten en vruchten. Omdat alle gewenste voedingsbronnen niet op één plaats aanwezig waren én om de natuurlijke omgeving niet uit te putten, trokken ze van de ene kampplaats naar de andere. Hierdoor ontstond na verloop van tijd een landschap waarin tal van tijdelijke, zowel grote als kleine kampementen voorkwamen.

Uit diverse ruimtelijke analyses van bekende kampementen blijken dat deze vaak op de overgang van droog (hoog) naar nat (laag) liggen, de zogenaamde gradiëntzone. Vaak zelfs in een strook die zich vanaf de gradiënt tot respectievelijk circa gemiddeld 200-250m in het droge deel uitstrekt. Dit verband is zelfs sterker naarmate de gradiënt markanter is. De vindplaatsen komen dus vooral voor op plateau- en terrasranden in de omgeving van open water, zoals vennen, meren, beken, rivieren, afgesneden meanders of nabij diep ingesneden droogdalen. Maar ook in en nabij beek- en rivierdalen op de oeverzones situeren zich kampementen die later eventueel zijn weggeërodeerd of afgedekt met sedimenten.⁷⁰

Met andere woorden op een relatief korte afstand was dus een grote verscheidenheid aan voedsel- en grondstofbronnen voorhanden. Het waren locaties die vaak centraal toegang verschaften tot de verscheidenheid aan eco-zones in het omliggende landschap.⁷¹

⁷⁰ Deeben & Rensink, 2005.

⁷¹ De Nutte, 2008.

Het volledige plangebied ligt volgens het DHM, de kwartaargeologische kaart, de bodemkaart en/of de cartografische bronnen zich niet binnen een gradiëntzone. Het plangebied ligt binnen de beekdalbodem van de Demer.

Echter ook al komt het vandaag de dag niet naar voren, in het verleden behoorde het plangebied tot een dynamisch groot rivierenstelsel, waarbij de loop regelmatig van locatie veranderde. Vlak langs de rivier lagen oeverwallen waarop tijdelijke jachtkampementen gebouwd werden. De permanente vuursteenvindplaatsen lagen meestal hoger en droger in het landschap, deze worden niet verwacht. Deze oeverwallen gaan op grote diepte in de ondergrond zitten. Op basis van de resultaten van het aangrenzende onderzoek worden ze niet binnen de eerste meters verwacht. Echter de maximale ontgraving bedraagt circa 3,5 m. Er bestaat dus een gerede kans om vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars aan te treffen.

In onderhavige stadskernsituatie is het wellicht zo dat dit steentijdloopvlak **ofwel** begraven ligt onder een stadskern cultuurdek van enkele decimeters tot zelfs enkele meters dik **of** is dit niveau al volledig verstoord gezien de hoge graad van bebouwing en de aanzet hiervoor indertijd.

Gezien er voorlopig geen gedetailleerde informatie met betrekking tot de intactheid van het bodemprofiel beschikbaar is kan er dus geen uitspraak worden gedaan over de mogelijke kwaliteit van eventueel aanwezige vindplaatsen van jager-verzamelaars.

In overige Vlaamse en Brabantse stadskernen is het meestal zo dat de aanwezige vindplaatsen van jagers-verzamelaars reeds vóór of tijdens de aanleg van het cultuurdek, vanaf de 12e/13e eeuw (gedeeltelijk) verstoord zijn. Niettemin zijn er uitzonderingen die de regel bevestigen waarbij intacte steentijdvindplaatsen toch nog sporadisch en zeer lokaal boven water komen in historische stadskernen.

Op grond hiervan geldt een onbekende archeologische verwachting voor vindplaatsen van jager-verzamelaars.

Echter op basis van de gedetailleerde bestudering van het DHM lijkt er niet onmiddellijk sprake te zijn van een (uitloper)zandrug dat overslibd is. Deze situatie is wel van toepassing ter hoogte van de vindplaats van het Bogaardenklooster (zie *infra*).

Echter dergelijke kampementen zijn zeer erosiegevoelig. Van een goede conservering van zulke sites kan daarom pas gesproken worden wanneer blijkt dat het natuurlijk bodemprofiel (vrijwel) intact is.

Met andere woorden indien het natuurlijk bodemprofiel verstoord en opgenomen is in de bouwvoor is er sprake van een lage gaafheid. Wanneer vindplaatsen echter aangeploegd zijn, betekent dit niet automatisch dat ze archeologisch niet meer interessant zijn, want deze kunnen bijvoorbeeld behoren tot een weinig gekende archeologische steentijdcultuur of traditie die zelden wordt aangetroffen. Intrinsieke kwaliteit primeert dan boven fysieke kwaliteit.⁷² Een “verploegde” steentijdsite is nog altijd een vindplaats.

Voor een recente Vlaamse *status questionis* en aftoetsing betreffende jager-verzamelaars vindplaatsen in de bouwvoor wordt verwezen naar De Bie, M., M. Van Gils & D. Dewilde 2008. *A pain in the plough zone. Assessing early stone age sites in cultivated land. In. The Archaeology of Erosion*. Brussel: 24, <https://www.slideshare.net/VIOE/presentaties-vormingsvoormiddag-steentijdonderzoek-in-functie-van-het-archeologietraject> en het manifest *Prospecteren naar steentijd artefactensites versie 1*⁷³ van het agentschap Onroerend Erfgoed uit 2019.

Inzake de gaafheid en conservering van eventuele aanwezige kampementen moet men deze op basis van de huidige gegevens van het bureauonderzoek eveneens als onbekend inschatten.

5.1.2. Potentieel voor (proto-)historische sites

In de loop van het Neolithicum (ca. 5300 - 2000 v.Chr.) ging de mens geleidelijk over van jagen-verzamelen op de landbouw. Hierdoor werd de mate waarin gronden geschikt waren om te beakkeren een steeds belangrijkere factor rol spelen in de locatiekeuze van de mens.

Het oudste gedeelte van het Neolithicum beperkt zich vrijwel alleen tot de lössgebieden van Limburg. Het Vroeg Neolithicum begint daar met de eerste boeren van Vlaanderen: de zogenaamde Lineaire Bandkeramiek (LBK), te dateren tussen circa 5300 en 4900 voor Chr.

De eerste boeren hadden nagenoeg geen technische middelen om de natuurlijke bodemstructuur en vruchtbaarheid te verbeteren. Oogstrisico's en -successen hingen, behalve van de verbouwde gewassen, voor een belangrijk deel af van de fysieke eigenschappen van de bodem en het landschap. Hierbij speelden met name het grondwaterregime, de (natuurlijke) vruchtbaarheid, de interne drainage (tijdens natte

⁷² Smit, 2010: 22.

⁷³ <https://www.onroerenderfgoed.be/sites/default/files/2019-03/Prospectie%20Steentijd.pdf>

perioden), de vochtlevering (tijdens droge perioden) en de bewerkbaarheid een belangrijke en doorslaggevende rol bij de standplaats voor -permanente- nederzettingen en akkerarealen.

Ook in latere perioden bemerkt men een vergelijkbaar beeld, zowel in de Bronstijd, de IJzertijd, de Romeinse periode en de Vroege-Middeleeuwen worden voornamelijk de hogere vruchtbare terreingedeelten gebruikt.

Toch zijn er enkele perioden, onder meer de Midden-IJzertijd en subfases binnen de Vroege-Middeleeuwen dat ook de lagere terreingedeelten gebruikt worden. Mogelijk heeft een tijdelijke verdroging van het klimaat ervoor gezorgd dat ook deze terreingedeelten een gunstigere nederzettingslocatie vormden. Niettemin gaat het dan nog steeds om de meest vruchtbare locaties binnen deze lager gelegen landschappelijke delen.

Ook de begraafplaatsen, zowel solitaire begraving als de grote grafvelden, worden meestal op de hoger gelegen landschapsdelen aangelegd, maar wel op enige afstand van de nederzetting(en).

Dergelijke gebruik name van het landschap blijft grotendeels duren tot en met de Volle-Middeleeuwen.⁷⁴

Vanaf de Late-Middeleeuwen, onder invloed van een sterke bevolkingsdruk, ontstaat er een keerpunt aangaande de locatiekeuze voor een nederzetting. Handelsbelangen beginnen een steeds belangrijkere rol te spelen. Nieuwe bewoningskernen ontstaan langsheen gewichtige doorgaande wegen, kruispunten of rivierovergangen. De overledenen worden tevens niet langer buiten de nederzetting begraven maar in het centrum rond de kerk. Hierdoor worden naast de vruchtbare ook de minder gunstige gronden ontgonnen evenals de kleinere en meer geïsoleerde vruchtbare gronden, de zogenaamde kampongtingingen. Deze laatste liggen op grotere afstand van de oudste akkerarealen. Gedurende deze periode werd op de landbouwarealen intensiever geakkerd waardoor de vruchtbaarheid van de bodem dreigde af te nemen. Door middel van doorgedreven bemesting werd geprobeerd om de vruchtbaarheid van de bestaande akkers op peil te houden.⁷⁵

Een overzicht van dergelijke predictieve modellen voor landbouwers is in talrijke publicaties te vinden. Dit zowel voor Vlaanderen als betreffende de aangrenzende Nederlandse provincies met gelijkaardige geomorfologische en bodemkundige éénheden⁷⁶

Recentelijk werd een hybride-model opgesteld voor de Vlaamse Gallo-Romeinse bewoning in het Maas-Demer-Scheldegebied, waartoe ook onderhavig plangebied toebehoort. Het gaat hier om een hybridemodel waarbij 566 sites zijn bekeken en dit in relatie tot zowel de grondsoort, de drainageklasse en de profielontwikkeling. Gezien de omvangrijke studie is het ook toepasbaar voor de periode vóór en na de Romeinse tijd.⁷⁷

Op basis van de archeologische begeleiding van de Demerwerken situeren zich in het plangebied matig natte leembodems zonder profiel en/of zeer sterk gleyige gronden op klei met reductiehorizont evenzeer zonder profielontwikkeling. Deze zijn weinig tot zelfs totaal niet geschikt voor akkerbouwdoeleinden. Namelijk met matige tot zelfs slecht gedraineerde hydrologische omstandigheden -al dan niet met een permanente grondwatertafel- naast een lage mineralogisch vruchtbaarheid omwille van de (zware) klei en kleigge zandleem. In praktijk zijn ze ook zelfs weinig geschikt voor grasland en enkel geschikt voor hooiweides. Hooiweiden geven bij enige verzorging goede productie echter met mindere kwaliteit door de aanwezigheid van waterminnende onkruiden (zegge, biezen, riet).

Op basis van het lage potentieel voor akkerbouw en daaraan gerelateerde bewoning geldt voor het plangebied een lage archeologische verwachting voor nederzettingen en/of sporen van begravingen van landbouwers vanaf het Neolithicum/Bronstijd tot en met de 11 à 12e eeuw wanneer Diest uitbreidt tot binnen het plangebied.

⁷⁶ Erynck, Baeteman, Demiddele, Hollevoet, Pieters, Schelvis, Tys, Van Strydonck & Verhaeghe. 1999: 97-121.

Finke, P., E. Meylemans & J. van de Wauw, 2008: 2786-2796.

Meylemans.

Creemers, Declercq, Hiddink, 2015: 33-44.

Hiddink, 2015.

Roymans & De Decker, 2001.

Robberechts, 2004.

Verhoeven, Keijers, Anderson, De Nutte, Roymans, Ruijters, Sprengers & Vansweevelt, 2011.

Van Leusen, Deeben, Hallewas, Zoetbrood, Kamermans & Verhagen, 2005: 25-92.

Deeben & Wiemer, 1999.

Deeben & Hallewas & Maarleveld, 2002.

Verhagen, 2007.

⁷⁷ Hiddink, 2015.

Er is echter een uitzondering voor de Midden-IJzertijd en de Vroege-Middeleeuwen. Door een verdroging worden tijdens deze periodes de beekdalen opgezocht. Voor deze periodes wordt een hoge trefkans toegekend.

Vanaf de 11e à 12e eeuw kan het plangebied opgedeeld worden in twee delen. Er is het zuidelijke deel waarvan met zekerheid kan worden gesteld dat er bewoning aanwezig was vanaf het begin van de 17e eeuw waarbij ook oudere bewoningsresten niet mogen uitgesloten worden. Het gaat in dat geval niet alleen om de woningen aan de straatzijde, maar ook om achterbouwen, waterputten, beerputten en afvalkuilen. Daarnaast is er het noordelijke deel dat altijd onbebouwd is gebleven tot in het midden van de 20ste eeuw. Gebouwresten worden hier niet zozeer verwacht, maar de zone gaat intensief gebruikt zijn, afvalkuilen en paalkuilen gaan hier zeker voorkomen.

Op de rechteroever is bebouwing met zekerheid bekend vanaf 1580?/1669, maar dit slechts vanaf de huidige Demerstraat 31.

De archeologische informatie over vindplaatsen van landbouwers wordt naast het vondstenmateriaal onder andere gedragen door grondsporen en/of muurresten. Dit zijn sporen van menselijke werkzaamheden in het verleden zoals kuilen, greppels, paalgaten en dergelijke. Deze zijn in het algemeen dieper ingegraven dan de bouwvoor. Ze zijn herkenbaar als verkleuringen en verstoringen van de bodemstructuur. De mate van intactheid van grondsporen en/of muurresten is afhankelijk van de diepte van toegepaste grondbewerkingen en/of mate van ontmanteling.

Als deze grondsporen zich onder een middeleeuws cultuurdek bevinden, zijn ze minder kwetsbaar voor landbouwactiviteiten (ploegen) en ondiepe bodemingrepen. Hoe dieper het materiaal zich in de bodem bevindt en hoe dieper in het verleden kuilen en greppels werden gegraven, des te kleiner de kans dat archeologische resten en sporen zijn verstoord.

Onderhavig plangebied is gelegen in het oude centrum van Diest.

Als gevolg van een langdurige en op één plaats geconcentreerde bewoning heeft zich in de oude kern een grote hoeveelheid informatie opgestapeld: oude bewoningslagen worden afgedekt door jongere. Bij de ontwikkeling van de oude kern gaat telkens een deel van de in de bodem aanwezige informatie verloren als gevolg van bodemingrepen (bv. bij het

graven van kelders en funderingsgreppels) en wordt een ander deel afgedekt (bv. bij het ophogen van het terrein) en op die manier opgeslagen in het zogenaamde bodemarchief.

Echter vanaf de volle middeleeuwen en zeker vanaf de late middeleeuwen werden in de historische stadskernen steeds meer gebouwen opgetrokken in baksteen (en, indien aanwezig, werd voor sommige representatieve gebouwen ook natuursteen gebruikt). De materiële eigenschappen van deze gebouwen maken dat de archeologische resten minder kwetsbaar zijn. In een aantal gevallen werden oude bouwmaterialen of delen van oude muren opnieuw gebruikt bij de bouw van nieuwe panden. Sporen van oude gebouwen zijn soms nog herkenbaar in de huidige constructies, al dan niet na het verwijderen van later aangebrachte bouwelementen, bepleistering en/of schilderwerk. In tegenstelling tot wat vandaag de dag gebruikelijk is, werden bij het vervangen van oude gebouwen door nieuwe constructies de bestaande muren, funderingen en kelders immers niet altijd (geheel) verwijderd. De nieuwe constructies werden in principe op het puin en de oude muurresten opgetrokken. Bij het archeologisch (en bouwhistorisch) onderzoek van een oud gebouw of bouwblok kunnen daarom vaak verschillende bouwfasen en herstellingen onderscheiden worden.

Sinds de vroegste fase van deze “nederzetting” staat het eventuele aanwezige bodemarchief onder druk, maar de bedreiging van de in de bodem aanwezige vindplaatsen is vanaf het midden van de 20^e eeuw aanzienlijk toegenomen als gevolg van de uitbreiding van het historische hart en de steeds intensievere bodem-ingrepen. Men denkt dan aan de aanleg van grote woon- en winkelcentra, grote rioleringen, de bouw van parkeergarages, ... Maar ook door particuliere huizenbouw zoals in onderhavige onderzoekslocatie.

De voortschrijdende vernietiging van het bodemarchief heeft vooral gevolgen voor de oudste resten die aanvankelijk relatief goed beschermd onder een dik pakket van opeenvolgende bewoningslagen verborgen lagen, maar als gevolg van diepere ingrepen alsnog verstoord worden.

De meeste oude woonhuizen zijn voorzien van een grote kelder (tot het midden van de 20^e eeuw had men deze koele ruimte nodig voor de opslag van bederfelijke waren en steenkool). Hoewel het bouwen van grote kelders in de tweede helft van de 20e eeuw in onbruik raakte (de koelkast deed zijn intrede en steenkool werd vervangen door stookolie en aardgas), moet toch rekening gehouden worden met diepe verstoringen van het bodemprofiel als gevolg van de aanleg van bijvoorbeeld funderingen en stookolietanks. De funderingen van de

ééngezinswoningen die de laatste decennia zijn opgetrokken, reiken doorgaans minder diep, maar om voldoende stabiliteit te garanderen worden ze toch tot onder het cultuurdek, in het lemig uitgangsmateriaal aangelegd. Alleen ter hoogte van plantsoenen en onbebouwde terreinen bestaat een grote kans dat het bodemprofiel intact gebleven is. Deze relatief “onverstoorde” terreinen liggen als kleine eilandjes verspreid tussen de bebouwing in de woonwijken.

Bouwactiviteiten in de oude kern van Diest hebben er in een eerste fase voor gezorgd dat de vrijstaande gebouwen zich ontwikkelden tot lintbebouwing. Slechts sporadisch werden oude gebouwen (zoals de profane en wereldlijke gebouwen vervangen door nieuwe.

Sinds de tweede helft van de 20^e eeuw komt naast de uitbreiding van Diest ook meer een meer inbreiding voor. Inbreiding houdt in dat de ruimte die binnen de stad vrij komt bij voorkeur volledig wordt omgevormd tot woonzone. Dit heeft tot gevolg dat een stad een steeds groter wordende concentratie aan bewoning en bebouwing kent. Niet alleen worden daarbij oude panden gesloopt om plaats te maken voor nieuwbouw, maar vaak wordt ook de onder- en bovengrondse infrastructuur aangepast en uitgebreid (gas, water, elektriciteit, telefoon en riolering, wegen en parkeerterreinen). Ondertussen wordt de druk om ook de laatste onbebouwde terreinen (speeltuintjes en plantsoenen met groenvoorziening) binnen de bebouwde kom te bebouwen steeds groter.

Niettemin is in een historisch hart het bodemprofiel/bodemarchief op veel plaatsen al plaatselijk tot zelfs volledig verstoord/vernietigd als gevolg van 20^e eeuwse graafwerkzaamheden. Namelijk bij de aanleg van nutsleidingen, wegen, ondergrondse parkeermogelijkheden en de bouw van huizen en handelspanden.

Het is echter onmogelijk om al deze verstoringen een bouwblok van een stadskern in kaart te brengen. De verstoringen zijn immers zeer plaatselijk van aard en de gevolgen voor de archeologische resten zijn onder andere afhankelijk van de diepte, omvang en intensiteit van de graafwerkzaamheden en het aantal opeenvolgende ingrepen.

In hoeverre deze ingrepen het bodemarchief (lokaal) vernietigd of aangetast hebben is lastig te bepalen.

Niettemin moet in een historisch hart een groot aantal “bodemverstoringen” echter geïnterpreteerd worden als zijnde archeologische sporen (zoals puinlagen, funderingsgreppels, muurresten, ...). Er dient namelijk een onderscheid gemaakt worden tussen verstoringen die gezien kunnen worden als een archeologische informatiedrager en

verstoringen die geen archeologische betekenis hebben. Met andere woorden door (graaf)werkzaamheden zijn waarschijnlijke oudere archeologische waarden voorgoed verloren gegaan en zijn afhankelijk van de eeuw dat dit heeft plaatsgevonden nieuwe cultuurhistorische waarden toegevoegd. De historische stedelijke kernen zijn immers immense archeologische sites en behoren tot de meest uitgebreide en complexe sites ter wereld, zowel in extensie als in stratigrafie.

Om de mate van verstoring veroorzaakt door gebouwen te kunnen bepalen, moeten de exacte funderingsmethoden die gebruikt zijn voor de aanleg van de moderne wijken, bekend zijn. Het type fundering (palenfundering is over het algemeen veel minder verstorend dan betonfundering) en de diepte van de fundering is van belang. Vaak wordt gedacht dat de funderingen van naoorlogse gebouwen tot in de leem iken. Dit hoeft echter niet altijd het geval te zijn. Niet altijd is het nodig geacht om op de lösslagen te funderen. Soms reikt de fundering niet tot in het gele zand of ligt deze er direct op. Hierdoor is het goed mogelijk dat diep ingegraven sporen zoals paalkuilen, greppels en waterputten nog intact in de grond aanwezig zijn. Zeker de aanwezigheid van een dikke plaggenbodem en/of cultuurdek kan er voor gezorgd hebben dat men niet altijd de moeite heeft genomen om tot op het gele zand te funderen. Een reeds bebouwd terrein hoeft dus niet per definitie verstoord te zijn.

Het verzamelen van gedetailleerde stedenbouwkundige informatie met betrekking tot de bodemingrepen op perceelsniveau heeft en moet ook uitgevoerd worden in het kader van een inventariserend archeologisch onderzoek. Of althans een poging tot... Het probleem is echter dat dergelijke data (vaak) niet beschikbaar is. De exacte begrenzing van de in het (sub)recente verleden uitgevoerde graafwerkzaamheden en daardoor de mate van verstoring van de bodem, zijn niet bekend.

De gaafheid van de (verwachte) archeologische resten is zeer bepalend voor het advies dat wordt gegeven met betrekking tot het archeologisch vervolgtraject. Deelgebieden die zodanig verstoord zijn dat intacte archeologische resten niet meer verwacht worden, kunnen namelijk vrijgegeven worden.

De gaafheid en conservering is dus momenteel onbekend.

5.1.3. Potentieel voor natte contexten/beekdalarcheologie

Met natte en dus laaggelegen landschappen worden beken, rivieren, beekdalen, rivierdalen, vennen en moerassen bedoeld.

Zoals hierboven beschreven, leenden de drogere en hoger gelegen landschappen zich goed voor (pre)historische bewoning, begraving en akkerbouw. Tot voor kort (en spijtig genoeg nu nog) werd er door veel archeologen niet zo veel belang aan laaggelegen en natte gebieden gehecht. Het ontbreken van bovenstaande sporen van jager-verzamelaars en/of landbouwers vormt geen geldige reden om natte gebiedsdelen als archeologisch minder interessant of waardevol te beschouwen. Er zijn genoeg vondsten bekend, die aantonen dat onder meer beek- en rivierdalen vele eeuwen op een intensieve manier geëxploiteerd zijn en heel veel waardevolle archeologische informatie bevatten.⁷⁸

De aanwezige *datasets* wijken in sterke mate af van de “klassieke” vondsten en structuren.

Op basis van de resultaten van de archeologische begeleiding van de Demerwerken geldt er voor het uiterste noorden van het plangebied een zeer hoge trefkans voor natte contexten. De linkeroeverbeschoeiing werd namelijk niet tijdens de begeleiding aangetroffen en bevindt zich bijgevolg binnen het plangebied

De archeologische verwachting wordt dan ook logischerwijs als hoog in geschat.

5.2. Afweging verder onderzoek

Binnen de contouren van het plangebied hoopt men weldra een verkaveling te realiseren.

In totaal gaat het hierbij om een oppervlakte van ongeveer 4 582 m².

Aansluitend zal een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen worden aangevraagd. De bestaande bebouwing en verharding zal namelijk gesloopt en ontmanteld worden.

Over een oppervlakte van 3 046 m² zal men diepschalige vergravingen uitvoeren tot op een diepte van 3,47 m. Dit in het kader van een ondergrondse parkeergarage.

Tenslotte zal in het westen en noorden een bufferzone gecreëerd worden. Over een oppervlakte van 987 m² zal men enkel de teelaarde ontgraven. Dit met een dikte van 0,02 en 0,32 cm.

Geo(morfo)logisch gezien ligt het plangebied in de dalbodem van de Demer. Dit landschap is vooral in het holoceen bedekt met alluvium. Gezien de ligging binnen de historische kern

⁷⁸ Rensink, 2008

Roymans, 2005.

van Diest is het gebied ongekarteerd op de bodemkaart. Op basis van de extrapolatie van de aangrenzende zones én een aangrenzende archeologische begeleiding is hoogstwaarschijnlijk sprake van matig natte leembodems zonder profiel en/of zeer sterk gleyige kleibodems met reductiehorizont zonder profielontwikkeling.

Voor de stadskern van Diest zijn er al historische vermeldingen in de Vroege-Middeleeuwen bekend.

Historische kaarten geven al minstens vanaf 1606 bebouwing aan. Op de kaart van 1669 is de bebouwing zelfs erg gedetailleerd weer gegeven. Echter werd het grondgebied waarbinnen het plangebied ligt reeds in de 12^e eeuw gebruikt om het centrum verder uit te breiden. Vanaf dan tot vandaag de dag is het plangebied bebouwd geweest.

Het onderzoeksgebied wordt omringd door landschappelijk en/of bouwkundig erfgoed. Binnen de grenzen van het plangebied situeerde zich een gebouw uit 1666 dat echter recentelijk gesloopt is.

In de onmiddellijke omgeving zijn verschillende archeologische vindplaatsen bekend. Dit is niet verwonderlijk gezien de ligging *intra muros*. Tegen de noordgrens van het plangebied heeft in 2013 een archeologische begeleiding van de Demerwerken plaats gevonden.

Op basis van bovenstaande resultaten werd een verwachtingsmodel opgesteld:

Voor vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars werd voor het plangebied een onbekende trefkans opgesteld.

Voor eventuele aanwezige resten uit het Mesolithicum en/of het Paleolithicum geldt echter wellicht voorlopig een onbekende gaafheid en conservering.

Echter op basis van de gedetailleerde bestudering van het DHM lijkt er niet onmiddellijk sprake te zijn van een (uitloper)zandrug dat overslibd is. Deze situatie is wel van toepassing ter hoogte van de vindplaats van het Bogaardenklooster (zie *infra*).

Voor nederzettingsresten en/of sporen van begravingen vanaf het Neolithicum/Bronstijd tot en met de 11^e / 12^e eeuw werd een lage trefkans toegekend. Uitzondering hierop is de periode van de Midden-IJzertijd en Vroege-Middeleeuwen die een hoge verwachting krijgen. Tevens maakt onderhavig plangebied deel uit van de middeleeuwse stadskern van Diest. Om deze reden geldt met name in het bijzonder ook een hoge archeologische verwachting, met

name voor resten uit de (Late) Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd. Historische kaarten geven zeker vanaf 1606 al historische bebouwing aan.

Op basis van de resultaten van de archeologische begeleiding van de Demerwerken geldt er voor het uiterste noorden van het plangebied een zeer hoge trefkans voor natte contexten (beekdalarcheologie). De linkeroeverbeschoeiing werd namelijk niet tijdens de begeleiding aangetroffen en bevindt zich bijgevolg binnen het plangebied

Op basis van de resultaten van onderhavig bureauonderzoek zijn er onvoldoende gegevens voorhanden om de afwezigheid van archeologische resten, de slechte gaafheid en conservering en/of het nihilistisch potentieel tot archeologisch kennis vermeerdering hiervan te staven. Om die reden wordt archeologisch vervolgonderzoek geadviseerd.

De opdrachtgever en initiatiefnemer hebben hierbij tevens besloten na overleg indien verder archeologisch vooronderzoek zou nodig zijn, te opteren voor een uitgesteld traject. De pro's en contra's zijn hiervan afgewogen. Men wil echter de vergunningsaanvraag zo snel mogelijk indienen.

Tevens is het zo dat de garageboxen nog altijd in gebruik zijn, ontsluiting bestaat uit betonplaten en de gebouwen zijn nog niet ontmanteld. Hierbij is dus quasi onmogelijk om het merendeel van eventuele archeologische onderzoeken met als zonder ingreep uit te voeren

5.3. Afweging onderzoeksmethoden

Men zal hierbij de verschillende onderzoeksmethoden individueel beoordelen. Van iedere onderzoeksmethode zullen de vier criteria voor keuzebepaling, zoals beschreven in hoofdstuk 5.3 van de Code van Goede Praktijk, overlopen worden. Deze criteria zijn:

- Is het **mogelijk** deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het **nuttig** deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het overdreven **schadelijk** voor het bodemarchief om toe te passen op dit terrein?
- Is het **noodzakelijk** dit toe te passen op dit terrein?

Een **landschappelijk booronderzoek** dient een bijdrage leveren in de kennis over de mate van intactheid betreffende de natuurlijke bodemopbouw. Dit is namelijk van essentieel belang bij een eventuele hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen van jager-verzamelaars en vissers. Dergelijke kampementen zijn namelijk zeer erosiegevoelig. Van een goede conservering van zulke sites kan daarom pas gesproken worden wanneer blijkt dat het natuurlijk bodemprofiel (vrijwel) intact is.

Wanneer het vermoeden bestaat dat grootschalige en diepgaande (sub-)recente verstoringen zich situeren binnen een onderzoeksgebied is het eveneens aangewezen om dit met harde data te checken door middel van onderhavige methode.

Indien er onduidelijkheid bestaat over de landschappelijke ontwikkeling en opbouw van het landschap, omdat het beschikbare kaartmateriaal ontoereikend is, is dit ook een in te zetten werkwijze.

Ingeval het vermoeden bestaat dat de toekomstige werkzaamheden ondieper zullen plaatsvinden dan de situering van het archeologische relevante niveau, kan een landschappelijk booronderzoek dit met harde data ondersteunen.

Manuele boringen worden uitgevoerd met een gutsboor en/of een Edelmanboor. Gutsboren hebben hierbij een minimale diameter van 3 centimeter en Edelmanboren een minimale diameter van 7 centimeter. De keuze van het grid en de resolutie gebeurt in functie van de te verwachten complexiteit van het landschap. Het gehanteerde grid is steeds van die aard dat het toelaat om voldoende gefundeerde uitspraken te doen over het geheel van het onderzochte gebied én dat vooral de vigerende onderzoeksvragen beantwoord kunnen worden.

Aangezien het voor verdere eventuele in te zetten onderzoeksmethodes gericht op vindplaatsen van jager-verzamelaars (onbekende verwachting) het voornaam is om te weten of er nog resten kunnen voorkomen of niet wordt in theorie een landschappelijk booronderzoek geadviseerd. Manuele boringen worden uitgevoerd met een gutsboor en/of een Edelmanboor. Gutsboren hebben hierbij een minimale diameter van 3 centimeter en Edelmanboren een minimale diameter van 7 centimeter. De keuze van het grid en de resolutie gebeurt in functie van de te verwachten complexiteit van het. Het gehanteerde grid is steeds van die aard dat het toelaat om voldoende gefundeerde uitspraken te doen over het geheel van het onderzochte gebied.

Wanneer men de criteria overloopt dan is het **niet mogelijk** om deze methode **handmatig** toe te passen op basis van de huidige terreincondities. Dit omwille van de bebouwingen en verhardingen. Dit is echter wel **mechanisch mogelijk**.

Tevens is het **niet overdreven schadelijk op het eventuele aanwezige bodemarchief**. Tenslotte kan het **heel nuttig** zijn. Deze onderzoeksmethode is namelijk **bepalend of andere onderzoeken** zoals verkennend archeologisch booronderzoek, karterend archeologisch booronderzoek en/of proefputten gericht op steentijdonderzoek (jager-verzamelaars) **noodzakelijk zullen zijn of niet**. Er is namelijk sprake van een onbekende archeologische verwachting betreffende jager-verzamelaars. Echter op basis van de gedetailleerde bestudering van het DHM lijkt er niet onmiddellijk sprake te zijn van een (uitloper)zandrug dat overslibd is. Deze situatie is wel van toepassing ter hoogte van de vindplaats van het Bogaardenklooster (zie *infra*).

De vraag stelt zich echter over de noodzakelijkheid hiervan in het huidige voortraject. Gezien onderhavig plangebied eveneens een zone betreft met een zogenaamde *complexe verticale stratigrafie en/of een zone die gekenmerkt wordt door een hoge densiteit aan bebouwing in het verleden* worden doorgaans proefputten en/of proefsleuven ingezet met vraagstelling op deze complexe verticale stratigrafie (zie *infra*) ingezet. Bij het graven van proefputten is er namelijk ook de mogelijkheid om naast de opbouw van de antropogene component ook de landschappelijke component te bestuderen. Men is hierbij van mening dat het **op dit moment niet noodzakelijk** is en dat er zich een geschiktere en vooral optimalere omstandigheden zullen voordoen naar de toekomst toe. Men komt hier later eveneens nog op terug (zie proefputten). Tevens is het ook zo dat men de factor kosten-baten mee in rekening moet nemen. De kans is namelijk reëel dat dit Steentijdoppervlakte al op de schop is gegaan, zoals in vele delen van Vlaamse historische stadskernen.

Bij het graven van **landschappelijke profielputten** dienen de heersende onderzoeksvragen beantwoord te worden die moeilijk door middel van landschappelijke boringen vast te stellen zijn. Een andere functie is hierbij een verificatie van de boorresultaten en de lithogenetische analyse en interpretatie ten behoeve van de genese en gaafheid van het landschap te verkrijgen. Vaak gaat het hierbij om complexe natuurlijke stratigrafische sequenties zoals bijvoorbeeld in holocene alluviale zones. De dekkingsgraad en inplanting zijn van die aard dat ze volstaan om voldoende gefundeerde uitspraken te doen over de rest van het onderzochte gebied. De referentieprofielen worden zo aangelegd dat ze alle aardkundige

eenheden omvatten waarin archeologische sites in stratigrafisch primaire positie kunnen voorkomen die relevant zijn voor de vraagstellingen van het onderzoek. Dit is een soort “detaillering” binnen het reguliere verkennende landschappelijk onderzoek. Dit is de enige manier om op een zeer effectieve en efficiënte wijze (kostenbesparend én zonder voor verassingen te komen staan) inzicht te verkrijgen in het landschap (genese, processen, gaafheid) en daarmee de archeologische potentie.

Wanneer men de criteria overloopt dan is het **deels mogelijk** om deze methode toe te passen op basis van de huidige terreincondities. Dit is namelijk niet mogelijk ter hoogte van de huidige aanwezige bebouwing. Men verkrijgt namelijk van de bevoegde overheid pas een sloopvergunning nadat deze de stedenbouwkundige vergunning heeft goedgekeurd. Ter hoogte van de aanwezige verhardingen is dit mogelijk wel inzetbaar. De opdrachtgever en initiatiefnemer hebben hierbij tevens besloten na overleg indien verder archeologisch vooronderzoek zou nodig zijn, te opteren voor een uitgesteld traject. De pro's en contra's zijn hiervan afgewogen. Men wil echter de vergunningsaanvraag zo snel mogelijk indienen.

Het onderzoek is **schadelijk**, omdat een landschappelijke put verstorend is voor de eventuele aanwezige site. Indien het onderzoek goed wordt uitgevoerd is het echter **niet overdreven schadelijk** voor het bodemarchief. Echter het is nu éénmaal een archeologisch methode om complexe landschappelijke natuurlijke stratigrafieën te bestuderen. Ondanks dat ter hoogte van stadskernen zich vaak complexe antropogene sequenties hebben gevormd is dit voor het onderliggende natuurlijke landschap niet het geval. De bestudering hiervan kan meestal gewoon door middel van landschappelijk booronderzoek plaatsvinden. Onderhavig plangebied vertoonde ooit nabij het oppervlakte geen complexe stratigrafie van natuurlijke erosie en/of afzettingen. Op basis daarvan is het **geen nuttige methodiek** hier en daarom **evenmin noodzakelijk**.

Omdat onderhavig plangebied zich situeert in een zone met een zogenaamde *complexe verticale stratigrafie en/of een zone die gekenmerkt wordt door een hoge densiteit aan bebouwing in het verleden* worden doorgaans proefputten en/of proefsleuven ingezet met vraagstelling op deze complexe verticale stratigrafie (zie *infra*) ingezet. Bij het graven van dergelijke proefputten is er namelijk ook de mogelijkheid om naast de opbouw van de antropogene component ook de landschappelijke component te bestuderen. Dit zijn als het ware twee vliegen in één klap.

Tijdens een **oppervlaktekartering** wordt een gebied raaigewijs belopen op zoek naar vondstmateriaal aan de oppervlakte. Wanneer een plangebied in gebruik is als akkerland dan

is dit veelal een in te zetten methode wanneer het er braak bij ligt. Dit is namelijk een zeer snelle, goedkope en efficiënte karteringsmethode voor eventuele aanwezige archeologische vindplaatsen. De kans is vele male groter dat archeologische indicatoren aangeploegd zijn en aan het oppervlak liggen dan dat men dit (statistisch) opboort door middel van een megaboring. Bij het aantreffen van indicatoren kan men tevens hier een aantal landschappelijke boringen plaatsen om de gaafheid van het bodemprofiel te kunnen inschatten.

Afhankelijk van deze resultaten als de interpretatie hiervan kan dit richting geven over het al dan niet moeten inzetten van overige onderzoeksmethodes. Met andere woorden het is dan eerder sturend. Men kan namelijk onderzoek lokaliseren waar de resultaten relatief negatief waren ter verificatie alsook onderzoek aanleggen ter verificatie waar wel iets opgemerkt werd.

Als de vraagstelling echter is om met een non-destructief onderzoek met 100% zekerheid te achterhalen of al dan niet archeologische vindplaatsen aanwezig zijn dan is het antwoord hierop negatief. Het is als het ware een eerste verkennende karterende onderzoeksfase... dat eventueel aanvullende gegevens kan aandragen.

De afwezigheid van relevante archeologische concentraties bewijst niet noodzakelijk het tegendeel. Dit onder de zegswijze *Absence of Evidence doesn't mean Evidence of Absence*... De spreiding van vondsten kan een indicatie zijn, dat archeologische resten in de ondergrond (grondsporen, structuren) van (delen van) het plangebied aanwezig zijn. Dit hoeft echter niet het geval te zijn. Ervaring leert dat de verspreiding van vondsten aan het oppervlak niet één op één gerelateerd hoeft te zijn met de aanwezigheid van archeologische resten in de ondergrond.

Bovenstaande is conform de Code van Goede Praktijk. In Hoofdstuk 7.5 Veldkartering staat namelijk op blz. 62 het volgende:

Uit veldkartering kunnen, op basis van de aangetroffen archeologische vondsten en indicatoren, aanwijzingen afgeleid worden voor de aanwezigheid van een archeologische site, maar kan geen uitsluitel verkregen worden over de aard, de uitgestrektheid, de bewaringstoestand of de chronologische complexiteit van die archeologische site. Uit de resultaten van de veldkartering kunnen evenmin sluitende conclusies getrokken worden over de afwezigheid van antropogene sporen in de ondergrond.

Men zal het hier nog even hebben over de mogelijkheden en de beperkingen van een veldkartering.

Het zijn vooral de vindplaatsen met een grote archeologische neerslag (veel vondsten aan de oppervlakte) die men in kaart brengt. Vuursteenvindplaatsen en nederzettingen uit bijvoorbeeld de Romeinse tijd en de Late Middeleeuwen zijn hiervan voorbeelden.

Nederzettingen van kleine omvang en met weinig archeologische neerslag en andere complextypen, zoals grafvelden en akkercomplexen, manifesteren zich doorgaans minder duidelijk aan de oppervlakte. In laatstgenoemde gevallen kan een handje vol scherven of zelfs een losse vondst van een voorwerp (bijvoorbeeld een stenen dissel of een bronzen munt) reeds een aanwijzing voor een belangrijke vindplaats zijn. Oppervlaktevondsten hebben ten slotte de eigenschap dat ze van elders afkomstig kunnen zijn en bijvoorbeeld door egalisatie of opgebrachte grond op de locatie terecht zijn gekomen.

Het plangebied is echter bebouwd of verhard. De vondstzichtbaarheid is bijgevolg erg slecht tot nihil.

Wanneer men de criteria overloopt dan is het **niet mogelijk** deze methode toe te passen op basis van de huidige terreincondities. Het terrein is namelijk verhard en bebouwd laat staan onder de ploeg. Tevens is het **niet overdreven schadelijk op het eventuele aanwezige bodemarchief**. Maar het is **geen nuttige methode** gezien de terreincondities en daarom evenmin **noodzakelijk**.

Een **geofysisch onderzoek** is een onderzoeksmethode voor archeologische sporen die een afwijking veroorzaken in een magnetisch of elektrisch veld. Hiervoor stuurt men elektrische en magnetische pulsen in de grond die onschadelijk zijn.

Geofysisch onderzoek kan in vier hoofdvormen worden uitgevoerd:

- Grondradar (GPR)
- Magnetometer-onderzoek
- Electromagnetisch onderzoek (EM)
- Elektrische weerstandsmetingen

De verschillende typen geofysische meetinstrumenten kunnen elk specifieke soorten ondergrondse structuren en lagen detecteren. De keuze van de juiste methode, alsmede van de juiste meetmethodiek is cruciaal voor een optimaal resultaat. Een geofysisch onderzoek vindt plaats door in een regelmatig patroon van raaien een groot aantal metingen te doen.

Niettemin is het vaak zo dat de bekomen metingen van de verschillende geofysische inzetbare techniek vaak elkaar aanvullen en leiden tot een beter eindresultaat.

Elektromagnetische metingen kunnen echter grotendeels worden beïnvloed door de aanwezigheid van goede elektrische geleiders als stalen hekken, hoogspanningsmasten en elektriciteitskabels. Tenslotte is deze techniek ook vaak niet inzetbaar door de aanwezigheid van te dikke ophogingspakketten en/of bouwpuin. Ook dient men in het achterhoofd houden dat waterputten blijkbaar heel lastig te meten en/of te interpreteren zijn.

Binnen het plangebied is er een hoge trefkans voor vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars als een (middel)hoge voor nederzettingsresten en sporen van begraving betreffende landbouwers. Dergelijke archeologische resten die bij allerlei archeologische methodes worden aangetroffen zijn van die aard dat ze geen afwijking praktisch veroorzaken in het magnetisch of elektrisch veld. Meestal zijn de sporen en/of mobilia klein en beperkt van aard. Dergelijke archeologische resten zijn vaak erg moeilijk geofysisch op te sporen of vast te leggen en/of de verzamelde data hiervan is onbruikbaar tot niet te duiden. Tot op heden geeft het weinig bevredigde en constante resultaten. De onderzoeksmethode van proefsleuven scheppen hierbij een veel beter beeld en kunnen hierbij eveneens een waardering toekennen aan elk individueel spoor.

Zowel het bovenstaande als onderstaande is van de hand van dhr. J. Orbons een deskundige terzake. Met uitzondering van publieke profane dan wel religieuze gebouwen evenals stadsverdediging wordt dit type van onderzoek zelden tot nooit ingezet.

Indien men archeologische resten meet, is het zo dat dat de verzamelde gegevens geen nader specificatie geven betreffende de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen. Dit staat in verband met de “waardering” van de gekarteerde archeologische fenomenen. Tevens is het zo dat een dergelijk onderzoek op zich zelf nooit kan leiden tot een voldoende gefundeerde uitspraak of in het terrein nog behoudenswaardige archeologische resten aanwezig zijn.

Wanneer men de criteria overloopt dan is het **deels mogelijk** om deze methode toe te passen op basis van de huidige terreincondities. Dit is namelijk niet mogelijk ter hoogte van de huidige aanwezige bebouwing. Men verkrijgt namelijk van de bevoegde overheid pas een sloopvergunning nadat deze de stedenbouwkundige vergunning heeft goedgekeurd. Ter hoogte van de aanwezige verhardingen is dit mogelijk wel inzetbaar. Tevens is het **niet overdreven schadelijk op het eventuele aanwezige bodemarchief**. Op basis van de beperkte oppervlakte waar het mogelijk is, de aanwezigheid van wellicht goede elektrische geleiders, mogelijk te dikke ophogingspakketten en/of bouwpuin, de lage verwachting

betreffende publieke profane of religieuze gebouwen als voor stadsverdedigingsstructuren,... is het **geen nuttige methode** en daarom evenmin **noodzakelijk**.

Normaliter zouden de resultaten van een landschappelijk booronderzoek aantonen dat er al dan niet nog (vrijwel) intacte⁷⁹ holocene bodems (al dan niet lokaal/zonaal) en/of indien kenmerken van pleistocene bodemvormig aanwezig zijn én dit binnen de maximale diepte van de toekomstige werkzaamheden (347 cm) aanwezig zijn.

Op basis van deze bevindingen dient er al dan niet lokaal/zonaal een **verkennend archeologisch booronderzoek** dan te worden uitgevoerd.

Een dergelijk booronderzoek is de beste methode om vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars, die een hoge trefkans kregen toegekend voor het hele plangebied, op te sporen. Men gebruikt hierbij een handmatige edelmanboor met een boorkop van minimaal 10 cm als diameter. Het gehanteerde regelmatig verspringend driehoeksgrid bedraagt 10 meter als afstand tussen de raaien en 12 meter tussen de boringen in een raai. Het opgeboorde sediment wordt hierbij gezeefd over een zeef met een maximale maaswijdte van 2 mm. Bij sedimenten die zich niet lenen tot zeven, mag het sediment gesneden worden op een manier die toelaat om vondsten van kleine omvang visueel waar te nemen.

Wanneer men de criteria overloopt dan is het **niet mogelijk** om deze methode **handmatig** toe te passen op basis van de huidige terreincondities. Dit is echter wel **mechanisch mogelijk**.

Tevens is het **niet overdreven schadelijk op het eventuele aanwezige bodemarchief**. Het is tevens een **nuttige methode**. **Op dit moment** wordt **de noodzakelijkheid** echter **in vraag** gesteld. Het zal pas noodzakelijk zijn, indien (vrijwel) intacte, bodems nog worden aangetroffen. Hierover zal pas duidelijkheid heersen bij het graven van proefputten op sites met complexe verticale stratigrafie, gezien men hiervoor opteert (zie infra) in plaats van landschappelijke boringen en/of profielputten (zie *supra*)

⁷⁹ Het gaat hier met name vooral om de Ah-horizont, E-horizont en/of B(t)-horizont. Enkel de vaststelling van de bewaring van de B/C-horizont of zelfs een restant hiervan is, is al minder relevant. Verschillende studies tonen aan dat het aantal artefacten plots heel veel naar beneden daalt (Vermeersch & Bubel, 1997).

Indien de resultaten van een verkennend archeologisch booronderzoek (al dan niet lokaal/zonaal) positief⁸⁰ zijn dan dient ter hoogte van deze positieve boringen een waarderend archeologisch booronderzoek te worden uitgevoerd. Dit type booronderzoek heeft als doel de reeds opgespoorde jager-verzamelaars sites te evalueren door middel van boringen. Het hanteert dezelfde technieken als het verkennend archeologisch booronderzoek maar in andere resoluties afgestemd op de specifieke onderzoeksvragen en -doelstellingen.

Men gebruikt hierbij een handmatige edelmanboor met een boorkop van minimaal 15 cm als diameter. Het gehanteerde regelmatig verspringend driehoeksgrid bedraagt 5 meter als afstand tussen de raaien en 6 meter tussen de boringen in een raai. Het opgeboorde sediment wordt hierbij gezeefd over een zeef met een maximale maaswijdte van 2 mm. Bij sedimenten die zich niet lenen tot zeven, mag het sediment gesneden worden op een manier die toelaat om vondsten van kleine omvang visueel waar te nemen.

Wanneer men de criteria overloopt dan is het **niet mogelijk** om deze methode **handmatig** toe te passen op basis van de huidige terreincondities. Dit is echter wel **mechanisch mogelijk**.

Gezien men in een fijnmazig grid boort, is in feite sprake van een **zekere schadelijkheid**. Echter het is één van de beste methodes om aanwezige vuursteenvindplaatsen te waarderen en af te lijnen.

Het is tevens een **nuttige methode**. **Op dit moment wordt de noodzakelijkheid echter in vraag gesteld.** Het zal pas noodzakelijk zijn, indien effectief ook bij eventueel in te zetten verkennd archeologisch boringen positieve indicatoren hebben opgeleverd.

Indien op basis van een verkennend en/of waarderend archeologisch booronderzoek duidelijk is dat er een vuursteenvindplaats aanwezig (al dan niet lokaal/zonaal) is, dan kunnen proefputten in functie van steentijdsites een beter inzicht geven in de ruimtelijke spreiding van de vondsten gerelateerd aan een vuursteenvindplaats. Het doel van proefputten is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Specifiek voor jager-verzamelaars (Steentijd) kampementen wordt een methode gebruikt waarbij met de hand vierkante proefputten worden gegraven. Indien een vast grid wordt

⁸⁰ Primaire indicatoren zijn hierbij antropogeen bewerkte (vuur)stenen. Secundair kan dit verbrand bot zijn, houtskool in bepaalde lagen, geroosterde (hazel)nootfragmenten,...

Een archeologische boring is al positief als één duidelijk artefact wordt aangetroffen.

gehanteerd, worden de proefputten uitgezet in een grid van maximaal 15x 18 meter. De proefputten zijn, afhankelijk van de onderzoeksvragen en –doelstellingen, 0,25 vierkante meter of 1 vierkante meter groot en vierkant van vorm.

Het sediment wordt per proefput uitgezeefd, en dit per aardkundige eenheid, laag of eventueel fijner arbitrair niveau. Alle aardkundige eenheden die vondsten kunnen bevatten worden onderzocht. Het zeven gebeurt met een maaswijdte van maximaal 2 millimeter. Bij situaties met weinig variatie in de aardkundige eenheden wordt in arbitraire niveaus van maximaal 10 centimeter gewerkt. Indien het zeven met een maaswijdte van 2 millimeter niet relevant is voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen en –doelstellingen kan een grotere maaswijdte gehanteerd worden. De maaswijdte overschrijdt echter in geen geval 6 millimeter.

Wanneer men de criteria overloopt dan is het **niet mogelijk** om deze methode **handmatig** toe te passen. Dit is echter wel **mechanisch mogelijk**.

Het onderzoek is **schadelijk**, omdat een proefput verstorend is voor deze specifiek zone binnen oppervlakte van de site. Indien het onderzoek goed wordt uitgevoerd is het **niet overdreven schadelijk** voor het bodemarchief.

Het **kan** een **nuttige methode worden**. **Op dit moment** wordt **de noodzakelijkheid** echter **in vraag** gesteld. Het zal pas noodzakelijk zijn, indien effectief ook bij eventueel in te zetten verkennende en/of waarderende archeologisch boringen positieve indicatoren hebben opgeleverd.

Proefputten gericht op sites met een complexe verticale stratigrafie moeten inzicht proberen te scheppen in de stratigrafische opbouw van de te onderzoeken zones. Terwijl proefsleuven eerder tot doel hebben om een (voornamelijk horizontaal) ruimtelijk inzicht in de archeologische site te verwerven. De dekkingsgraad en inplanting zijn van die aard dat ze volstaan om voldoende gefundeerde uitspraken te doen over de rest van het terrein. Van proefputten wordt in de regel de volledige stratigrafische sequentie onderzocht. De diepte van de proefput omvat alle aanwezige sporen, voor zover dit relevant is voor de vraagstellingen van het onderzoek. De diepte van de aan te leggen vlakken wordt bepaald tijdens het veldwerk zelf, maar berust vooral op voorafgaand vooronderzoek, aangevuld met lokale boringen, en de ervaring van de veldwerkleider. Na het opgraven van elk vlak wordt geverifieerd, op basis van de vaststellingen uit de putwanden en door middel van lokale verdiepingen van het opgravingsvlak, of er zich dieperliggende niveaus met archeologische

sporen of vondsten voordoen. In voorkomend geval wordt een nieuw opgravingsvlak aangelegd en onderzocht. Indien de diepte van de proefput de natuurlijke ondergrond in stratigrafisch primaire positie niet bereikt, worden per proefput enkele boringen of sonderingen tot in de natuurlijke ondergrond in stratigrafisch primaire positie geplaatst om de stratigrafie in kaart te brengen.

Onderhavig plangebied situeert zich niet in een historische stadskern en hiermee in samenhang niet in een zogenaamde vastgestelde archeologische zone. Tevens tonen de historische cartografische bronnen aan dat het gros van het onderzoeksgebied sinds/vanaf de late 18^e eeuw onbebouwd is geweest. Op basis hiervan is dus ook sprake van “zones die gekenmerkt worden door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden” zoals sprake is in de *Code van Goede Praktijk (artikel 7.2.4)*. Een dense bebouwing in het verleden kan inderdaad vaak aanleiding geven tot een complexe verticale stratigrafie, maar dat is niet per se zo. En omgekeerd hoeft een lage densiteit in bebouwing niet per se te leiden tot een site zonder complexe verticaler stratigrafie.

Wanneer men de criteria overloopt dan is het deels mogelijk om deze methode toe te passen op basis van de huidige terreincondities. Dit is namelijk niet mogelijk ter hoogte van de huidige aanwezige bebouwing. Men verkrijgt namelijk van de bevoegde overheid pas een sloopvergunning nadat deze de stedenbouwkundige vergunning heeft goedgekeurd. Ter hoogte van de aanwezige verhardingen is dit wel inzetbaar..

Het onderzoek is **schadelijk**, omdat een proefput verstorend is voor deze specifiek zone binnen oppervlakte van de site. Indien het onderzoek goed wordt uitgevoerd is het **niet overdreven schadelijk** voor het bodemarchief.

Het is tevens een **nuttige methode** en daarom ook **noodzakelijk** gezien de ligging van het plangebied in een vastgestelde archeologische zone van een stadskern oftewel sites met een complexe verticale stratigrafie.

Gezien er ook een onbekende archeologische verwachting geldt voor kampementen van jager-verzamelaars echter met op heden een onbekende gaafheid dient het inzetten van onderhavige proefputten gericht op sites met complexe verticale stratigrafie eveneens een bijdrage te leveren in de kennis over de mate van intactheid betreffende de natuurlijke bodemopbouw. Dergelijke kampementen zijn namelijk zeer erosiegevoelig. Van een goede conservering van zulke sites kan daarom pas gesproken worden wanneer blijkt dat het natuurlijk bodemprofiel (vrijwel) intact is. Het geniet hierbij de voorkeur dat de landschappelijke component wordt bestudeerd door een (assistent-)aardkundige. Er is namelijk mogelijk/wellicht sprake van een natuurlijke complexe verticale fluviatiele

stratigrafie. Dergelijke situaties kunnen door middel van waarnemingen door middel van boringen bestudeerd worden tot op zekere hoogte. Echter een zeker detail kan pas verkregen worden door middel van bodemprofielen bestudeerd door middel van putten.

Een **proefsleuvenonderzoek** is de meest geschikte methode om zowel nederzettingsresten en/of begravingen van landbouwers al dan niet vast te stellen en/of te waarderen. Door middel van een graafmachine wordt op steekproefsgewijze methode veelal de teelaarde en/of niet-relevante ophogingspakketten van diverse aard verwijderd. Hierbij wordt onderzocht of er antropogene sporen en/of muurresten aanwezig zijn.

Gezien er geen specifieke archeologische elementen van landbouwersgemeenschappen met zekerheid aanwezig zijn wordt een standaardonderzoek geadviseerd waarbij gewerkt wordt met continue 2 m brede sleuven. De keuze van continue sleuven is gebaseerd op de resultaten van een recente studie (Haneca, K., S. Debruyne, S. Vanhoutte & A. Errynck. 2016. *Onderzoeksrapport archeologisch onderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie. Agentschap Onroerend Erfgoed. Brussel*) waaruit blijkt dat de hoogste trefkans kan bekomen worden bij het gebruik van 2 m brede sleuven. Bovendien heeft deze methode als voordeel dat het niveau in functie van het micro-reliëf gemakkelijker gevolgd kan worden. Bijkomstige pluspunten is de geringe tijdsinvestering om het proefsleuvenpatroon uit te zetten en dat er minder machinebewegingen nodig zijn.

Onderhavig plangebied situeert zich echter een in historische stadskern en hiermee in samenhang in een zogenaamde vastgestelde archeologische zone. Men spreekt dan volgens de wet ook van *sites met complexe verticale stratigrafie*. Tevens is basis van de beschikbare historisch cartografische bronnen bekend dat het plangebied met zekerheid sinds/vanaf 1606 bebouwd is geweest. Wellicht kan dit ook nog terug gaan tot de 11^e / 12^e eeuw. Op basis hiervan is dus sprake van “zones die gekenmerkt worden door een hoge densiteit aan bebouwing in het verleden”.

Op basis hiervan worden dan de **proefsleuven op sites met complexe verticale stratigrafie** gehanteerd.

De combinatie van zowel proefputten als proefsleuven behoort hierbij tot de mogelijkheden indien dit kan leiden tot een optimale informatieverwerving. Proefsleuven hebben tot doel een (voornamelijk horizontaal) ruimtelijk inzicht in de archeologische site te verwerven, terwijl proefputten zicht proberen te scheppen in de stratigrafische opbouw van de te onderzoeken zones. De proefsleuven dienen hierbij enkel en alleen aangelegd te worden tot

op het eerste archeologisch leesbare niveau (opgravingsvlak) met als doel een horizontaal ruimtelijk inzicht van de archeologische site te verwerven;

Wanneer men de criteria overloopt dan is het deels mogelijk om deze methode toe te passen op basis van de huidige terreincondities. Dit is namelijk niet mogelijk ter hoogte van de huidige aanwezige bebouwing. Men verkrijgt namelijk van de bevoegde overheid pas een sloopvergunning nadat deze de stedenbouwkundige vergunning heeft goedgekeurd. Ter hoogte van de aanwezige verhardingen is dit wel inzetbaar. De opdrachtgever en initiatiefnemer hebben hierbij tevens besloten na overleg indien verder archeologisch vooronderzoek zou nodig zijn, te opteren voor een uitgesteld traject. De pro's en contra's zijn hiervan afgewogen. Men wil echter de vergunningsaanvraag zo snel mogelijk indienen.

Het onderzoek is **schadelijk**, omdat een proefput verstorend is voor deze specifiek zone binnen oppervlakte van de site. Indien het onderzoek goed wordt uitgevoerd is het **niet overdreven schadelijk** voor het bodemarchief. Het is tevens een **nuttige methode** gezien de ligging van het plangebied in een vastgestelde archeologische zone van een stadskern oftewel sites met een complexe verticale stratigrafie.

Op dit moment wordt **de noodzakelijkheid** echter **in vraag** gesteld. Op basis van de beschikbare en bestudeerde cartografische bronnen heeft men al enig horizontaal ruimtelijk inzicht verkregen betreffende onderhavig plangebied. Men weet tot op een bepaalde hoogte waar de bebouwde zone(s) zich concentreerde(n) en het “achtererf”.

Deze laatste “onbebouwde” zone is eveneens ook een archeologisch bodemarchief. Men denkt dan in het bijzonder aan eventuele achterbouw, uitbouw, koterij, beerputten, waterputten, afvalkuilen, greppels, ...

Het kan niettemin naar de toekomst bij de uitvoering van de proefputten toch noodzakelijk zijn om enkele sleuven aan te leggen, in het kader van specifieke vraagstellingen die zich dan ontwikkelen. Echter dit is op dit moment (nog) niet aan de orde. Men laat de mogelijkheid niettemin open dan, maar momenteel wordt de **noodzakelijkheid niet** nodig geacht.

Dit geeft volgend genererend overzicht:

Methode	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk
Landschappelijk	gedeeltelijk	ja	neen	neen

booronderzoek	(keuze opdrachtgever/initiatiefnemer voor uitgesteld traject dan)			
Landschappelijke profielputten	gedeeltelijk (keuze opdrachtgever/initiatiefnemer voor uitgesteld traject dan)	ja	neutraal	neen
Oppervlaktekartering	ja	neen	neen	neen
Geofysisch Onderzoek	gedeeltelijk (keuze opdrachtgever/initiatiefnemer voor uitgesteld traject dan)	neen	neen	neen
Verkennd archeologisch booronderzoek	gedeeltelijk (keuze opdrachtgever/initiatiefnemer voor uitgesteld traject dan)	ja	neen	onder voorbehoud afhankelijk van resultaten proefputten gericht op sites met complexe verticale stratigrafie
Waarderend archeologisch booronderzoek	gedeeltelijk (keuze opdrachtgev	ja	neutraal	onder voorbehoud afhankelijk van resultaten

	er/initiatiefnemer voor uitgesteld traject dan)			proefputten gericht op sites met complexe verticale stratigrafie
Proefputten in functie van steentijdsites	gedeeltelijk (keuze opdrachtgever/initiatiefnemer voor uitgesteld traject dan)	ja	neutraal	onder voorbehoud afhankelijk van resultaten proefputten gericht op sites met complexe verticale stratigrafie
Proefputten op sites met complexe verticale stratigrafie	gedeeltelijk (keuze opdrachtgever/initiatiefnemer voor uitgesteld traject dan)	ja	neutraal	ja
Proefsleuven op sites met complexe verticale stratigrafie	gedeeltelijk (keuze opdrachtgever/initiatiefnemer voor uitgesteld traject dan)	ja	neutraal	neen maar mogelijkheid wordt opengelaten op basis van vraagstellingen die eventueel niet beantwoord kunnen worden en/of nieuwe onderzoeksvragen die rijzen op basis van de proefputten gericht op sites

				met complexe verticale stratigrafie
--	--	--	--	---

Tabel 1: Overzicht van de te hanteren selectiecriteria betreffende elke onderzoeksmethode.

5.4. Beantwoording onderzoeksvragen

Ter afsluiting van het bureauonderzoek worden de vooropgestelde onderzoeksvragen beantwoord:

- **Wat zijn de relevante ecologische, aardkundige en landschappelijke gegevens en bronnen?**

Geo(morfo)logisch gezien ligt het plangebied in de dalbodem van de Demer. Dit landschap is vooral in het holoceen bedekt met alluvium. Gezien de ligging binnen de historische kern van Diest is het gebied ongekarteerd op de bodemkaart. Op basis van de extrapolatie van de aangrenzende zones én een aangrenzende archeologische begeleiding is hoogstwaarschijnlijk sprake van matig natte leembodems zonder profiel en/of zeer sterk gleyige kleibodems met reductiehorizont zonder profielontwikkeling.

- **Wat zijn de gekende archeologische, historische en iconografische gegevens voor het projectgebied en welke informatie geven deze?**

Voor de stadskern van Diest zijn er al historische vermeldingen in de Vroege-Middeleeuwen bekend.

Historische kaarten geven al minstens vanaf 1606 bebouwing aan. Op de kaart van 1669 is de bebouwing zelfs erg gedetailleerd weer gegeven. Echter werd het grondgebied waarbinnen het plangebied ligt reeds in de 12^e eeuw gebruikt om het centrum verder uit te breiden. Vanaf dan tot vandaag de dag is het plangebied bebouwd geweest.

Het onderzoeksgebied wordt omringd door landschappelijk en/of bouwkundig erfgoed. Binnen de grenzen van het plangebied situeerde zich een gebouw uit 1666 dat echter recentelijk gesloopt is.

In de onmiddellijke omgeving zijn verschillende archeologische vindplaatsen bekend. Dit is niet verwonderlijk gezien de ligging *intra muros*. Tegen de noordgrens van het plangebied heeft in 2013 een archeologische begeleiding van de Demerwerken plaats gevonden.

- **Wat is het archeologische potentieel binnen de grenzen van het plangebied?**

Voor vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars werd voor het plangebied een onbekende trefkans opgesteld.

Voor eventuele aanwezige resten uit het Mesolithicum en/of het Paleolithicum geldt echter wellicht voorlopig een onbekende gaafheid en conservering.

Echter op basis van de gedetailleerde bestudering van het DHM lijkt er niet onmiddellijk sprake te zijn van een (uitloper)zandrug dat overslibd is. Deze situatie is wel van toepassing ter hoogte van de vindplaats van het Bogaardenklooster (zie *infra*).

Voor nederzettingsresten en/of sporen van begravingen vanaf het Neolithicum/Bronstijd tot en met de 11^e / 12^e eeuw werd een lage trefkans toegekend. Uitzondering hierop is de periode van de Midden-IJzertijd en Vroege-Middeleeuwen die een hoge verwachting krijgen.

Tevens maakt onderhavig plangebied deel uit van de middeleeuwse stadskern van Diest. Om deze reden geldt met name in het bijzonder ook een hoge archeologische verwachting, met name voor resten uit de (Late) Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd. Historische kaarten geven zeker vanaf 1606 al historische bebouwing aan.

Op basis van de resultaten van de archeologische begeleiding van de Demerwerken geldt er voor het uiterste noorden van het plangebied een zeer hoge trefkans voor natte contexten (beekdalarcheologie). De linkeroeverbeschoeiing werd namelijk niet tijdens de begeleiding aangetroffen en bevindt zich bijgevolg binnen het plangebied

- **Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?**

Op basis van de noordelijke aangrenzende archeologische begeleiding is hoogstwaarschijnlijk sprake van matig natte leembodems zonder profiel en/of zeer sterk gleyige kleibodems met reductiehorizont zonder profielontwikkeling. Tevens werd hierbij een houten beschoeiing gedocumenteerd. De linkeroeverbeschoeiing situeert zich naar alle waarschijnlijkheid binnen de grenzen van het plangebied.

- **Wat zijn de gekende verstoringen binnen het plangebied en wat is de impact van de geplande werken?**

Aan de straatzijde is het plangebied volledig bebouwd. Geen van deze woningen is (volwaardig) onderkelderd. De algemene funderingen zijn wel vorstvrij aangezet, op minimum 80 cm onder het huidige maaiveld.

Een achterbouw en het huis nr. 54 vertonen echter ook funderingsmuren tot 2,50 m onder het bestaande maaiveld.

Achter de woonhuizen zijn garageboxen gelegen. Deze zijn op een strokenfundering gebouwd. Deze zijn aangezet op een diepte van 60 cm onder het bestaande maaiveld.

Rondom de garageboxen is een betonnen vloerplaat gestort. De dikte hiervan bedraagt circa 20 à 40 cm. Afgaande van deze laatste gegevens is er daar enkel sprake van een zeer oppervlakkige verstoring.

Op de inventaris van bouwkundig erfgoed onder ID 42183 staat ter hoogte van Michel Theysstraat 56 een stadshuis met als muuranker het jaar 1666. Dit betreft vastgesteld bouwkundig erfgoed. Deze is echter administratief foutief geplaatst. In werkelijkheid betreft dit het gebouw tussen nr. 56 dat grenst aan nr. 58. Dit gebouw was echter blijkbaar zo bouwvallig dat door de administratieve discordantie dit afgelopen tijd is ontmanteld. Hier is echter geen weet van of dit oppervlakkig is gebeurd of tevens met het slopen van de ondergrondse delen.

Het effectieve huis ter hoogte van nr. 56 blijkt echter bouwkundig niet zo waardevol zijn.

Binnen de rest van het plangebied is er tot op heden geen specifieke kennis betreffende aanwezige verstoringen en de precieze locaties hiervan en/of de specifieke(maximale) dieptes.

Binnen de contouren van het plangebied hoopt men weldra een verkaveling te realiseren.

In totaal gaat het hierbij om een oppervlakte van ongeveer 4 582 m².

Aansluitend zal een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen worden aangevraagd. De bestaande bebouwing en verharding zal namelijk gesloopt en ontmanteld worden.

Over een oppervlakte van 3 046 m² zal men diepschalige vergravingen uitvoeren tot op een diepte van 3,47 m. Dit in het kader van een ondergrondse parkeergarage.

Tenslotte zal in het westen en noorden een bufferzone gecreëerd worden. Over een oppervlakte van 987 m² zal men enkel de teelaarde ontgraven. Dit met een dikte van 0,02 en 0,32 cm.

Op basis van bovenstaande diepgaande verstoringen zal dit compleet nefast zijn voor de eventuele aanwezige bewaarde archeologische resten. Bij de uitvoering hiervan zal het eventueel aanwezige bodemarchief volledig verstoord/vernield worden.

- **Is verder aanvullend vooronderzoek noodzakelijk? Indien ja, motiveer de keuze van de te gebruiken archeologische onderzoeksmethode(s).**

In eerste instantie worden proefputten gericht op sites met complexe verticale stratigrafie geadviseerd.

Een bijzonderheid hierbij is dat deze eveneens een bijdrage dienen te leveren in de kennis over de mate van intactheid betreffende de natuurlijke bodemopbouw. Gezien er ook een onbekende archeologische verwachting geldt voor kampementen van jager-verzamelaars echter met op heden een onbekende gaafheid. Dergelijke kampementen zijn namelijk zeer erosiegevoelig. Van een goede conservering van zulke sites kan daarom pas gesproken worden wanneer blijkt dat het natuurlijk bodemprofiel (vrijwel) intact is. Het geniet hierbij de voorkeur dat de landschappelijke component wordt bestudeerd door een (assistent-) aardkundige.

Op basis van vraagstellingen die eventueel niet beantwoord kunnen worden en/of nieuwe onderzoeksvragen die rijzen op basis van de proefputten gericht op sites met complexe verticale stratigrafie dient te allen tijde de mogelijkheid open gehouden worden om sleuven aan te leggen.

Op basis van de resultaten daarvan kan bepaald worden of er een verkennend archeologisch booronderzoek noodzakelijk is in (delen van) het plangebied. Indien er vindplaatsen worden vastgesteld dient er vervolgens waarderend archeologisch geboord worden in (delen van) het plangebied. Waarna eventueel bij positieve resultaten ook eventueel nog een proefputtenonderzoek gericht op Steentijdsites in (delen van) het plangebied moet uitgevoerd worden.

De opdrachtgever en initiatiefnemer hebben hierbij besloten na overleg om al het verder archeologisch vooronderzoek te laten uitvoeren in een uitgesteld traject De pro's en contra's zijn hiervan afgewogen. Men wil echter de verkavelingsaanvraag zo snel mogelijk indienen.

Tevens is het zo dat de garageboxen nog altijd in gebruik zijn, ontsluiting bestaat uit betonplaten en de gebouwen zijn nog niet ontmanteld. Hierbij is dus quasi onmogelijk om het merendeel van eventuele archeologische onderzoeken met als zonder ingreep uit te voeren.

6. Samenvatting

In het kader van een verkavelingsaanvraag ter hoogte van de Michel Theysstraat 54 en 56 te Diest in de gemeente Diest werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd.

In totaal gaat het hierbij om een oppervlakte van ongeveer 4 582 m².

Geo(morfo)logisch gezien ligt het plangebied in de dalbodem van de Demer. Dit landschap is vooral in het holoceen bedekt met alluvium. Gezien de ligging binnen de historische kern van Diest is het gebied ongekarteerd op de bodemkaart. Op basis van de extrapolatie van de aangrenzende zones én een aangrenzende archeologische begeleiding is hoogstwaarschijnlijk sprake van matig natte leembodems zonder profiel en/of zeer sterk gleyige kleibodems met reductiehorizont zonder profielontwikkeling.

Voor de stadskern van Diest zijn er al historische vermeldingen in de Vroege-Middeleeuwen bekend.

Historische kaarten geven al minstens vanaf 1606 bebouwing aan. Op de kaart van 1669 is de bebouwing zelfs erg gedetailleerd weer gegeven. Echter werd het grondgebied waarbinnen het plangebied ligt reeds in de 12^e eeuw gebruikt om het centrum verder uit te breiden. Vanaf dan tot vandaag de dag is het plangebied bebouwd geweest.

Het onderzoeksgebied wordt omringd door landschappelijk en/of bouwkundig erfgoed. Binnen de grenzen van het plangebied situeerde zich een gebouw uit 1666 dat echter recentelijk gesloopt is.

In de onmiddellijke omgeving zijn verschillende archeologische vindplaatsen bekend. Dit is niet verwonderlijk gezien de ligging *intra muros*. Tegen de noordgrens van het plangebied heeft in 2013 een archeologische begeleiding van de Demerwerken plaats gevonden.

Op basis van bovenstaande resultaten werd een verwachtingsmodel opgesteld:

Voor vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars werd voor het plangebied een onbekende trefkans opgesteld.

Voor eventuele aanwezige resten uit het Mesolithicum en/of het Paleolithicum geldt echter wellicht voorlopig een onbekende gaafheid en conservering.

Echter op basis van de gedetailleerde bestudering van het DHM lijkt er niet onmiddellijk sprake te zijn van een (uitloper)zandrug dat overslibd is. Deze situatie is wel van toepassing ter hoogte van de vindplaats van het Bogaardenklooster (zie *infra*).

Voor nederzettingsresten en/of sporen van begravingen vanaf het Neolithicum/Bronstijd tot en met de 11^e / 12^e eeuw werd een lage trefkans toegekend. Uitzondering hierop is de periode van de Midden-IJzertijd en Vroege-Middeleeuwen die een hoge verwachting krijgen. Tevens maakt onderhavig plangebied deel uit van de middeleeuwse stadskern van Diest. Om deze reden geldt met name in het bijzonder ook een hoge archeologische verwachting, met name voor resten uit de (Late) Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd. Historische kaarten geven zeker vanaf 1606 al historische bebouwing aan.

Op basis van de resultaten van de archeologische begeleiding van de Demerwerken geldt er voor het uiterste noorden van het plangebied een zeer hoge trefkans voor natte contexten (beekdalarcheologie). De linkeroeverbeschoeiing werd namelijk niet tijdens de begeleiding aangetroffen en bevindt zich bijgevolg binnen het plangebied

Op basis van de resultaten van onderhavig bureauonderzoek zijn er onvoldoende gegevens voorhanden om de afwezigheid van archeologische resten, de slechte gaafheid en conservering en/of het nihilistisch potentieel tot archeologisch kennis vermeerdering hiervan te staven. Om die reden wordt archeologisch vervolgonderzoek geadviseerd.

In eerste instantie worden proefputten gericht op sites met complexe verticale stratigrafie geadviseerd.

Een bijzonderheid hierbij is dat deze eveneens een bijdrage dienen te leveren in de kennis over de mate van intactheid betreffende de natuurlijke bodemopbouw. Gezien er ook een onbekende archeologische verwachting geldt voor kampementen van jager-verzamelaars echter met op heden een onbekende gaafheid. Dergelijke kampementen zijn namelijk zeer erosiegevoelig. Van een goede conservering van zulke sites kan daarom pas gesproken worden wanneer blijkt dat het natuurlijk bodemprofiel (vrijwel) intact is. Het geniet hierbij de voorkeur dat de landschappelijke component wordt bestudeerd door een (assistent-) aardkundige.

Op basis van vraagstellingen die eventueel niet beantwoord kunnen worden en/of nieuwe onderzoeksvragen die rijzen op basis van de proefputten gericht op sites met complexe verticale stratigrafie dient te allen tijde de mogelijkheid open gehouden worden om sleuven aan te leggen.

Op basis van de resultaten daarvan kan bepaald worden of er een verkennend archeologisch booronderzoek noodzakelijk is in (delen van) het plangebied. Indien er vindplaatsen worden vastgesteld dient er vervolgens waarderend archeologisch geboord worden in (delen van) het plangebied. Waarna eventueel bij positieve resultaten ook eventueel nog een proefputtenonderzoek gericht op Steentijdsites in (delen van) het plangebied moet uitgevoerd worden.

Zoals eerder aangehaald moet men hierbij opteren voor een uitgesteld traject.

De opdrachtgever en initiatiefnemer hebben hierbij besloten na overleg om al het verder archeologisch vooronderzoek te laten uitvoeren in een uitgesteld traject. De pro's en contra's zijn hiervan afgewogen. Men wil echter de verkavelingsaanvraag zo snel mogelijk indienen.

Tevens is het zo dat de garageboxen nog altijd in gebruik zijn, ontsluiting bestaat uit betonplaten en de gebouwen zijn nog niet ontmanteld. Hierbij is dus quasi onmogelijk om het merendeel van eventuele archeologische onderzoeken met als zonder ingreep uit te voeren.

7. Bibliografie

Uitgegeven bronnen

Beijers, H. & G. Van Bussel. 1991. *Veldnamen als historische bron. Een handleiding voor methodisch onderzoek*. 's-Hertogenbosch.

Berendsen, H. 2008. *De vorming van het land: inleiding in de geologie en de geomorfologie. Fysische geografie van Nederland*. Assen.

Bonroy, F., C. Bruffaerts, G. De Block, R. Hoeybergs, L. Laruelle, H. Marsoul, C. Nijs, D. Vandewijngaerden & M. Van der Eycken. 2005. *Santiago de Compostella. Stap voor stap. Dag per dag. Catherinakring Begijnhof Diest – van 4 tot 16 juli*. Diest.

Borremans, R. 1963. Oude Brabantse gebruiksvoorwerpen II. Enkele Middeleeuwse aardewerkscherven uit Diest. In: *De Brabantse Folklore* 160: 400-403.

Bouwkundig Erfgoed Inventaris. ID 42183 (geraadpleegd 26/9/2019).

Boschmans, A. 1955. Diest. In: *Meer Schoonheid* 1: 31.

Bourgeois J. & M. Lodewijckx. 2002. *Havik-project 1997-2002. Archeologisch Gis-gebaseerde inventaris*. Leuven.

Claes, F. 1979. De namen Diest en Demer. In: *Oost-Brabant XVI*: 27-28.

Creemers, G., W. De Clercq & H. Hiddink, 2015. An inventarisation of the Roman habitation in the Meuse-Demer-Scheldt area. In: Roymans, N., T. Derks & H Hiddink. *The Roman villa of Hoogeloon and the archaeology of the periphery*. Amsterdam:33-44.

Crombé, Ph. 1999. *Hoe schrijf ik de geschiedenis van mijn gemeente*. Gent: 165-214.

Deeben, J. & E. Rensink. 2005. Het Laat-Paleolithicum in Zuid-Nederland, In: Deeben *et al.*(eds.), *De steentijd van Nederland* (Archeologie 11/12): 171-199.

De Bie, M. & M. Van Gils, 2002. *Prospectie en kartering van laat-glaciale en vroeg-holocene sites in de Kempen. Boorcampagne 2001. LAP-Rapporten 12*. Asse-Zellik.

De Bie, M. & M. Van Gils. 2004. *Steentijdsites op de Maatheide te Lommel. Archeologisch waarderingsonderzoek 2003. Intern I.A.P.-rapport*. Brussel.

De Bie, M., M. Van Gils & D. Dewilde 2008. *A pain in the plough zone. Assessing early stone age sites in cultivated land. In: The Archaeology of Erosion*. Brussel: 24.

De Decker, S. & J. Roymans. 2001. Ruilverkaveling Merksplas. Archeologische verwachtingskaart en beleidsadvieskaart. RAAP-rapport 695: 59-60.

Deeben, J. & R. Wiemer 1999. Het onbekende voorspeld. De ontwikkeling van een indicatieve kaart van archeologische waarden. In: Willems, W. *Nieuwe ontwikkelingen in de Archeologische Monumentenzorg. Nederlandse Archeologische Rapporten 20*. Amersfoort: 29-42.

Deeben, J., D. Hallewas & T. Maarleveld. 2002. Predictive modelling in archaeological heritage management of the Netherlands: the indicative map of archaeological values (2nd generation). In: *Berichten Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek 45*. Amersfoort: 9-56.

Deeben, J. & E. Rensink. 2005. Het Laat-Paleolithicum in Zuid-Nederland, In: Deeben, J., E. Drenth, M-F Van Oorsouw & L. Verhart. *De steentijd van Nederland* (Archeologie 11/12): 171-199.

Deneef, R. 2007. *Historische tuinen en parken van Vlaanderen. Provincie Vlaams-Brabant. Hageland-Noordoosten van Vlaams-Brabant: Aarschot, Begijnendijk, Bekkevoort, Boortmeerbeek, Diest, Haacht, Keerbergen, Rotselaar, Scherpenheuvel-Zichem*. Tremelo: 128-129.

Dengis J.-L. 2010. Trouvailles et trésors monétaires en Belgique V. Province de Brabant et les trouvailles belges non localisées du moyen âge à 1794. In: *Collection Moneta 11*.

De Nutte, G. 2008. *Het Magdaleniaan gedurende het Laat-Glaciaal in Noordwest-Europa: een lithische, fauna, prospectie en topografische analyse in functie van (herkolonisatie) nederzettingsspatronen. Onuitgegeven Licentiaatsverhandeling Katholieke Universiteit Leuven. Leuven*.

Depraetere, D., M. De Bie & M. Van Gils. 2006. Archeologisch detailonderzoek naar steentijdsites in ruilverkaveling Merksplas.

Doperé, F. 1995. De steenhouwchronologie. Een nieuwe methode voor de studie van de chronologie en evolutie van de 15de Brabantse bouwwerven. In: *Archaeologia Mediaevalis 18*: 13-14.

Ervynck, A., C. Baeteman, H. Demiddele, Y. Hollevoet, M. Pieters, J. Schelvis, D. Tys, M. Van Strydonck & F. Verhaeghe. 1999. Human occupation because of regression, or the cause of a transgression? A critical review of the interaction between geological events and human occupation in the Belgian coastal plain during the first millennium AD. In: *Probleme der Küstenforschung im südlichen Noordseegebiet* 26: 97-121.

Finke, P., E. Meylemans & J. van de Wauw. 2008. Mapping the possible occurrence of archeological sites by Bayesian inference. In: *Journal of Archaeological Science* 35: 2786-2796.

Fontijn, D. 2002. *Sacrificial landscapes. Cultural Biographies of persons, objects and 'natural' places in the Bronze Age of the southern Netherlands. Analecta Praehistorica Leidensia* 33/34. Leiden/Leuven.

<https://www.slideshare.net/VIOE/presentaties-vormingsvoormiddag-steentijdonderzoek-in-functie-van-het-archeologietraject>

Fokkens, H. & N. Roymans. 1991. *Nederzettingen uit de bronstijd en de vroege ijzertijd in de lage landen. Nederlandse Archeologische Rapporten 13. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek. Amersfoort.*

Frederickx, E & S. Gouwy. 1996. *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 25 Hasselt. Leuven.*

Gazet van Antwerpen. 10/12/1995. *Oude begraafplaats blootgelegd. Antwerpen.*

Genicot L., S. Van Aerschot, A. De Crombrughe, H. Sansen & J. Vanhove J. 1971. *Inventaris van het cultuurbezit in Vlaanderen, Architectuur, Provincie Brabant, Arrondissement Leuven, Bouwen door de eeuwen heen 1. Luik.*

Grontmij Belgium nv. 2012. *Ruimtelijk Uitvoeringsplan Centrum-Diest Fase 1: projectzones, Diest.*

Gils, R. 1988. Vesting Diest. In: Vestingbouwkundige overblijfselen in mededelingenblad Simon Stevinstichting: 11-21.

Haneca, K., S. Debruyne, S. Vanhoutte & A. Ervynck. 2016. *Onderzoeksrapport archeologisch onderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie. Agentschap Onroerend Erfgoed. Brussel.*

Hartmann, J. 1986. *De reconstructie van een middeleeuws landschap. Nederzettingsgeschiedenis en instellingen van de heerlijkheden Breust en Eijsden bij Maastricht (10e-19e eeuw). Maaslandse Monografieën 44.* Assen/Maastricht.

Hiddink, H. 2015. *De paleografie van het Maas-Demer-Scheldegebied in de Romeinse tijd op basis van de bodemkaarten van Nederland en Vlaanderen. Zand 2.* Amsterdam.

Kaldenhoven, H. 2007. *Wat betekent deze plaatsnaam? Lijst van Limburgse toponiemen.* Heerlen.

[Lagrou, E.](#), [Van De Broek, E.](#), M. Devos & D. 1978. *Facetten van het bouwkundig erfgoed 1. Stadsgezichten Diest, Halle, Kortrijk, Veurne.* Brussel/Gent.

Mervis, D., R. Roggen, G. De Nutte, R. Simons en T. Deville. 2015. Demer Fase 2, Gemeente Diest, Archeologische begeleiding langs de historische loop van de Demer te Diest, *Condor Rapporten 119*, Bilzen.

Meirsman, E., M. Van Gils, B. Vanmontfort, E. Paulissen, J. Bastiaens & P. Van Peer. 2008. Landschap De Liereman herbezocht. De waardering van een gestratificeerd finaalpaleolithisch en mesolithisch sitexcomplex in de Noorderkempen (gem. Oud-Turnhout en Arendonk). In: *Notae Praehistoricae* 28: 33-41.

Meylemans, E. s.d. *Archeologisch en het fysisch landschap.*
https://onderzoeksbalans.onroerenderfgoed.be/sites/...ob.../OBL2_1_tekst_erwin.pdf

Paesmans, G. 1995. *De 19de eeuwse verdedigingsgordel van Diest. Stagerapport (1 mei 1994 - 31 maart 1995).* Departement LIN. Afdeling Ruimtelijke Ordening, Huisvesting en Monumenten. Vlaams-Brabant Cel Monumenten en Landschappen.

Renes, H. 1988. *De geschiedenis van het Zuidlimburgse cultuurlandschap.* Assen.

Renes, H. 1999. *Landschappen van Maas en Peel. Een toegepast historisch-geografisch onderzoek in het streekplangebied Noord- en Midden-Limburg.* Eisma/St.Maaslandse Monografieën. Leeuwarden/Maastricht.

Rensink, E. 2008. *Archeologie en beekdalen. Schatkamers van het verleden.* Amersfoort.

Robberechts, B. 2004. *Ruilverkaveling Zondereigen. Gemeenten Baarle-Hertog, Merksplas, Turnhout en Hoogstraten. Een archeologisch-cultuurhistorisch vooronderzoek*. RAAP-Rapport 1084. Weert.

Roymans, N. & F. Gerritsen, 2002. Landschap, ecologie en mentalités. Het Maas-Demer-Scheldegebied in een lange-termijn perspectief. In: H. Fokkens & R. Jansen. *2000 jaar bewoningsdynamiek. Brons- en ijzertijdbewoning in het Maas-Demer-Scheldegebied*. Amsterdam: 371-406.

Roymans, J. & S. De Decker, 2001. *Ruilverkaveling Merksplas. Archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart*. RAAP-rapport 695. Amsterdam.

Roymans, J. 2005. *Een cultuurhistorisch verwachtingsmodel voor Brabantse beekdallandschappen: een mogelijke toekomst voor het verleden van de beekdalen*. Leidal.

Smit, B. 2010. *Valuable flints. Research studies for the study of early prehistoric remains from the pleistocene soils of the Northern Netherlands. Groningen Archaeological Studies (GAS) 11*. Groningen.

Tol, A. 1999. Urnfield and settlement traces from the Iron Age at Mierlo-Hout. In: Theuws, F. & N. Roymans. *Land and ancestors. Cultural dynamics in the urnfield period and the Middle Ages in the Southern Netherlands*. Amsterdam.

Trommelmans, R., Maesen, K., Van Ransbeeck, L., Wyns, G. en Acke, B. 2011. Archeologische opgraving Bogaardenklooster Diest Basisrapport-Februari 2011. *Rapport 2011/03*, Ingelmunster

Uitgeverij Lannoo n.v. 2009. *De Grote Atlas van Ferraris. De eerste atlas van België. 1777. Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik*. Tielt.

Vanacker, V. 1999. Ruimtelijke modellering van de relatie tussen fysische landschapskenmerken en het Mesolitisch nederzettingspatroon in de Antwerpse Noorderkempen. In: *De Aardrijkskunde* 3: 33-41.

- Vanacker, V., G. Govers, P. Van Peer, C. Verbeek, J. Desmet, Jr. & J. Reyniers. 2001. Using Monte Carlo simulation for the environmental analysis of small archaeologic datasets, with the Mesolithic in Northeast Belgium as a case study. In: *Journal of Archaeological Science* 28: 661-669.
- Vanbrabant, K. 1999. *Archeologisch noodonderzoek op het Schuttershof in Diest. 16 augustus - 15 oktober 1999. Voorlopig verslag*. Diest.
- Vanbrabant, K. & Hommelen, G. 2001. Noodonderzoek in de stadskern van Diest (Vl.-Brabt.). In: *Archaeologia Mediaevalis* 24: 115-120.
- Van Dijk, X. 2009. *Plangebied Weerterbergen, gemeente Weert en Nederweert. Archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek proefsleuven. RAAP Archeologisch Adviesbureau-rapport 1993*. Weesp.
- Van Der Eycken, M. 1975. *Zeven eeuwen Ezeldijkmolen te Diest*. Averbode.
- Van Der Eycken, M. 1980. *Geschiedenis van Diest*. Diest.
- Van der Eycken, M. & L Janssens. 1994. *Steden in beeld. Diest*. Diest/Brussel.
- Van Der Eycken, M. 2010. *Een wandeling door Diest in 1669*. Diest.
- Van Gils, M. & M. De Bie. 2006. Steentijd in de Kempen. Prospectie, kartering en waardering van het laat-paleolithisch en mesolithisch erfgoed. In: Cousserier, K., E. Meylemans & I. In 't Ven. *Centrale Archeologische Inventaris (CAI) II. Thematisch inventarisatie- en evaluatieonderzoek*. Brussel: 7-16.
- Van Gils, M. & E. Meylemans, 2019. Prospecteren naar steentijd artefactensites. Agentschap Onroerend Erfgoed. Brussel.
- Vanderginst, V. en M. Smeets. 2013. Het archeologisch vooronderzoek aan de Overstraat te Diest, *Archeo-rapport 190*, Kessel-Lo.
- Van der Linden, G. 1964. Oudheidkundige vondsten in de Sint-Sulpiciuskerk te Diest. In: *Brabant Toerisme, april 1964, nr. 4*.

- Van de Ven, R. 1970. Op speurtocht in de Diestse bodem. In: *Meer Schoonheid 17-4*: 111-114.
- Van Leusen, M., J. Deeben, D. Hallewas, P. Zoetbrood, H. Kamermans, P. Verhagen. 2005. A Baseline for Predictive Modelling in the Netherlands. In: Van Leusen, M. & H. Kamermans. *Predictive Modelling for Archaeological Heritage Management: a Research Agenda. Nederlandse Archeologische rapporten 29*: 25-92.
- Van Ranst, E. & C. Sys. 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van vlaanderen (schaal 1:20.000)*, Gent.
- Verdurmen, I & D. Tys. 1997. *Centrale Archeologische Inventaris (CAI) III. De archeologische waarde van militaire heidedomeinen*. Brussel.
- Verhagen, P. 2007. *Case studies in archaeological predictive modelling. Archaeological Studies University Leiden*. Leiden.
- Verhoeven, M., D. Keijers, K. Anderson, G. De Nutte, J. Roymans, M. Ruijters, N. Sprengers & S. Vansweevelt. 2011. Landschap en archeologie in het Pajottenland; een archeologische studie in het kader van de ruilverkaveling in de gemeente Gooik, Vlaams-Brabant. RAAP-Rapport 2262. Weert.
- Vermeersch, P. & S. Bubel. 1997. Postdepositional artefact scattering in a podzol. Processes and consequences for Late Paleolithic and Mesolithic sites. In: *Anthropologie*: 119-130.
- Wouters M. 2003. Het Minderbroedersklooster te Diest. In: *Archeologie 2003. Recent archeologisch onderzoek in Vlaams-Brabant*: 3-4.
- Wouters, M. 2004. *Begraven (te) minderbruers. Het minderbroedersklooster van Diest archeologisch onderzocht*. Diest.
- Wouters M. 2004. Het Minderbroedersklooster te Diest (Vl.-Brab.). In: *Archaeologia Mediaevalis 27*: 111-112.

Digitale bronnen

CARTESIUS: <http://www.cartesius.be>

CARTOWEB : <http://www.cartoweb.be>

GEOPORTAAL: <https://geo.onroerenderfgoed.be>

GEOPUNT VLAANDEREN: <http://www.geopunt.be/kaart>

CAI: <https://Cai.onroerenderfgoed.be>

8. Lijst met gebruikte dateringen

Ruwe datering	Verfijning 1	Verfijning 2	Verfijning 3	Precieze datering
STEENTIJD	Paleolithicum	Vroeg-paleolithicum	Vroeg-paleolithicum	1.000.000/500.000 - 250.000 jaar geleden
		Midden-paleolithicum	Midden-paleolithicum	250.000 - 38.000 jaar geleden
		Laat-paleolithicum	Laat-paleolithicum	38.000 - 12.000 jaar geleden
	Mesolithicum	Vroeg-mesolithicum	Vroeg-mesolithicum	ca. 9.500 - 7.700 v. Chr.
		Midden-mesolithicum	Midden-mesolithicum	7.700 - 7.000/6.500 v. Chr.
		Laat-mesolithicum	Laat-mesolithicum	ca. 7.000 - ca. 5.000 v. Chr.
		Finaal-mesolithicum	Finaal-mesolithicum	ca. 5.000 - ca. 4.000 v. Chr.
	Neolithicum	Vroeg-neolithicum	Vroeg-neolithicum	5.300 - 4.800 v. Chr.
		Midden-neolithicum	Midden-neolithicum	4.500 - 3.500 v. Chr.
		Laat-neolithicum	Laat-neolithicum	3.500 - 3.000 v. Chr.
		Finaal-neolithicum	Finaal-neolithicum	3.000 - 2.000 v. Chr.
METAALTIJDEN	Bronstijd	Vroege bronstijd	Vroege bronstijd	2.100/2.000 - 1.800/1.750 v. Chr.
		Midden bronstijd	Midden bronstijd	1.800/1.750 - 1.100 v. Chr.
		Late bronstijd	Late bronstijd	1.100 - 800 v. Chr.
	Ijzertijd	Vroege ijzertijd	Vroege ijzertijd	800 - 475/450 v. Chr.
		Midden ijzertijd (oosten)	Midden ijzertijd (oosten)	475/450 - 250 v. Chr.
		Late ijzertijd (oosten)	Late ijzertijd (oosten)	250 - 57 v. Chr.
ROMEINSE TIJD	Romeinse tijd	Vroeg-Romeinse tijd	Vroeg-Romeinse tijd	57 v. Chr. – 69
		Midden-Romeinse tijd	Midden-Romeinse tijd	69 – 284
		Laat-Romeinse tijd	Laat-Romeinse tijd	284 – 402
MIDDELEEUVEN	Middeleeuwen	Vroege middeleeuwen	Frankische periode	5de eeuw - 6de eeuw
			Merovingische periode	6de eeuw - 8ste eeuw
			Karolingische periode	8ste eeuw - 9de eeuw
		Volle middeleeuwen	Volle middeleeuwen	10de eeuw - 12de eeuw
NIEUWE TIJD	Nieuwe tijd	16de eeuw		
		17de eeuw		
		18de eeuw		
NIEUWSTE TIJD	Nieuwste tijd	19de eeuw		
		20ste eeuw		

BIJLAGEN

Bijlage 1

CONDOR

ARCHAEOLOGICAL RESEARCH

Plannenlijst

Projectcode: 2019 H24

								Allesporenkaarten, alle vondstenkaarten en vlakplannen			
Bijlage	Type	Onderwerp	Schaal	Vervaa dig ingswijze	datum	Gevisua- liseerd	verwijzing rapport	werkputnr	sectornr	vaknr	vlak
2019H24-1	Topografische kaart	Topokaart aanduiding plangebied ten opzicht van omgeving	1:20000	digitaal	24/09/2019	ja	topokaart				
2019H24-2	Kadasterkaart	Kadasterkaart	1:1	digitaal	24/09/2019	ja	kadaster				
2a	Huidige situatie	Vlaktekening funderingen	1:500	digitaal	14/08/2019	ja	afb. 3.2.1				
2b	Huidige situatie	Afbraakplan	1:500	digitaal	4/07/2019	ja	afb. 3.6.3				
2c	Toekomstige situatie	Grondverzet	1:500	digitaal	9/07/2019	ja	afb. 3.6.4				
2d	Toekomstige situatie	Vlaktekening ondergrondse parkeergarage	1:100	digitaal	12/09/2019	ja	afb. 3.6.5				
2e	Toekomstige situatie	Dwarsdoorsnede	1:100	digitaal	12/09/2019	ja	afb. 3.6.5				
2f	Toekomstige situatie	Gelijkvloers	1:100	digitaal	12/09/2019	ja	afb. 3.6.6				
2g	Toekomstige situatie	Verkaveling	1:250	digitaal	9/07/2019	ja	afb. 3.6.7				
2019H24-3	Bodemgebruikskaart	Bodemgebruikskaart	1:100000	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.1.1				
2019H24-4	Traditionele landschappen	Overzicht	1:100000	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.3.1				
2019H24-5	Hoogtekaart	Digitaal hoogtemodel	1:1000	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.3.2				
2019H24-6	Doorsnede	Terreindoorsnede	1:1000	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.3.3				
2019H24-7	Geologische kaart	Tertiair geologische kaart	1:50000	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.3.4				
2019H24-8	Geologische kaart	Kwartair geologische kaart	1:50000	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.3.5				
2019H24-9	Bodemkaart	Bodemkaart	1:20000	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.3.6				
2019H24-10	Bodemerosiekaart	Bodemerosiekaart	1:20000	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.3.7				
2019H24-11	Historische kaart	Gravure 1606 Jan de Haan	onbekend	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.4.1				
2019H24-12	Historische kaart	1669 Corneli Lewis	onbekend	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.4.2				
2019H24-13	Historische kaart	1669 Corneli Lewis detail	onbekend	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.4.3				
2019H24-14	Historische kaart	Ferrariskaart	1:10000	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.4.4				
2019H24-15	Historische kaart	Atlas der Buurtwegen	1:2500	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.4.5				
2019H24-16	Historische kaart	Vandermaelenkaart	1:10000	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.4.6				
2019H24-17	Historische kaart	Poppkaart	1:10000	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.4.7				
2019H24-18	Kadasterschets	1865	1:20000	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.4.8				
2019H24-19	Kadasterschets	1869	1:20000	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.4.9				
2019H24-20	Topografische kaart	1873	1:20000	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.4.10				
2019H24-21	Topografische kaart	1904	1:20000	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.4.11				
2019H24-22	Kadasterschets	1865-1938	1:20000	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.4.12				
2019H24-23	Kadasterschets	1938	1:20000	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.4.13				
2019H24-24	Topografische kaart	1939	1:20000	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.4.14				
2019H24-25	Kadasterschets	1950-1952	1:20000	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.4.15				
2019H24-26	Kadasterschets	1955	1:20000	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.4.16				
2019H24-27	Kadasterschets	1957	1:20000	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.4.17				
2019H24-28	Kadasterschets	1959	1:20000	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.4.18				
2019H24-29	Kadasterschets	1968	1:20000	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.4.19				
2019H24-30	Topografische kaart	1969	1:20000	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.4.20				
2019H24-31	Kadasterschets	1970	1:20000	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.4.21				
2019H24-32	Kadasterschets	1973	1:20000	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.4.22				
2019H24-33	Topografische kaart	1981	1:20000	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.4.23				
2019H24-34	Topografische kaart	1989	1:20000	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.4.24				
2019H24-35	Orthofoto	Orthofoto 1971	onbekend	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.4.25				
2019H24-36	Orthofoto	Orthofoto 2015	onbekend	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.4.26				
2019H24-37	Erfgoedwaarden	Combinatiekaart van vastgelegde inventarissen	onbekend	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.5.1				
2019H24-38	Archeologische waardenkaart	CAI	onbekend	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.5.3				
2019H24-39	Geaktenaamde archeologienota's en eindverslagen	Geaktenaamde archeologienota's en eindverslagen	onbekend	digitaal	24/09/2019	ja	afb. 4.5.7				

Bijlage 2

STAD DIEST

PROCES-VERBAAL VAN OPMETING EN AFPALING

Ten jare tweeduizend en negentien, de negende juli
Ondergetekende Olivier Buyckx, landmeter-expert, wettelijk in de hoedanigheid beëdigd door de Rechtbank van Eerste Aanleg van Leuven,
ingeschreven op het tableau beheerd door de Federale raad van landmeters-experten onder het nummer LAN071337, optredend als zaakvoerder
voor Hagelands Opmetings- en Studieburo bvba, gevestigd Diestsestraat 175 te 3270 Scherpenheuvel, tel. 013/77.21.37 - BTW: BE0 811 505 364

Handelend op verzoek van:

Bouwbedrijf Dethier, Industrieterrein Kolmen 1107, 3570 Alken
betreffende de percelen, gelegen in de stad Diest, 1ste afdeling, sectie A, nummers 1441/e, 1440/x, 1440/w, 1440/p, 1440/y, 1438/a, 1440/z

werd er overgegaan tot het opmeten en vaststellen van de grenzen van het perceel.

Na omstandige opmeting en de bijhorende opzoekingen werden de lijnen met nummers 1 tem 21, aangeduid als grenzen van het perceel
De overeengekomen grenslijnen hebben volgende eigenschappen:

- de grens 1 - 2:
 - gemene muur
- de grens 2 - 3:
 - volgens achtergevel
- de grens 3 - 4:
 - volgens gemene scheidsmuur
- de grens 4 - 5:
 - volgens gemene scheidsmuur
- de grens 5 - 6:
 - volgens gemene scheidsmuur
- de grens 6 - 7:
 - volgens bestaande gevel
- de grens 7 - 8:
 - volgens bestaande afsluiting en metselwerk
- de grens 8 - 9, 9 - 10:
 - volgens atlas der waterlopen tussen profiel 28 & 29
- de grens 10 - 11:
 - volgens bestaande gevel
- de grens 11 - 12:
 - volgens gemene scheidsmuur
- de grens 12 - 13:
 - volgens bestaande muur en afsluiting
- de grens 13 - 14, 14 - 15:
 - volgens gemene muur
- de grens 15 - 16, 16 - 17, 17 - 18:
 - volgens gemene muur
- de grens 18 - 19, 19 - 20, 20 - 21, 21 - 1:
 - volgens voorgevel

De punten 8, 9 en 10 worden gematerialiseerd door middel van een nieuwe grenssteen.
De punten 1 tem 7 en 11 tem 21 worden niet gematerialiseerd door een grenssteen.

Ten bewijze daarvan heb ik, onder dagtekening als in hoofding, huidig proces-verbaal
opgesteld en ondertekend om te dienen als naar recht.

Gedaan te Scherpenheuvel-Zichem, de 09/07/2019

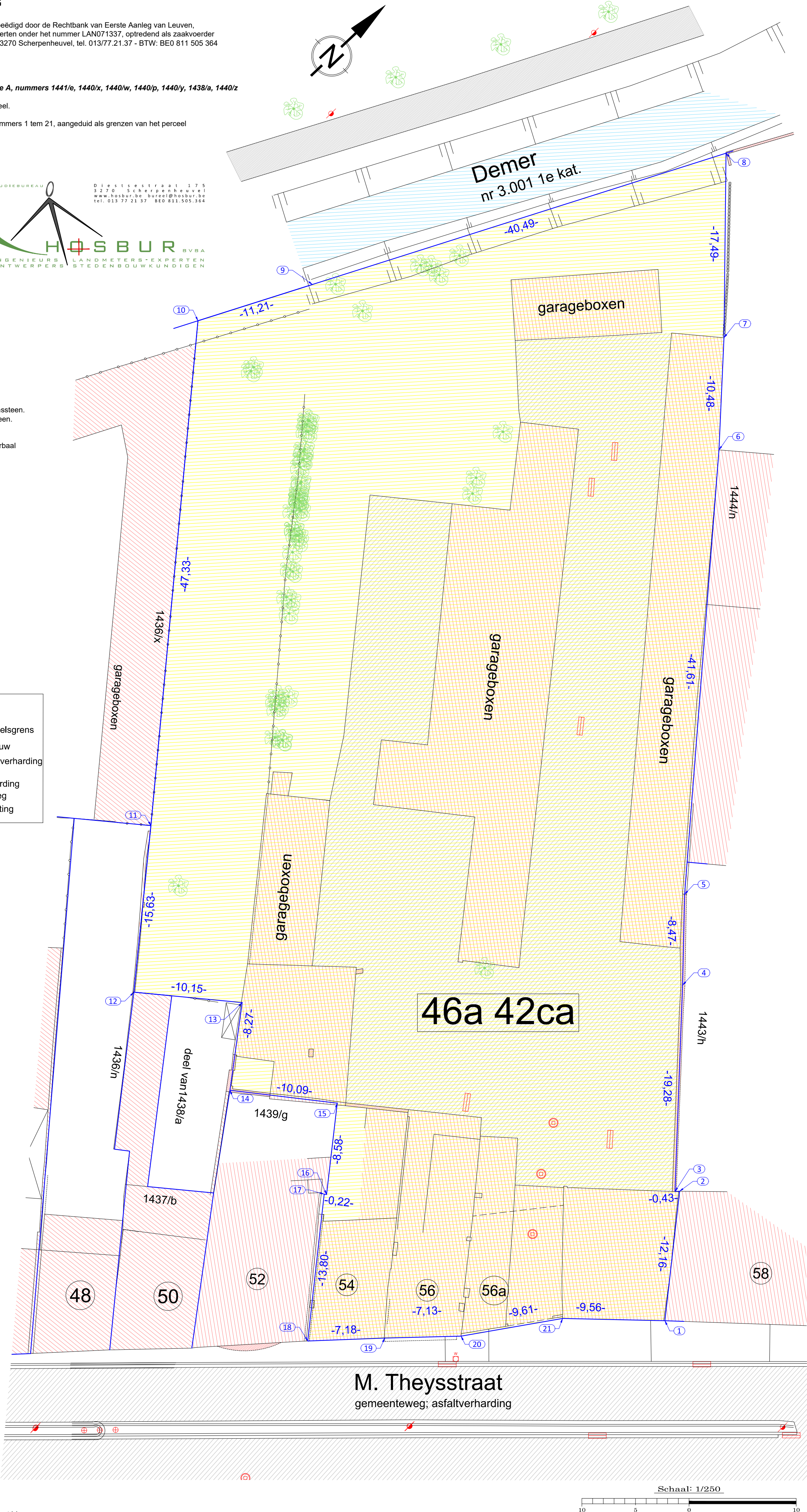
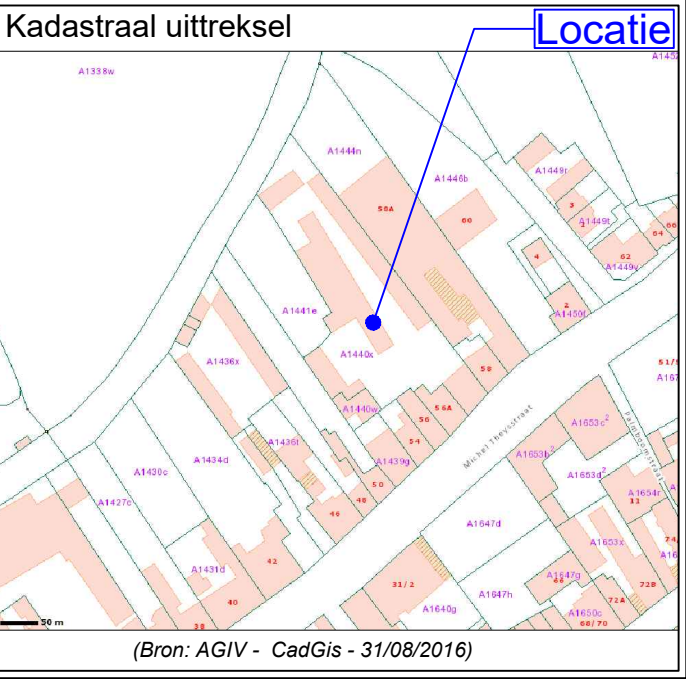
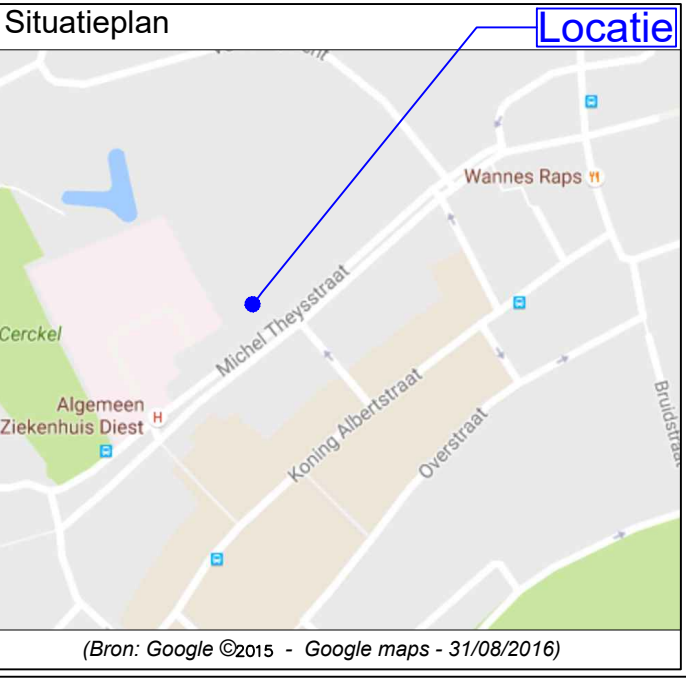
Ing. Olivier Buyckx

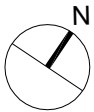
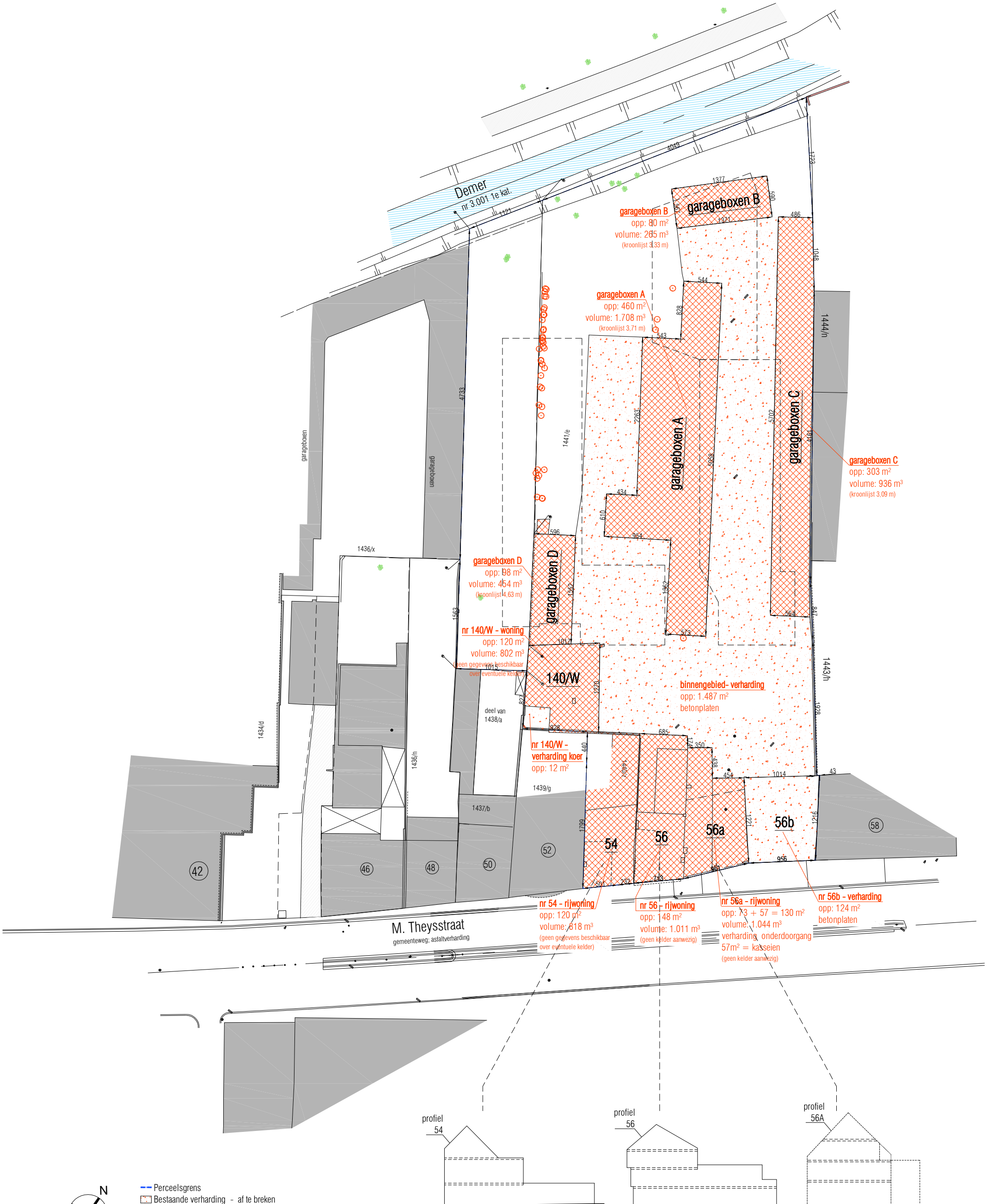
Bij de administratie van de Opmetingen & Waarderingen
werd het plan in de database van de afbakeningsplannen
gecodeerd met volgend referentienummer: **24020/**

COÖRDINATENLIJST			
Nr.	X	Y	AARD
1	198129,698	186609,096	grens
2	198122,648	186619,007	grens
3	198122,343	186618,704	grens
4	198110,013	186633,530	grens
5	198104,495	186639,957	grens
6	198079,197	186672,994	grens
7	198072,552	186681,096	grens
8	198061,196	186694,053	grens
9	198040,640	186659,171	grens
10	198034,950	186649,516	grens
11	198063,134	186611,496	grens
12	198072,328	186598,861	grens
13	198080,496	186604,879	grens
14	198085,110	186598,021	grens
15	198093,373	186603,810	grens
16	198098,317	186596,802	grens
17	198098,134	186596,676	grens
18	198106,144	186585,443	grens
19	198111,303	186590,435	grens
20	198116,486	186595,333	grens
21	198122,442	186602,878	grens

Legende

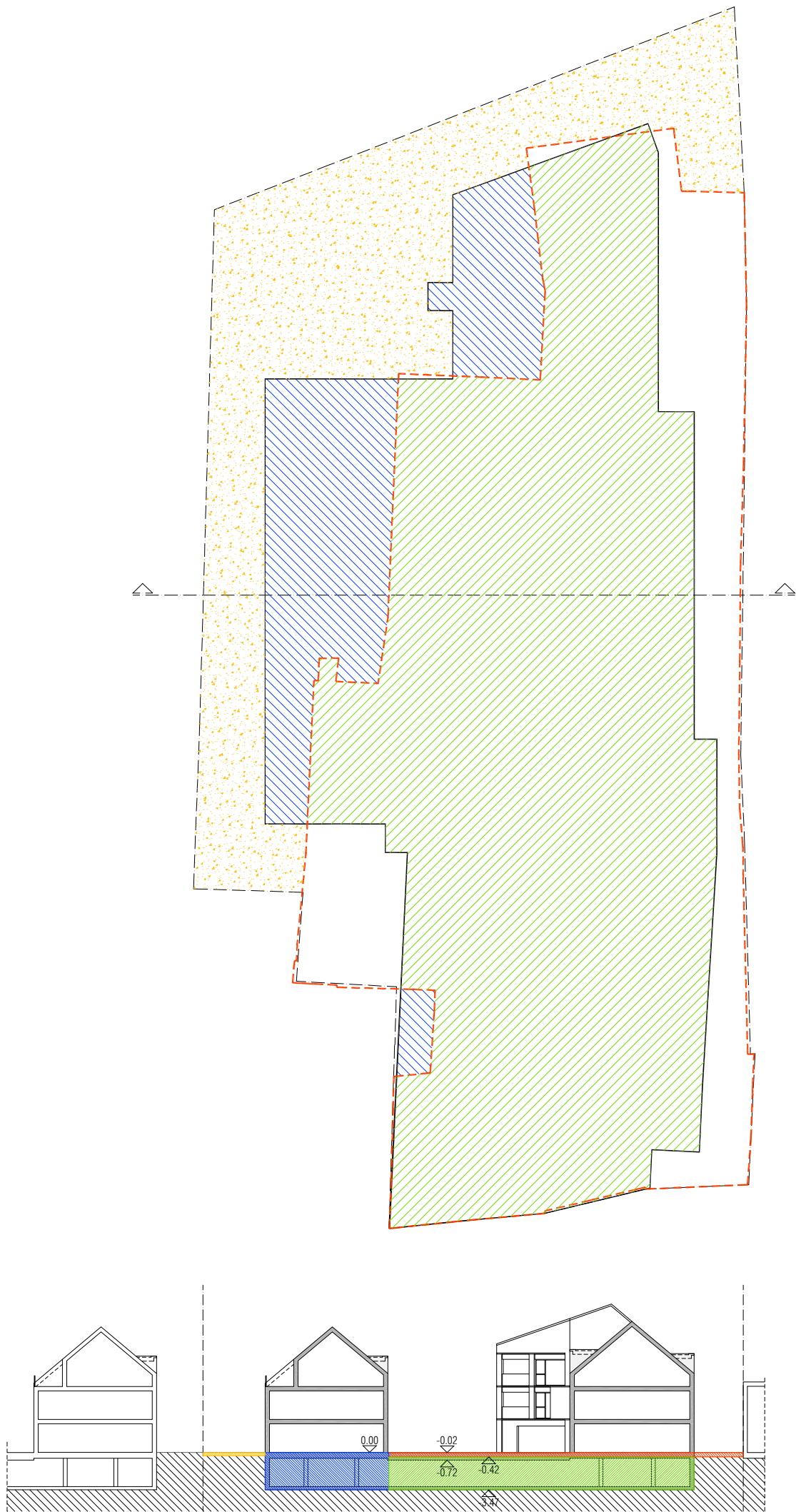
- Perceelsgrens
- Gebouw
- Betonverharding
- Asphalt verharding
- As weg
- Afsluiting

- Perceelsgrens
- Bestaande verharding - af te breken
- Bestaande bebouwing - af te breken
- Bestaande bebouwing naburige percelen - te behouden
- Te verwijderen bomen

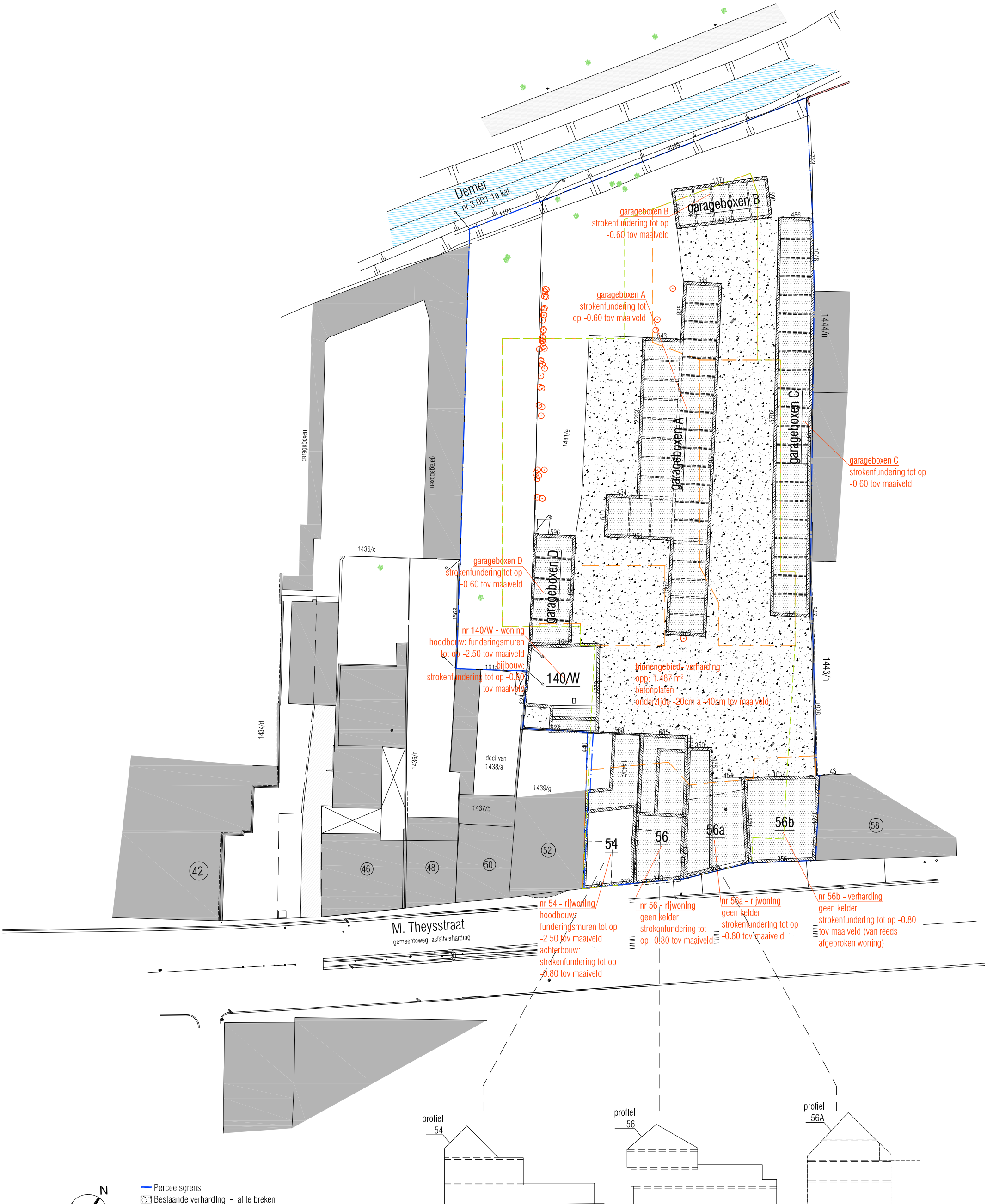
de gouden liniaal architecten bvba bochtlaan 13 3600 genk t 089/503500 f 089/503506 info@degoudenliniaal.be	1902.DDST	AFBRAAKPLAN	1/500	DIEST - MICHEL THEYSSTRAAT Bouwheer: Bouwbedrijf Dethier nv Industrieterrein Kolmen 1107 3570 Alken
	04/07/2019			

- afbraak (bebouwing, verharding,...)
AANNAME: na afbraak = niveau -0.42 tov maaiveld -0.02
 $3.098 \text{ m}^2 \times 0,40 \text{ m} = 1.239 \text{ m}^3$ (bouwpuin)
- omtrek bouwput / parkeerkelder
- uitgraving van -0.42 tot -3.47
 $2.489 \text{ m}^2 \times 3.05 \text{ m} = \underline{7.591 \text{ m}^3}$
- uitgraving van -0.02 tot -3.47
 $557 \text{ m}^2 \times 3.45 \text{ m} = \underline{1.922 \text{ m}^3}$
- afgraven teelaarde van -0.02 tot -0.32
 $981 \text{ m}^2 \times 0,30 \text{ m} = \underline{294 \text{ m}^3}$

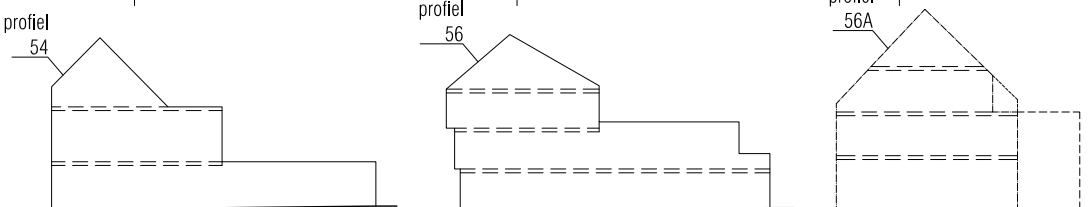
TOTAAL GRONDVERZET = 9.807 m³

de gouden liniaal architecten bvba bochtlaan 13 3600 genk t 089/503500 f 089/503506 info@degoudenliniaal.be	1902.DDST	BEREKENING GRONDVERZET	1/500	DIEST - MICHEL THEYSSTRAAT Bouwheer: Bouwbedrijf Dethier nv Industrieterrein Kolmen 1107 3570 Alken
	09/07/2019			

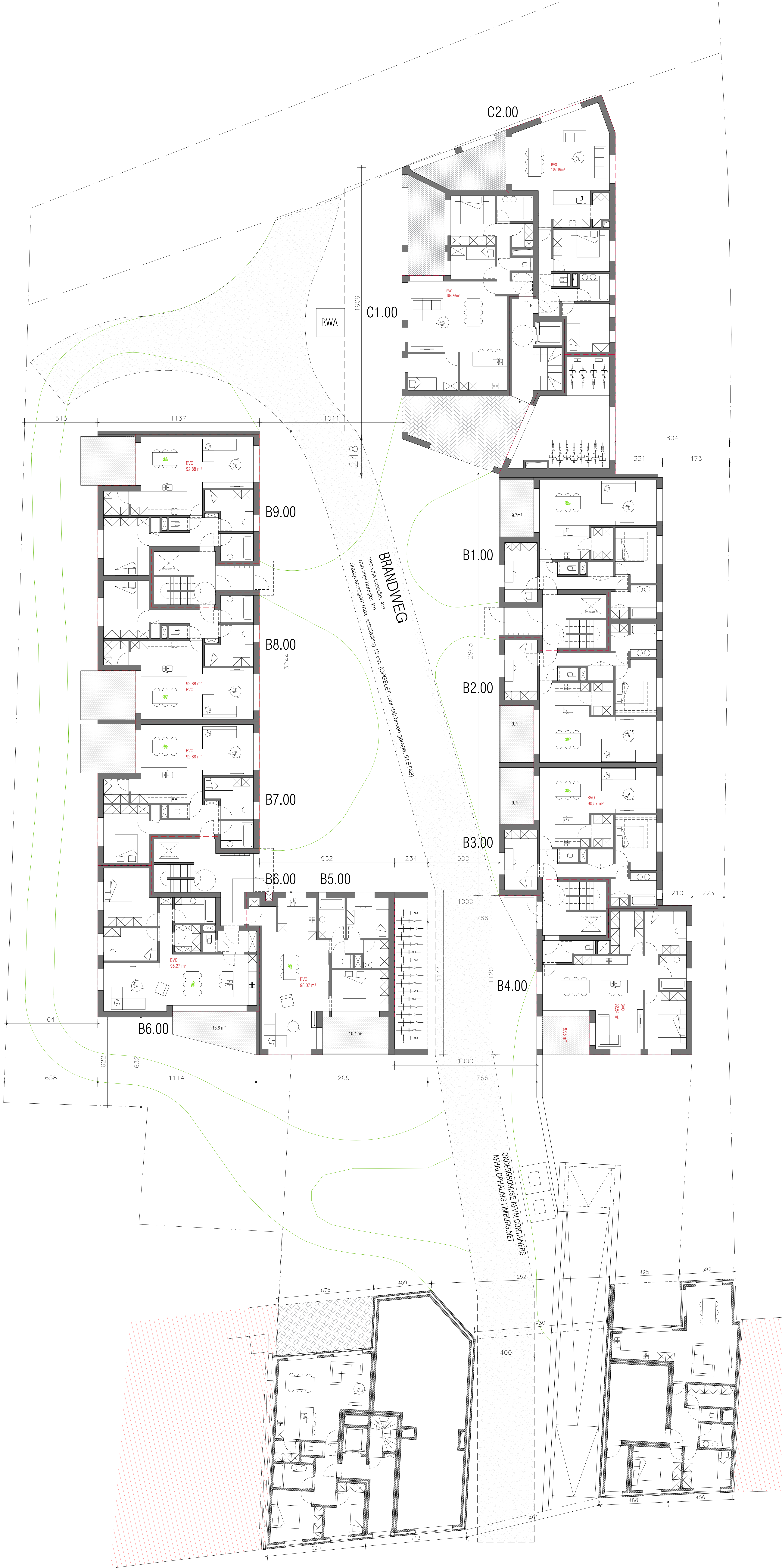

- N

 - Perceelsgrens
 - ▨ Bestaande verharding - af te breken
 - ▨ Bestaande fundering - af te breken
 - - - Omtrek nieuwe volumes
 - - - Omtrek parkeerkelder
 - Bestaande bebouwing naburige percelen - te behouden
 - Te verwijderen bomen

de gouden liniaal architecten bvba bochtlaan 13 3600 genk t 089/503500 f 089/503506 info@degoudenliniaal.be	1902.DDST	BESTAANDE FUNDERING	1/500	(ifv archeologienota)	DIEST - MICHEL THEYSSTRAAT Bouwheer: Bouwbedrijf Dethier nv Industrieterrein Kolmen 1107 3570 Alken
	08/08/2019				

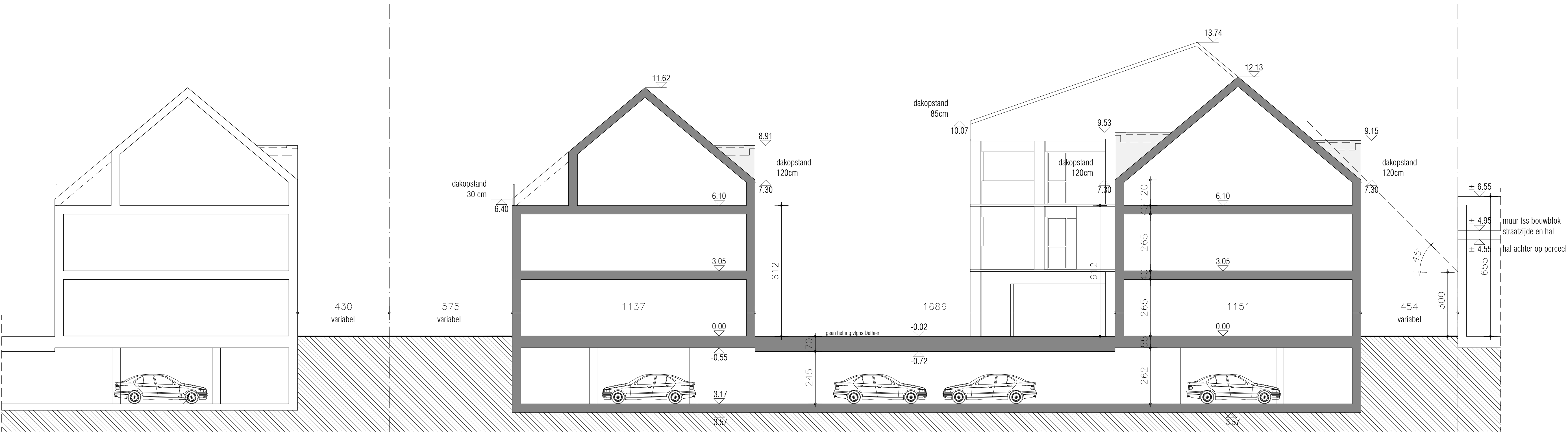

Diest - Michel Theysstraat
Nieuwbouw van 44 wooneenheden, een kantoorruimte en een ondergrondse parkeerkelder

provincie	Vlaams-Brabant			
stad/gemeente	Diest			
bouwplaats	Michel Theysstraat 54 - 56 - 56a 3290 Diest afdeling 1, sectie A, nrs. 1440/Z, 1440/P, 1440/Y, 1440/X, 1440/W, 1441/E, 1438/A - deel			
opdrachtgever	Bouwbedrijf Dethier nv Industrieterrein Kolmen 1107 3570 Aiken			
architectuur	de gouden liniaal architecten bvba Dochterlaan 13 36690 genk t (+32 (0) 89/583586) f (+32 (0) 89/583586) www.degoudenliniaal.be info@degoudenliniaal.be			
stabiliteit technieken veiligheidscoördinatie epb-verslaggeving				
titel plan	GELIJKVLOERS - 1/100			
fase	datum	projectnummer	plannummer	uitgave
VERGUNNINGSAANVRAAG	12.09.2019	1902.DDST	BA.01	

fase	datum	projectnummer	plannummer	uitgave
VERGUNNINGSAANVRAAG	12.09.2019	1902.DDST	BA.01	

SNEDE 1:100

Diest - Michel Theysstraat

Nieuwbouw van 44 wooneenheden, een kantoorruimte en een ondergrondse parkeerkelder

provincie	Vlaams-Brabant			
stad/gemeente	Diest			
bouwplaats	Michel Theysstraat 54 - 56 - 56a 3290 Diest afdeling 1, sectie A, nrs. 1440/Z, 1440/P, 1440/Y, 1440/X, 1440/W, 1441/E, 1438/A - deel			
opdrachtgever	Bouwbedrijf Dethier nv Industrieterrein Kolmen 1107 3570 Alken			
handtekening				
architectuur	de gouden liniaal architecten bvba bocht laan 13 3600 genk t +32 (0) 89/503500 f +32 (0) 89/503506 www.degoudenliniaal.be info@degoudenliniaal.be			
handtekening				
stabiliteit technieken veiligheidscoördinatie epb-verslaggeving				
handtekening				
titel plan	SNEDE - 1/100			
fase	datum	projectnummer	plannummer	uitgave
VERGUNNINGSAANVRAAG	12.09.2019	1902.DDST	BA.01	